

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ ВІДВІДУВАННЯ НПМ ГАУПТВАХТИ ЗОНАЛЬНИХ ВІДДІЛІВ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ПРАВОПОРЯДКУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ (ГАУПТВАХТИ)

Розроблено у співпраці з Офісом
Уповноваженого Верховної Ради
України з прав людини

Проект Ради Європи
«Підтримка впровадження
європейських стандартів захисту
прав людини в Україні»

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Методичні рекомендації укладені Вірою Яковенко.

Ця публікація розроблена за фінансової підтримки Ради Європи. Погляди, викладені в цьому документі, є відповідальністю його автора і можуть не співпадати з офіційною політикою Ради Європи.

Дозволяється відтворення уривків публікації (до 500 слів) за умови некомерційного використання, збереження цілісності тексту, контексту та надання повної інформації, що не повинна жодним чином вводити читача в оману щодо характеру, обсягу чи змісту тексту. Необхідно обов'язково зазначати джерело тексту:

«© Рада Європи, рік видання».

Усі інші запити щодо відтворення або перекладу цієї публікації або будь-якої її частини повинні адресуватися Директорату комунікацій Ради Європи (F-67075 Strasbourg Cedex або publishing@coe.int).

Уся інша кореспонденція щодо цієї публікації повинна направлятися до Головного Директорату з прав людини та верховенства права.

Верстка, дизайн обкладинки:
«K.I.C.»

Council of Europe Publishing
F-67075 Strasbourg Cedex
(<http://book.coe.int>)

© Рада Європи, 2024

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
щодо проведення відвідування НПМ
Гауптвахти зональних відділів
Військової служби правопорядку
Збройних Сил України
(гауптвахти)

Зміст

Список аббревіатур і скорочень	6
Опис місця несвободи	7
Стандарти забезпечення прав осіб, які перебувають у місцях несвободи	17
1. Свобода від катувань або жорстокого, нелюдського або такого, що принижує людську гідність, поводження чи покарання	17
1.1. Вжиття заходів щодо запобігання катуванню та іншим видам неналежного поводження, зокрема внесення до програми підготовки персоналу щодо дотримання прав людини.....	22
1.2. Надмірне або неправомірне застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів та зброї.....	23
1.3. Проведення перевірки за випадками катування та жорстокого поводження	27
1.4. Фіксація тілесних ушкоджень та побутових травм.....	27
1.5. Випадки застосування моральних принижень, фізичної сили	35
2. Право на життя та безпеку (ст. 27 Конституції України).....	36
2.1. Дотримання правил пожежної безпеки	37
3. Право на свободу та особисту недоторканність	39
3.1. Процедура поміщення (відправлення та конвоювання) засуджених військовослужбовців до гауптвахти.....	39
3.2. Ознайомлення з правами та обов'язками.....	44
3.3. Проведення особистого обшуку військовослужбовців на гауптвахті та огляд особистих речей	44
4. Право на охорону здоров'я, медичну допомогу	48
4.1. Медичний контроль за станом здоров'я військовослужбовців	49
4.2. Первинний медичний огляд.....	50
4.3. Доступ до медичного працівника	51
4.4. Доступ до послуг первинної медичної допомоги.....	51
4.5. Доступ до послуг спеціалізованої медичної допомоги.....	52
4.6. Стаціонарне лікування та поміщення засуджених до закладів охорони здоров'я ЗСУ.....	53
4.7. Забезпеченість обстеження та лікування небезпечних інфекційних захворювань (вірусний гепатит С, ВІЛ, туберкульоз), забезпечення безперервності ЗПТ	53
4.8. Забезпечення медичними препаратами та виробами медичного призначення.....	55

4.9. Забезпечення медичним обладнанням.....	55
4.10. Лікувальне та дієтичне харчування.....	56
4.11. Забезпечення санітарного та епідемічного добробуту	57
5. Недопущення проявів сегрегації, стигматизації, дискримінації	60
6. Право на достатній життєвий рівень, що охоплює достатнє харчування, одяг, житло	63
6.1. Умови перебування засуджених, заарештованих військовослужбовців	63
6.2. Прибирання камер.....	68
6.3. Забезпечення постільною і натільною білизною	69
6.4. Прогулянка	69
6.5. Організація харчування	71
6.6. Лазне-пральне обслуговування	72
7. Права осіб з інвалідністю	76
8. Право на приватність	78
8.1. Порядок використання систем відеоспостереження.....	79
8.2. Відправка та вручення кореспонденції	80
9. Право на ефективні засоби юридичного захисту	81
10. Право на свободу світогляду і віросповідання	87
11. Контакти із зовнішнім світом	88
11.1. Інформування третіх осіб про місце перебування.....	89
11.2. Листування, ведення телефонних розмов, одержання посилок (передач) і бандеролей та побачення засуджених військовослужбовців ..	90
11.3. Користування інтернетом.....	92
11.4. Отримання засудженим, узятим під варту військовослужбовцем посилок (передач) і бандеролей	92
11.5. Побачення.....	93
12. Заборона рабства та примусової праці, захист від експлуатації	95
13. Право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю	99
13.1. Облік та зберігання вилучених речей і документів	99
13.2. Закупівля харчових продуктів і речей першої необхідності та поповнення рахунку мобільного телефона.....	100
14. Система заохочень та дисциплінарних стягнень, звільнення засуджених військовослужбовців	101
14.1. Заохочення та стягнення, які застосовують до засуджених, узятих під варту та заарештованих військовослужбовців	102
15. Право на вільний і всебічний розвиток своєї особистості	105
15.1. Навчання засуджених та заарештованих військовослужбовців, культурно-масові та спортивно-оздоровчі заходи	106

16. Порядок тримання на гауптвахтах узятих під варту військовослужбовців	108
17. Голодування засудженого , узятого під варту, заарештованого та затриманого військовослужбовця	110
18. Звільнення засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців з гауптвахти	111
19. Доставлення до зали суду	114
Організація проведення відвідування	115
Алгоритм дій групи НПМ під час відвідування	119
Спілкування.....	121
Підбиття підсумків за участю керівництва закладу.....	125
Алгоритм дій у разі виявлення ознак неналежного поводження	128
Рекомендації щодо заповнення звіту	129
Нормативно-правові акти, що регулюються діяльність дисциплінарного батальйону	133
Додатки	138
1. Анкета фіксації результатів відвідування гауптвахти.....	138
2. Орієнтовний перелік документації щодо тримання хворих засуджених, узятих під варту, заарештованих і затриманих військовослужбовців	166
3. Орієнтовний перелік документації щодо тримання засуджених, узятих під варту, заарештованих і затриманих військовослужбовців	167
4. Орієнтовний перелік документів медичного пункту.....	169
5. Орієнтовний перелік документів у разі наявності інформації щодо фактів катувань.....	169
6. Орієнтовний перелік документів лазне-прального комбінату	170
7. Орієнтовний перелік документів їдальні	170
8. Орієнтовний перелік документів щодо пожежної безпеки.....	171
9. Приміщення гауптвахти	171
10. Орієнтовний маршрут руху групи НПМ під час відвідування	172
11. Затверджені форми службової документації.....	172

СПИСОК АБРЕВІАТУР І СКОРОЧЕНЬ

- Служба правопорядку** — Військова служба правопорядку у Збройних Силах України
- ВІЛ** — Вірус імунодефіциту людини
- ВЧ** — Військова частина
- ГА** — Генеральна Асамблея ООН
- ЄКПТ** — Європейський комітет з питань запобігання катуванням та нелюдському, або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню
- ЄПП** — Європейські пенітенціарні правила
- ЄСПЛ** — Європейський суд з прав людини
- ЗСУ** — Збройні Сили України
- КВК** — Кримінально-виконавчий кодекс
- КК** — Кримінальний кодекс
- Конвенція про заборону катувань** — Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання
- КПП** — Контрольно-пропускний пункт
- КТЗ** — Кімната тимчасового затримання
- НПМ** — Національний превентивний механізм
- ООН** — Організація Об'єднаних Націй
- ПЛР** — Метод полімеразної ланцюгової реакції (ПЛР) — один з найновіших і точних методів діагностики
- Порядок тримання** — Порядок тримання засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців, затверджений наказом Міністерства оборони України від 3.11.2020 № 394
- Правила Манделі** — Мінімальні стандартні правила поводження з ув'язненими

ОПИС МІСЦЯ НЕСВОБОДИ

(Додаток 12 до Статуту гарнізонної та вартової служби (статті 2, 98, 218, 220, 245), Порядок тримання засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців, затверджений наказом Міністерства оборони України від 3.11.202 № 394)

Для утримання військовослужбовців, засуджених до арешту, а також до яких застосовано таке адміністративне стягнення, як арешт з утриманням на [гауптвахті](#), обладнується спеціальне приміщення — [гауптвахта](#) Служби правопорядку.

Гауптвахта — спеціальне приміщення, обладнане в будівлі органу управління Служби правопорядку (підрозділу Служби правопорядку в гарнізоні) для виконання покарання щодо військовослужбовців, засуджених до арешту, військовослужбовців, на яких накладено адміністративне стягнення у виді арешту з утриманням на гауптвахті, тримання узятих під варту та затриманих військовослужбовців, або приміщення (намет), яке може тимчасово обладнуватися на полігонах, у навчальних центрах та районах виконання Збройними Силами України завдань за призначенням.

Порядок тримання засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців (далі — **Порядок тримання**) визначає умови тримання засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців на гауптвахтах у спеціальних палатах закладів охорони здоров'я Збройних Сил України та в кімнатах для тимчасово затриманих військовослужбовців, а також права та обов'язки посадових осіб Військової служби правопорядку у Збройних Силах України (далі — Служба правопорядку) під час їх тримання.

Рішення щодо обладнання гауптвахти на полігонах, у навчальних центрах та районах виконання Збройними Силами України завдань за призначенням приймається начальником органу управління Служби правопорядку за погодженням із відповідним керівником полігона, навчального центру чи командувачем об'єднаних сил, а також начальником Військової служби правопорядку у Збройних Силах України — начальником Головного управління Військової служби правопорядку Збройних Сил України (далі — начальник Головного управління Служби правопорядку).

На таких гауптвахтах тримаються лише заарештовані та затримані військовослужбовці. Під час їх тримання забезпечується надійна охорона, створюються належні побутові умови, що відповідають санітарним нормам та правилам.

У разі відсутності гауптвахти в органі управління Служби правопорядку, у зоні діяльності якого дислокується військова частина (установа), заарештовані військовослужбовці, піддані арешту на термін до трьох діб, в особливий період можуть за рішенням суду утримуватися у КТЗ за умови обов'язкового зазначення про це в рішенні про застосування арешту з утриманням на гауптвахті.

[Гауптвахта](#) Служби правопорядку має приміщення для утримання засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців і окремі приміщення в органі управління Служби правопорядку в зоні відповідальності. У разі розміщення [гауптвахти](#) в одному будинку із черговою зміною підрозділу Служби правопорядку прохід засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців через приміщення Служби правопорядку не допускається.

На [гауптвахті](#) Служби правопорядку повинні бути:

- ▶ загальні та одиночні камери для засуджених військовослужбовців офіцерського складу, військової служби за контрактом, призваних на військову службу під час мобілізації та строкової військової служби, а також військовослужбовців-жінок;
- ▶ загальні та одиночні камери для військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які підозрюються у вчиненні кримінального правопорушення, обвинувачених (підсудних), до яких за вмотивованим рішенням суду обрано запобіжний захід у вигляді взяття під варту;
- ▶ кімнати для тимчасово затриманих військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, яких затримано за вчинення адміністративних правопорушень, за вчинення кримінальних правопорушень, до передачі їх органам досудового розслідування, а також затриманих без документів до встановлення особи.

Крім камер для засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців, [гауптвахта](#) Служби правопорядку має такі приміщення:

- ▶ кімнату для допиту засуджених, узятих під варту, та затриманих військовослужбовців;

- ▶ приміщення чергової зміни (якщо воно не розташоване в будинку (приміщенні) органу управління Служби правопорядку в зоні відповідальності);
- ▶ кімнату начальника [гауптвахти](#);
- ▶ кімнату для роботи штатного складу [гауптвахти](#);
- ▶ окреме приміщення для приготування (підігрівання) їжі з необхідними виробничими, допоміжними та побутовими приміщеннями;
- ▶ їдальню;
- ▶ кімнату для зберігання особистих речей засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців, обкладану стелажми (вішалками);
- ▶ кімнату для вмивання;
- ▶ душову кімнату;
- ▶ внутрішні або зовнішні туалети;
- ▶ кімнату для проведення медичного огляду;
- ▶ кімнату для проведення процесуальних дій у режимі відеоконференції;
- ▶ кімнату для проведення короткострокових та тривалих побачень;
- ▶ кімнату (місце) для побутового обслуговування;
- ▶ приміщення (місце) для виконання фізичних вправ;
- ▶ прогулянкові камери (майданчик для прогулянок);
- ▶ місце для зберігання книжкового фонду, газет та журналів.

Нагляд за додержанням законів під час виконання кримінальних покарань здійснюється в порядку, визначеному [Кримінально-виконавчим кодексом України](#).

Начальник органу управління Служби правопорядку (підрозділу Служби правопорядку в гарнізоні) забезпечує дотримання вимог законодавства під час тримання засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців, які тримаються на підпорядкованій гауптвахті.

Результати перевірки заносять до **книги перевірки гауптвахти та спеціальної палати**, яка зберігається на гауптвахті та в спеціальній палаті.

Начальник органу управління Служби правопорядку в зоні відповідальності зобов'язаний не рідше одного разу на тиждень перевіряти додержання законності та правил нагляду за заарештованими на [гауптвахті](#) Служби правопорядку, давати начальникові [гауптвахти](#) письмове розпорядження про направлення заарештованих до лазні, на роботи, а хворих до лікувальної установи.

Начальник [гауптвахти](#) Служби правопорядку підпорядкований начальникові органу управління Служби правопорядку в зоні відповідальності. Він відповідає за підтримання порядку на [гауптвахті](#), за додержання законності та порядку тримання заарештованих, а також за збереження майна й обладнання [гауптвахти](#). Йому підпорядкований командир підрозділу, який здійснює охорону [гауптвахти](#), та військовослужбовці, які на ній утримуються.

Організація несення служби черговими змінами, а також конвоювання засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців здійснюється відповідно до вимог [Інструкції з організації несення служби черговими змінами охорони і конвоювання підрозділів Військової служби правопорядку у Збройних Силах України та конвоювання засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців](#), затвердженої наказом Міністерства оборони України 22 січня 2018 року № 20.

Для охорони осіб, яких тримають на [гауптвахтах](#) Служби правопорядку, призначають чергових змін охорони і конвоювання, які відряджаються від підрозділів Служби правопорядку.

Правовий статус осіб, які перебувають на гауптвахті

Заарештований військовослужбовець — військовослужбовець, на якого відповідно до рішення суду, що набрало законної сили, накладено адміністративне стягнення у виді арешту з утриманням на гауптвахті строком до десяти діб.

Засуджений військовослужбовець — військовослужбовець, який за обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили, засуджений до арешту з відбуванням покарання на гауптвахті строком від одного до шести місяців.

Узятий під варту військовослужбовець — військовослужбовець, стосовно якого у порядку та на підставах, визначених законом, застосовано запобіжний захід у виді тримання під вартою.

На гауптвахті, крім зазначених військовослужбовців, можуть триматися:

- ▶ військовослужбовці, військовозобов'язані та резервісти під час проходження ними зборів (далі — військовозобов'язані та резервісти), для яких як запобіжний захід обрано тримання під вартою;

- ▶ військовослужбовці, засуджені судом, які направляються до дисциплінарного батальйону (частини), — до набрання вироком законної сили;
- ▶ військовозобов'язані та резервісти, до яких застосовано адміністративне стягнення, — арешт з утриманням на гауптвахті.

Тримання на гауптвахті засуджених військовослужбовців здійснюється відповідно до [Кримінально-виконавчого кодексу України](#) та [Порядку тримання](#).

На засуджених до арешту на гауптвахті військовослужбовців поширюються права, обов'язки, заборони і обмеження, встановлені [Кримінально-виконавчим кодексом України](#) для осіб, які відбувають покарання у вигляді позбавлення волі.

Постанова суду про застосування адміністративного стягнення у виді арешту з утриманням на гауптвахті виконується відповідним командиром (начальником) військової частини (установи) з моменту набрання постановою законної сили.

Відповідно до [статті 301](#) Кодексу України про адміністративні правопорушення не підлягає виконанню постанова про накладення адміністративного стягнення у виді арешту з утриманням на гауптвахті, якщо її не було звернуто до виконання протягом трьох місяців з дня винесення. Виконання постанови про накладення адміністративного стягнення може бути відстрочене судом, який її виніс.

Строк відбування арешту з утриманням на гауптвахті для військовослужбовця рахується з моменту його фактичного прибуття до відповідної гауптвахті

Засуджені військовослужбовці мають право:

- ▶ на щоденну прогулянку тривалістю одна година;
- ▶ на восьмигодинний сон у нічний час;
- ▶ спати та лежати вдень на ліжках з дозволу начальника гауптвахті;
- ▶ мати при собі і зберігати в камері особисті предмети і речі;
- ▶ одержувати і відправляти листи та телеграми без обмеження їх кількості;
- ▶ в індивідуальному порядку відправляти релігійні обряди, зберігати при собі і користуватися релігійною літературою, предметами релігійного культу індивідуального користування для натільного або кишенькового носіння (крім саморобних та колото-ріжучих предметів);

- ▶ звертатися з пропозиціями, заявами і скаргами до державних органів, громадських об'єднань і службових осіб;
- ▶ користуватися настільними іграми;
- ▶ слухати радіо;
- ▶ користуватися книгами, журналами і газетами, які є на гауптваhti;
- ▶ витратити гроші зі своїх особових рахунків без обмеження їх обсягу для придбання продуктів харчування, одягу, взуття, літератури (крім такої, що пропагує насилля, міжнаціональну ворожнечу або порнографічного змісту), письмового приладдя та предметів першої потреби;
- ▶ палити під час проведення прогулянок. Цигарки засудженим видає начальник чергової зміни перед прогулянкою під особистий підпис у книзі видачі цигарок військовослужбовцям, які тримаються на гауптваhti та в спеціальній палаті;
- ▶ одержувати і відправляти посилки (передачі) і бандеролі, грошові перекази, одержувати передачі. Одержані за переказами гроші зараховуються на особовий рахунок засудженого військовослужбовця;
- ▶ одержувати інформацію і роз'яснення про умови відбування і порядок виконання покарання у виді арешту на гауптваhti;
- ▶ отримувати медичну допомогу і лікування, у тому числі платні медичні послуги, за рахунок особистих грошових коштів чи коштів рідних та близьких у закладах охорони здоров'я, які мають ліцензію Міністерства охорони здоров'я України;
- ▶ вести телефонні розмови з особами, які перебувають поза межами гауптваhti, користуватися глобальною мережею Інтернет;
- ▶ на побачення із захисником (захисниками) в кримінальному провадженні, адвокатом (адвокатами), законним представником (законними представниками), який (які) представляє (представляють) засудженого військовослужбовця під час розгляду справ про адміністративні правопорушення, адміністративних, цивільних, господарських справ у суді, юристом (юристами), фахівцем (фахівцями) у галузі права, який (які) представляє (представляють) засудженого військовослужбовця в Європейському суді з прав людини для одержання правової допомоги, конфіденційних юридичних консультацій;
- ▶ отримувати копії документів з їхніх особових справ та інших, пов'язаних з реалізацією їхніх прав, документів у порядку, встановленому законодавством України;

- ▶ здобувати освіту відповідно до законодавства про освіту;
- ▶ мати один раз на місяць короткострокове побачення та один раз на три місяці тривале побачення;
- ▶ розпоряджатися вільним часом, який відведений розпорядком дня, не порушуючи правил поведінки.

Засуджені військовослужбовці зобов'язані:

- ▶ бути ввічливими в стосунках між собою та з посадовими особами Служби правопорядку і чергової зміни;
- ▶ додержуватися розпорядку дня, встановленого на гауптвахті, виконувати законні вимоги адміністрації гауптвахти та чергової зміни;
- ▶ дотримуватися санітарно-гігієнічних правил, мати охайний зовнішній вигляд, підтримувати чистоту в камерах;
- ▶ проводити по черзі, встановленій начальником гауптвахти, прибирання камер та інших службових приміщень гауптвахти;
- ▶ бережливо ставитися до інвентарю, обладнання та іншого військового майна;
- ▶ на прогулянці дотримуватися встановлених на цей час правил поведінки;
- ▶ під час відвідування приміщень, де вони тримаються, посадовими особами правоохоронних органів, Служби правопорядку, чергової зміни за командою старшого камери встати і вишикуватися у визначеному місці, додержуватися правил поведінки та ввічливості, визначених для військовослужбовців.

Засудженим військовослужбовцям забороняється:

- ▶ устанавлювати зв'язки з особами, які тримаються в інших камерах;
- ▶ заподіювати собі тілесні ушкодження, у тому числі за допомогою іншої особи, завдавати шкоди своєму здоров'ю з метою ухилення від відбування покарання або виконання встановлених обов'язків;
- ▶ придбавати, виготовляти, вживати і зберігати предмети, вироби і речовини, заборонені до використання;
- ▶ продавати, дарувати чи відчужувати іншим шляхом предмети, вироби і речовини, що перебувають в особистому користуванні;
- ▶ грати в гральні карти, а також з метою отримання матеріальної та іншої вигоди організувати і грати в настільні та інші ігри;
- ▶ наносити собі або іншим військовослужбовцям татування;

- ▶ завішувати чи міняти спальні місця, затуляти оглядове віконце;
- ▶ завдавати шкоди військовому майну, майну інших юридичних чи фізичних осіб, у тому числі майну інших засуджених, створювати загрозу заподіяння шкоди такому майну;
- ▶ мати при собі гроші та цінні речі;
- ▶ розмовляти через вікно, галасувати, співати, грати на музичних інструментах;
- ▶ вести телефонні розмови з іншими військовослужбовцями, які тримаються на гауптваhti;
- ▶ чинити опір законним діям посадових осіб Служби правопорядку та чергової зміни, перешкоджати виконанню ними своїх службових обов'язків, підбурювати до цього інших засуджених;
- ▶ розпивати алкогольні, слабоалкогольні напої, вживати наркотичні засоби, психотропні речовини чи їх аналоги;
- ▶ вживати нецензурні та жаргонні слова, давати і присвоювати прізвиська;
- ▶ тримати тварин;
- ▶ виготовляти, зберігати саморобні електроприлади та користуватися ними.

Окреме тримання

Засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців розміщують у камерах із дотриманням таких умов:

- ▶ військовослужбовців офіцерського складу — окремо від інших категорій військовослужбовців;
- ▶ військовослужбовців сержантського (старшинського) складу — окремо від військовослужбовців рядового складу;
- ▶ військовослужбовців строкової військової служби — окремо від військовослужбовців, які проходять службу за контрактом;
- ▶ засуджених, узятих під варту, та затриманих військовослужбовців-жінок — окремо від військовослужбовців-чоловіків;
- ▶ засуджених військовослужбовців, яких уперше притягнуто до кримінальної відповідальності, — окремо від засуджених, які раніше притягувалися до кримінальної відповідальності;
- ▶ засуджених військовослужбовців, які раніше працювали в правоохоронних органах, органах юстиції та суді, — окремо від інших засуджених військовослужбовців.

У разі потреби та з метою захисту засудженого, узятото під варту, заарештованого та затриманого військовослужбовця від можливих посягань на його життя з боку інших військовослужбовців чи запобігання вчиненню ним нового правопорушення або за наявності медичного висновку за мотивованим рішенням начальника органу управління Служби правопорядку в зоні відповідальності його можуть тримати в одиночній камері.

Внутрішній розпорядок на гауптвахті **(Порядок тримання, розділ IX)**

Розпорядок дня на гауптвахті встановлює начальник органу управління Служби правопорядку.

Розпорядок дня на гауптвахті включає в себе час підйому (відбою), ранкового огляду, ранкового та вечірнього туалету, ранкової фізичної зарядки, приймання їжі, проведення занять, прогулянок, вечірньої перевірки, миття, прання обмундирування, проведення дезінфекції приміщень, побачень, здійснення телефонних дзвінків, користування книжковим фондом, культурно-масових та спортивно-оздоровчих заходів, прослуховування (перегляду) навчальних, документальних і науково-популярних аудіо- (відео) лекторіїв (кінофільмів), які мають виховне значення, вільний час, інші заходи.

Розпорядок дня на гауптвахті вивішується в кімнаті начальника чергової зміни, у загальній кімнаті для особового складу чергової зміни, кімнаті адміністрації гауптвахти, коридорі гауптвахти та в камерах.

Для контролю за розміщенням засуджених, узятих під варту та заарештованих військовослужбовців начальник гауптвахти складає та підписує план покамерного розміщення військовослужбовців. Один примірник Плану зберігається в оперативного чергового органу управління Служби правопорядку (начальника підрозділу Служби правопорядку в гарнізоні), другий примірник — у начальника гауптвахти.

У виняткових випадках засудженим військовослужбовцям може бути надане право виїзду за межі гауптвахти на території України.

Право на короточасний виїзд за межі гауптвахти на території України на строк не більше ніж сім діб, не враховуючи часу, необхідного для проїзду в обидва кінці (не більше ніж три доби), може бути надане засудженому військовослужбовцю у зв'язку з такими винятковими особистими обставинами: смерть або тяжка хвороба близького родича, що

загрожує життю хворого; стихійне лихо, що спричинило значну матеріальну шкоду засудженому військовослужбовцю або його сім'ї; одержання медичної допомоги, якщо таку допомогу неможливо надати в закладах охорони здоров'я Збройних Сил України.

Дозвіл на короткочасний виїзд надає начальник органу управління Служби правопорядку, у підпорядкуванні якого є гауптвахта, за поданням начальника гауптваhti та з урахуванням особи і поведінки засудженого військовослужбовця. Час перебування засудженого військовослужбовця поза межами гауптваhti зараховується в строк відбування покарання.

Засудженим військовослужбовцям-жінкам, які мають при собі дітей, може бути дозволений короткочасний виїзд за межі гауптваhti на території України для влаштування дітей у родичів, опікунів або в дитячих будинках тривалістю не більше ніж десять діб без урахування часу перебування в дорозі (не більше ніж три доби).

Начальник органу управління Служби правопорядку, у підпорядкуванні якого є гауптвахта, забезпечує засуджених військовослужбовців, які проходять строкову військову службу, військовими перевізними документами. Проїзд інших категорій засуджених військовослужбовців оплачують вони особисто або їхні родичі.

СТАНДАРТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ОСІБ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ У МІСЦЯХ НЕСВОБОДИ

1. Свобода від катувань або жорстокого, нелюдського або такого, що принижує людську гідність, поводження чи покарання

(ст. 28 Конституції України, Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання ст. 1, 2, Мінімальні стандартні правила поводження з ув'язненими (Правила Мандели), Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, ст. 3, Європейська конвенція про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що гідність, поводженню чи покаранню)

Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання (далі — Конвенція проти катувань) у статті 1 закріплює визначення «катування».

Термін «катування» означає будь-яку дію, якою будь-якій особі навмисне заподіюються сильний біль або страждання, фізичне чи моральне, щоб отримати від неї або від третьої особи відомості чи визнання, покарати її за дії, які вчинила вона або третя особа чи у вчиненні яких вона підозрюється, а також залякати чи примусити її або третю особу, чи з будь-якої причини, що ґрунтується на дискримінації будь-якого виду, коли такий біль або страждання заподіюються державним посадовими особами чи іншими особами, які виступають як офіційні, чи з їхнього підбурювання, чи з їхнього відома, чи за їхньої мовчазної згоди. Цей термін не включає біль або страждання, що виникли внаслідок лише законних санкцій, невіддільні від цих санкцій чи спричиняються ними випадково.

Основою для розроблення Конвенції стала Декларація про захист усіх осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижую-

чих гідність видів поведження та покарання, яка була прийнята Генеральною Асамблеєю (далі — ГА) ООН резолюцією 3452 (XXX) від 9 грудня 1975 року.

Декларація, своєю чергою, виходила з того, що катування суперечать основним принципам сучасного міжнародного права, спрямованим на захист гідності людини та її невід’ємних прав, і основним міжнародно-правовим документам, зокрема ст. 55 Статуту ООН (про сприяння загальному поважанню і додержанню прав людини та основних свобод), ст. 5 Загальної декларації прав людини 1948 року і ст. 7 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 року (ратифікованого Указом Президії Верховної Ради Української РСР №2148-VIII від 19 жовтня 1973 року), які забороняють катування або нелюдські й такі, що понижують гідність, види поведження і покарання стосовно будь-якої особи. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права передбачає також, що жодну особу не може бути без її вільної згоди піддано медичним чи науковим дослідям (ст. 7); всі особи, позбавлені волі, мають право на гуманне поведження і поважання гідності, властивої людській особі (ст. 10).

Мінімальні стандартні правила поведження з ув’язненими (Правила Мандели). Правило № 31 передбачає, що тілесне покарання, покарання у вигляді поміщення в темну камеру та всі покарання, пов’язані з жорстокими, нелюдськими або принизливими для гідності видами поведження, повинні бути цілком заборонені стосовно злочинів, які караються в дисциплінарному порядку. ГА ООН у резолюції 2858 (XXVI) від 20 грудня 1971 року звернула увагу держав-членів на Мінімальні стандартні правила та рекомендувала ефективно дотримуватися їх у пенітенціарних та виправних закладах і позитивно розглянути питання про їх включення до національного законодавства.

У резолюції 37/194 від 18 грудня 1982 року ГА ООН ухвалила **Принципи медичної етики**, що стосуються ролі працівників охорони здоров’я, особливо лікарів, у захисті ув’язнених або затриманих осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поведження та покарання.

Також слід назвати такі акти:

- ▶ Звід принципів захисту всіх осіб, які піддаються затриманню або ув’язненню у будь-якій формі. Резолюція 43/173 ГА ООН від 9 грудня 1988 р.;
- ▶ Токійська декларація. Основні лікарські принципи щодо катувань та інших видів жорстокого, негуманного або принизливого поведження чи покарання при затриманні та ув’язненні.

Прийнята 29-ю Всесвітньою медичною асамблеєю, Токіо, жовтень 1975 р.;

- ▶ Основні принципи поводження з ув'язненими. Резолюція 45/111 ГА ООН від 14 грудня 1990 р.;
- ▶ Правила ООН щодо захисту неповнолітніх, позбавлених волі. Резолюція 45/113 ГА ООН від 14 грудня 1990 р.

18 грудня 2002 року був прийнятий Факультативний протокол до Конвенції, який ратифіковано Законом України від 21 липня 2006 року. Протокол спрямований на регулярний моніторинг усіх місць несвободи з метою попередження в них жорстокого поводження з людьми, які там утримуються.

Стаття 3 «Заборона катувань» Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод передбачає: «Нікого не може бути піддано катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню». На основі цього положення розроблено і 26 листопада 1987 року прийнято [Європейську конвенцію про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню \(ратифікована згідно із Законом України від 24 січня 1997 року\)](#).

[Римський статут міжнародного кримінального суду](#) (статті 7 і 8) визначає вчинені стосовно певних осіб, визначених у цьому статуті:

- ▶ злочини проти людяності: катування; інші нелюдські діяння аналогічного характеру, що полягають у навмисному заподіянні сильних страждань або серйозних тілесних ушкоджень або серйозної шкоди психічному або фізичному здоров'ю.

При цьому катування визначається у цій статті, як навмисне заподіяння сильного болю або страждань, фізичних або психічних, особі, що перебуває під вартою або під контролем обвинувачуваного; але катуванням не вважаються біль або страждання, які виникають лише в результаті законних санкцій, невіддільні від цих санкцій або викликаються ними випадково.

Згідно з приміткою до принципу 6 **Зводу принципів захисту всіх осіб, що підлягають затриманню або ув'язненню** в будь-якій формі, термін жорстокі, нелюдські чи такі, що принижують гідність, види поводження або покарання повинен тлумачитися таким чином, щоб забезпечити, по можливості, найбільш широкий захист проти зловживань фізичного чи психологічного характеру, включаючи утримання затри-

маної чи ув'язненої особи в умовах, які позбавляють її, тимчасово або постійно, будь-якого з її природних почуттів: зору, слуху, просторової або часової орієнтації — та які можуть викликати стрес, почуття жаху чи неспокою, здатні принизити чи образити її, зломити її фізичний чи моральний опір.

У різних справах ЄСПЛ визнав порушенням ст. 3 («Заборона катування») Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, наприклад:

- ▶ застосування фізичної сили до особи, позбавленої волі, яке не було вкрай необхідним через її власну поведінку і яке спричинило завдання кількох синців на тілі потерпілого;
- ▶ дев'ятимісячне утримання потерпілого в камері, насиченій тарганами, клопами і вошами, де на особу припадало від 1,3 до 2,5 м², через перевищення норм утримання потерпілий мусив ділити ліжко з іншим затриманим і не було достатнього освітлення;
- ▶ тривале утримання потерпілого під вартою в погано провітрюваній одиночній камері без доступу природного світла, де він був позбавлений контактів з іншими в'язнями та газет, іноді з позбавленням його необхідного лікування та їжі або з видачою їжі, непридатної для споживання;
- ▶ утримання в одиночній камері, де не вистачало світла і не було можливостей дотримуватися гігієни (за відсутності туалету ув'язнений вимушений був користуватися відром), до того ж перед поміщенням до камери потерпілому примусово поголили голову;
- ▶ утримання засудженого до смертної кари (згодом — до довічного ув'язнення) у тісній камері, до якої не потрапляло природне освітлення, майже без прогулянок, можливості зайнятися якоюсь діяльністю і контактувати з іншими людьми;
- ▶ позбавлення сну, харчування і води, багатогодинне стояння біля стіни, одягання каптурів, утримання в приміщенні з постійним та голосним звуком або в підвалі, де особа ризикує наразитися на небезпеку нападу щурів, розлучення матері з немовлям, поміщення здорової людини до психічно хворих тощо;
- ▶ гоління голови, виставлення оголеної людини перед очима інших людей, примушування одягатися так, щоб це викликало на смішки, примушування їсти неїстівні речовини тощо.

Оцінення акту як жорстокого, нелюдського і такого, що принижує гідність, поведження залежить від сукупності таких обставин, як тривалість та інтенсивність відповідного поведження, його наслідки для здо-

ров'я людини, стать, вік, попередній стан здоров'я та інші індивідуальні особливості потерпілого.

Наприклад, у справі «Хохліч проти України» ЄСПЛ встановив, що в одиначній камері, де кілька місяців перебував заявник, яскрава лампа була увімкнена 24 години на добу, але, оскільки постійне світло не турбувало заявника, це не було розцінене як катування чи інше жорстоке поводження.

ЄСПЛ у своїх рішеннях не визнав актами катування (нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження), зокрема, кількарічне невиконання судового рішення, винесеного на користь заявника; адміністративний арешт строком на сім діб з подальшим триманням заявника в камері, який був застосований на законних підставах.

Стаття 3 Конституції України визнає людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Статтею 28 Конституції України визначено: «Кожен має право на повагу до його гідності. Ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню. Жодна людина без її вільної згоди не може бути піддана медичним, науковим чи іншим дослідям».

Право кожного на повагу до його гідності належить до особистих невід'ємних прав людини. Конституція України гарантує його слідом за проголошенням рівності конституційних прав і свобод. Як етична і правова категорія гідність охоплює усвідомлення особою і оточенням факту володіння нею сукупністю певних моральних і інтелектуальних властивостей, а також її повагу до самої себе. Гідність особи визначається не лише самооцінкою суб'єкта, а й його об'єктивною оцінкою іншими людьми. Проте незалежно від останньої і в тих випадках, коли особа через хворобливий психічний стан не здатна до соціально усвідомленої поведінки, її гідність охороняється державою.

Заборона катувань, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження не знає винятків, а тому не допускає порушень й у період війни або іншого надзвичайного стану, що прямо зазначено в **ч. 2 ст. 64 Конституції України**. Така абсолютна заборона підтверджує, що право, гарантоване цією статтею, втілює одну з основоположних цінностей демократичної держави. У частині 2 ст. 28 названі основні

категорії, які містять градацію жорстокості поведження з людиною або її покарання. З'ясування змісту кожної з них має важливе значення для правильного усвідомлення вказаної конституційної норми.

У ст. 50 КК України вказано: «Покарання не має на меті завдати фізичних страждань або принизити людську гідність». Будучи заходом примусу, що застосовується від імені держави за вироком суду до особи, визнаної винною у вчиненні злочину, кримінальне покарання має багатогранні цілі — кару, виправлення засудженого, попередження вчинення злочинів у майбутньому як засудженим, так і іншими особами.

Стаття 2 Конвенції проти катувань закріплює положення що кожна держава-сторона вживає ефективних законодавчих, адміністративних, судових та інших заходів для запобігання актам катувань на будь-якій території під її юрисдикцією. Жодні виключні обставини, якими б вони не були, стан війни чи загроза війни, внутрішня політична нестабільність чи будь-який інший надзвичайний стан, не можуть бути виправданням катувань. Наказ вищого начальника або державної влади не може служити виправданням катувань.

Дію положення частини 3 ст. 2 **Конвенції проти катувань** про те, що «наказ вищого начальника або державної влади не може служити виправданням катувань» гарантує **стаття 60 Конституції України**, згідно з якою ніхто не зобов'язаний виконувати явно злочинні накази, а за віддання і виконання явно злочинного наказу настає юридична відповідальність.

Додаткова правова гарантія — положення частин 4 і 5 ст. 41 **КК України**.

1.1. Вжиття заходів щодо запобігання катуванню та іншим видам неналежного поведження, зокрема внесення до програми підготовки персоналу щодо дотримання прав людини

Згідно зі статтею 10 **Конвенції про заборону катувань** кожна держава-сторона повною мірою забезпечує внесення навчальних матеріалів та інформації про заборону катувань до програм підготовки персоналу правових органів, цивільного чи військового медичного персоналу, державних посадових осіб, які можуть мати стосунок до утримання під

вартою й допитів осіб, які зазнали будь-якої форми арешту, затримання чи ув'язнення, або до поводження з ними.

Заборона вчинення таких діянь вноситься до правил чи інструкцій, які стосуються обов'язків і функцій будь-яких таких осіб.

Адміністрації установи слід намагатися використовувати та навчати методів контролю, які б усували необхідність застосування засобів обмеження рухомості або зменшували їх грубість.

Стаття 12 [Конвенції про заборону катувань](#) закріплює зобов'язання держав-сторін щодо забезпечення проведення швидкого й неупередженого розслідування її компетентними органами, коли є достатні підстави вважати, що катування було застосоване на будь-якій території, що перебуває під її юрисдикцією.

[Правила Мандели](#) включають методи запобігання дисциплінарним правопорушенням або вирішенням конфліктів у в'язницях за допомогою «механізмів запобігання конфліктам, посередництва або будь-яких інших механізмів розв'язання спорів» (Правило 38 (1)) та шляхом визнання концепції динамічної безпеки (Правило 76 (с)) для запобігання та вирішення конфліктів до їхнього загострення. Також у Правилах внесено поради щодо використання засобів обмеження рухомості на випадок, коли такі методи виявляться недостатніми та положення про порядок дій у разі смерті, зникнення чи серйозного тілесного ушкодження, зокрема про зобов'язання зі звітування та розслідування.

Створення позитивного клімату, який стимулює співпрацю серед в'язнів, може сприяти поліпшенню безпечності та безпеки у в'язницях: «контактування з в'язнями та знайомство з ними може дозволяти співробітникам передбачати та краще бути готовими до ефективного реагування на будь-який інцидент, який може загрожувати безпеці пенітенціарної установи та безпечності її персоналу й в'язнів».

1.2. Надмірне або неправомірне застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів та зброї

[Засоби обмеження рухомості \(Правила Мандели: 47, 49, 75, 76\)](#)

В обмеженні рухомості в'язнів забороняється використання ланцюгів, кайданів або інших засобів обмеження рухомості, які за своєю суттю

принизливі та викликають біль. Інші засоби обмеження рухомості можуть застосовуватися, лише коли це передбачено законодавством та за таких обставин:

(а) як запобіжний захід для недопущення втечі під час перевезення, за умови, що вони будуть зняті, коли в'язень постане перед судовим чи адміністративним органом;

(б) за наказом керівника пенітенціарної установи, якщо інші методи контролю не діють, для того щоб завадити в'язню заподіяти шкоду собі чи іншим або ж пошкодити майно; у такому разі керівник установи негайно попереджає лікаря або інших кваліфікованих медичних працівників та повідомляє вищий адміністративний орган.

Під час законного застосування засобів обмеження рухомості в'язнів повинні застосовуватися такі принципи:

- ▶ засоби обмеження рухомості мають застосовуватися лише тоді, коли жодна інша менш сувора форма контролю не буде ефективна для усунення ризиків, пов'язаних із пересуванням без обмежень;
- ▶ метод обмеження рухомості — найменш інтрузивний метод, який необхідний і реально доступний для контролю за рухом в'язня, зважаючи на рівень та характер ризиків;
- ▶ засоби обмеження рухомості застосовують лише протягом потрібного періоду часу і мають бути зняті якомога швидше після зникнення ризиків, пов'язаних із пересуванням без обмежень.

Застосування засобів обмеження рухомості повинно регламентуватися і ретельно контролюватися через великий ризик того, що внаслідок їх застосування до в'язнів, вони можуть зазнати приниження, болю, тортур, іншого жорстокого поводження чи іншої потенційно незворотної шкоди.

Деякі засоби обмеження рухомості за своєю суттю принизливі й викликають біль, тоді як інші створюють ризик заподіяння тілесного ушкодження залежно від того, чому і як вони використовуються. Якщо такі інструменти навмисно застосовують для заподіяння болю або страждань, то являє собою тортури.

Справедливі та прозорі процедури застосування сили дають змогу в'язням зрозуміти, коли і за яких обставин можуть застосовуватися засоби обмеження рухомості.

Згідно з [Правилами застосування спеціальних засобів військовослужбовцями Військової служби правопорядку у Збройних Силах Украї-](#)

ни під час здійснення службових обов'язків, затверджених постановою КМУ від 18 січня 2003 № 83:

Спеціальними засобами, які мають право застосовувати військово-вослужбовці служби правопорядку під час здійснення службових обов'язків, є:

- а) засоби індивідуального бронезахисту: шоломи удароміцні, сталеві армійські кулезахисні; бронезилети; щити протиударні та кулезахисні;
- б) засоби активної оборони: гумові кийки; кийки ластикові типу «тонфа»; засоби зв'язування; наручники; електрошокові пристрої; патрони, споряджені гумовими або аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та пристрої для їх відстрілу; аерозольні балончики, ручні газові гранати та патрони з газовими гранатами («Терен-4М», «Терен-6», «Терен-6Д»); балончики, патрони, гранати та інші спеціальні засоби з препаратами сльозогінної та дратівної дії на основі природних капсаїциноідів, морфоліду пералгонової кислоти (МПК), ортохлорбензальмалононітрилу (CS) і речовини алголен.

(Додаток до [Правил застосування спеціальних засобів військовослужбовцями Військової служби правопорядку у Збройних Силах України під час здійснення службових обов'язків затверджених Постановою КМУ від 18 січня 2003 № 83](#))

Застосовує заходи фізичного впливу, спеціальні засоби і вогнепальна зброя **особовий склад чергової зміни** у випадках та в порядку, визначених [Статутом внутрішньої служби Збройних Сил України](#), [Статутом гарнізонної та вартової служб Збройних Сил України](#), [Законом України](#) «Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України» та [Правилами застосування спеціальних засобів військовослужбовцями Військової служби правопорядку у Збройних Силах України під час здійснення службових обов'язків](#), затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 18 січня 2003 року № 83.

Розділ 6 [Порядку організації несення служби черговими змінами охорони і конвоювання підрозділів Військової служби правопорядку у Збройних Силах України та конвоювання засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців, затвердженого наказом № 178 від 05.07.2022 року](#), регламентує **застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів та вогнепальної зброї особовим складом чергової зміни охорони і конвоювання.**

Заходи фізичного впливу, спеціальні засоби та вогнепальну зброю особовий склад чергової зміни охорони і конвоювання застосовує під час виконання **завдань з охорони засуджених**, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців у виняткових випадках, передбачених законодавством.

Про застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів або вогнепальної зброї, вид, час початку та інтенсивність їх застосування особовий склад чергової зміни охорони і конвоювання визначає самостійно, з урахуванням обставин, що склалися, характеру правопорушення. Перед застосуванням заходів фізичного впливу, спеціальних засобів або вогнепальної зброї особовий склад чергової зміни охорони і конвоювання та конвою обов'язково зобов'язаний попередити про намір їх застосування.

Без попередження фізичну силу, спеціальні засоби та вогнепальну зброю особовий склад чергової зміни охорони і конвоювання може застосовувати в разі відбиття нападу на об'єкти охорони Служби правопорядку, чатових, вивідних, конвойних, приміщення чергової зміни охорони і конвоювання, зміну, що прямує до постів (з постів), а також у разі захоплення заручників.

Застосування фізичної сили, спеціальних засобів та вогнепальної зброї не має перевищувати міру, необхідну для виконання покладених на осіб чергової зміни охорони і конвоювання обов'язків.

У разі заподіяння шкоди здоров'ю засудженого, узятого під варту, заарештованого або затриманого військовослужбовця особовий склад чергової зміни охорони і конвоювання забезпечує в найкоротший строк надання необхідної медичної допомоги потерпілому та вживає всіх заходів щодо доставлення його до закладу охорони здоров'я.

Про застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів або вогнепальної зброї особа, що їх застосувала, **негайно доповідає начальникові чергової зміни охорони і конвоювання**, який, своєю чергою, негайно доповідає оперативному черговому (черговому) органу управління (військової частини) Служби правопорядку (посадовій особі, відповідальній за організацію охорони) та складає рапорт про застосування до засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців заходів фізичного впливу, вогнепальної зброї та спеціальних засобів.

Оперативний черговий органу управління Служби правопорядку (посадова особа підрозділу Служби правопорядку в гарнізоні) після от-

римання інформації від начальника чергової зміни охорони і конвоювання негайно повідомляє начальника органу управління Служби правопорядку (підрозділу Служби правопорядку в гарнізоні).

Начальник органу управління Служби правопорядку (підрозділу Служби правопорядку в гарнізоні) **про поранення або смерть**, що сталися внаслідок застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, а також про всі випадки застосування вогнепальної зброї **негайно доповідає** безпосередньому начальникові Служби правопорядку, а також **у письмовій формі повідомляє відповідного прокурора**.

1.3. Проведення перевірки за випадками катування та жорстокого поводження

Конвенція про заборону катувань ст.4, 34-е правило Мандели, Стамбульський протокол, Стандарти Європейського комітету з питань запобігання катуванням)

Згідно зі статтею 4 [Конвенції про заборону катувань](#) кожна держава-сторона забезпечує розглядання всіх актів катування згідно з її кримінальним законодавством як злочини. Те саме стосується спроби піддати катуванням та тих дій будь-якої особи, що становлять співучасть у катуванні.

34-е правило [Мандели](#) вказує, якщо в ході огляду в'язня під час прийняття до установи або надання медичної допомоги в'язневі згодом медичним фахівцям стає відомо про будь-які ознаки тортур або інших видів жорстокого, нелюдського, або такого, що принижує гідність, поводження або покарання, вони мають задокументувати та повідомити про такі випадки компетентний медичний, адміністративний або судовий орган. Мають дотримуватися належні процесуальні гарантії, щоб не наражати в'язня або пов'язаних із ним осіб на передбачуваний ризик заподіяння шкоди.

1.4. Фіксація тілесних ушкоджень та побутових травм

Детальний перелік вимог до документування та розслідування випадків катувань наводить Стамбульський протокол, який розробили провідні фахівці 15 країн світу.

Відповідно до його стандартів, держави мають забезпечувати оперативне та ефективне розслідування скарг та повідомлень щодо застосування катувань та жорстокого поводження, навіть якщо нема прямо вираженої скарги.

Орган розслідування має право вимагати всю необхідну інформацію, а слідчі повинні мати у своєму розпорядженні всі необхідні фінансові та технічні ресурси. Очевидно, що проведення ефективного розслідування неможливе без належного збирання доказів, які підтверджують факт злочину.

Ретельна фіксація ознак катувань — необхідна умова для забезпечення справедливого судочинства та для недопущення безкарності. Стамбульський протокол визначає, що особа, яка проводить розслідування, має організувати медичну експертизу імовірної жертви.

У [Стандартах Європейського комітету із запобігання катуванням](#) йдеться про те, що лікарська таємниця у в'язницях та в інших місцях несвободи має велике значення, однак вона не повинна ставати перешкодою для повідомлення медичних доказів жорстокого поводження. «Відповідний орган, якому медичні співробітники повинні повідомляти про такі випадки, є насамперед незалежний орган, уповноважений проводити службові розслідування щодо такого факту, і, в разі необхідності, порушувати кримінальну справу». Повідомлення такого органу мають супроводжувати ефективні заходи, щоб захистити осіб, яких стосується повідомлення, а також інших затриманих осіб.

Якщо під час медичного огляду по прибутті особи до гауптвахти **виявлено**, що засуджений, узятий під варту, заарештований, затриманий військовослужбовець **має тілесні ушкодження, ознаки тортур, травм, також психологічні, чи явні ознаки захворювання, зокрема інфекційного характеру**, черговий медичний працівник та начальник гауптвахти (посадова особа, відповідальна за організацію охорони в підрозділі Служби правопорядку в гарнізоні) вживають заходів щодо надання йому екстреної (невідкладної) медичної допомоги та направлення для подальшого лікування до закладу охорони здоров'я Збройних Сил України. У таких випадках черговий медичний працівник робить **запис у книзі запису хворих військовослужбовців, які тримаються на гауптвахті**, та **в медичній книжці** засудженого, узятого під варту, заарештованого, затриманого військовослужбовця. [Порядок тримання](#)

У разі виявлення тілесних ушкоджень у засудженого, взятого під варту, заарештованого, затриманого військовослужбовця черговий медичний працівник складає **довідку**, визначену в [пункті 3](#) глави 1 розділу II [Порядку організації надання медичної допомоги засудженим до позбавлення волі, затвердженого наказом Міністерства юстиції України, Міністерства охорони здоров'я України від 15 серпня 2014 року № 1348/5/572](#), зареєстрованого в [Міністерстві юстиції України 20 серпня 2014 року за № 990/25767](#) (із змінами).

Про факт виявлення тілесних ушкоджень у засудженого військовослужбовця начальник органу управління Служби правопорядку, у підпорядкуванні якого є гауптвахта, **негайно письмово інформує відповідного прокурора**.

Начальник медичного пункту бригади (полку, окремого батальйону, батальйону) зобов'язаний у встановленому порядку доповідати безпосередньому начальникові про надзвичайні випадки в медичному пункті, наявність значної кількості хворих з однорідними хворобами і **хворих з ознаками насильства** або отруєння та про медичні помилки, допущені в медичному пункті.

Згідно зі ст. 260 [Статуту внутрішньої служби ЗСУ довідку про обставини травми](#) (поранення, контузії, каліцтва) військовослужбовця складає начальник медичної служби військової частини, зазвичай після проведення відповідного розслідування обставин отримання військовослужбовцем травми (поранення, контузії, каліцтва).

У разі якщо обстановка не дозволяє надати довідку про обставини травми (поранення, контузії, каліцтва) до направлення військовослужбовця, який одержав травму (поранення, контузії, каліцтва), на лікування поза розташуванням військової частини, така довідка направляється до закладу охорони здоров'я або територіального центру комплектування та соціальної підтримки в [порядку](#), встановленому Кабінетом Міністрів України.

Довідка про обставини травми (поранення, контузії, каліцтва) складається протягом п'яти днів та в такий самий строк направляється до закладу охорони здоров'я або територіального центру комплектування та соціальної підтримки в [порядку](#), встановленому Кабінетом Міністрів України. Порядок здійснення в особливий період обміну медичними та іншими документами військовослужбовців між закладами охорони здоров'я державної та комунальної власності, державними установами Національної академії медичних наук, в яких військовос-

лужбовці перебували (перебувають) на лікуванні, та військовими частинами, територіальними центрами комплектування та соціальної підтримки, затверджений постановою [КМУ від 23.08.2023 № 901](#).

ІНСТРУКЦІЯ щодо заповнення форми первинної облікової документації № 511/о «Довідка № ___ про фіксацію тілесних ушкоджень», затверджена наказом МОЗ України від 02 лютого 2024 року № 186, закріплює порядок заповнення та видачі форми первинної облікової документації № 511/о «Довідка № ___ про фіксацію тілесних ушкоджень» (далі — форма № 511/о).

Форму № 511/о заповнює лікар, що проводив(ла) огляд особи за її згодою в закладі охорони здоров'я незалежно від форми власності чи підпорядкування, невідкладно після проведеного огляду особи та після проведення всіх додаткових досліджень та обстежень (якщо призначив лікар):

- ▶ у разі виявлення будь-яких тілесних ушкоджень без урахування характеру їх походження в осіб, доставлених з або перед доставленням до місць, визначених [пунктом 8](#) статті 13 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»;
- ▶ у разі виявлення в особи тілесних ушкоджень, що можуть свідчити про протиправний характер їх заподіяння, зокрема катування, та інші форми жорстокого, нелюдського або такого, що принижують гідність, поводження і покарання.

За наявності можливості в закладі охорони здоров'я — лікар, що проводив(ла) огляд, має бути однієї статі з особою, яка підлягає оглядові, крім випадків, коли особа просить залучити лікаря іншої статі.

Форма № 511/о формується **в трьох примірниках**. Один примірник форми № 511/о долучається до форми первинної облікової документації [№ 025/о](#) «Медична карта амбулаторного хворого № ___» або до форми первинної облікової документації [№ 003/о](#) «Медична карта стаціонарного хворого № ___», другий примірник залишається в закладі охорони здоров'я, в якому її видано (додається до відповідного журналу обліку фактів виявлення тілесних ушкоджень або журналу обліку фактів звернення та/або доставлення до закладу охорони здоров'я осіб у зв'язку із заподіянням їм тілесних ушкоджень кримінального характеру та інформування про такі випадки органів та підрозділів поліції за формою, наведеною в додатку до наказу Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства охорони здоров'я України від 06 липня 2016 року [№ 612/679](#) «Про порядок обліку фактів звернен-

ня та доставлення до закладів охорони здоров'я осіб у зв'язку із заподіянням їм тілесних ушкоджень кримінального характеру та інформування про такі випадки органів і підрозділів поліції», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 28 липня 2016 року за № 1051/29181), а третій примірник видають особі, яка пройшла огляд.

У разі перебування особи в місцях несвободи (будь-яке місце, яке перебуває під юрисдикцією і контролем держави, де утримуються чи можуть утримуватися особи, позбавлені волі, за розпорядженням державного органу чи його вказівкою, або з його відома чи мовчазної згоди) **додатково складається ще один примірник** форми № 511/о, який долучається до матеріалів особової справи в місцях несвободи.

У разі заповнення форми № 511/о в електронній формі, накладається електронний підпис та електронна печатка (за наявності) відповідно до вимог Законів України [«Про електронні документи та електронний документообіг»](#) та [«Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги»](#).

Під час відвідування звернути увагу на:

- 1) закріплення положення про заборону катувань, жорстокого та такого, що принижує честь та гідність, поведження в посадових інструкціях постійного складу;
- 2) проведення навчань для постійного складу щодо недопустимості неналежного поведження із засудженими військовослужбовцями;
- 3) проведення навчань з постійним складом щодо поведження з агресивними правопорушниками;
- 4) обізнаність постійного складу щодо заборони катувань та жорстокого поведження;
- 5) наявність випадків застосування фізичної сили, спецзасобів або вогнепальної зброї особовим складом чергової частини;
- 6) підстави застосування заходів фізичного впливу, спецзасобів та зброї, наявність рапортів щодо кожного факту застосування;
- 7) наявність повідомлення про факти застосування заходів фізичного впливу, спецзасобів та вогнепальної зброї органу управління військової частини, органу управління Служби правопорядку, органів прокуратури та Уповноваженого ВРУ з прав людини;
- 8) наявність повідомлень про поранення або смерть військовослужбовців, що сталися внаслідок застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, а також про всі випадки застосу-

вання вогнепальної зброї безпосереднього начальника Служби правопорядку / начальника Центрального управління Служби правопорядку, а також у письмовій формі відповідного прокурора;

- 9) наявність інформації щодо отриманих тілесних ушкоджень у медичній документації особи змінного складу.
- 10) у разі наявності скарг щодо випадків катувань, незаконного застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, вогнепальної зброї, чи були застосовані заходи захисту скаржника від негативного впливу, які;
- 11) наявність зафіксованих викликів екстреної медичної допомоги в разі отримання тілесних ушкоджень особами змінного складу.

Отримати інформацію в медичній частині

щодо конкретної особи:

- ▶ Медичну довідку, визначену в пункті 3 глави 1 розділу II Порядку організації надання медичної допомоги засудженим до позбавлення волі, затвердженого наказом Міністерства юстиції України, Міністерства охорони здоров'я України від 15 серпня 2014 року № 1348/5/572, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 20 серпня 2014 року за № 990/25767;
- ▶ форми первинної облікової документації № 511/о «Довідка № ____ про фіксацію тілесних ушкоджень» (далі — форма № 511/о);
- ▶ анамнез на період до катувань;
- ▶ медичний анамнез;
- ▶ інформацію щодо кількості хворих, які зверталися до медичної частини з ознаками насильства.

Під час інтерв'ювання необхідно поставити такі питання:

1. Чи відомі засудженим випадки катування / жорстокого поводження / отримання тілесних ушкоджень?
2. Чи наявні візуальні ушкодження засуджених?
3. Якщо наявні, необхідно отримати інформацію за яких обставин отримані, зазначити їх опис, зробити фотофіксацію, перевірити відповідну фіксацію в медичних документах.
4. Чи наявні скарги засуджених на катування, інші жорстокі, нелюдські або такі, що принижують гідність, види поводження під час перебування в установі?

5. За наявності окремо описати факти.
6. Вказані скарги стосуються дій постійного чи змінного складу дисциплінарного батальйону?
7. Чи отримали постраждалі медичну допомогу, чи провів фіксацію випадку медичний персонал?
8. Чи мають постраждалі бажання подати офіційну скаргу на неправомірні дії постійного складу?
9. Якщо особи відмовляються, бажано зафіксувати причину відмови.
10. Чи відчувають засуджені військовослужбовці себе в безпеці, перебуваючи в дисциплінарному батальйоні поруч з іншими засудженими?

Питання для інтерв'ю в разі отримання інформації про факти катування / завдання тілесних ушкоджень

- 1) обставини, які призвели до катувань;
- 2) приблизна дата та час, коли сталося катування;
- 3) інформація про людей, причетних до затримання, арешту та катування;
- 4) зміст того, про що питали або про що казали ймовірним потерпілим;
- 5) опис звичних (регулярних) практик у місці ув'язнення;
- 6) інформація щодо методів катування та жорстокого поводження, які використовували;
- 7) детальна інформація про всі випадки сексуального насильства, якщо такі наявні;
- 8) інформація про фізичні травми, які сталися внаслідок катувань;
- 9) інформація про всіх можливих свідків;
- 10) наявні нині скарги медичного та психологічного характеру;
- 11) яка допомога медична та психологічна надавалась у період після катувань;
- 12) чи застосовували до особи засоби психологічного впливу з боку інших засуджених та осіб постійного складу.

Отримати інформацію в медичній частині

щодо конкретної особи:

- ▶ Медичну довідку, визначену в пункті 3 глави 1 розділу II Порядку організації надання медичної допомоги засудженим до

позбавлення волі, затвердженого наказом Міністерства юстиції України, Міністерства охорони здоров'я України від 15 серпня 2014 року № 1348/5/572, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 20 серпня 2014 року за № 990/25767;

- ▶ анамнез на період до катувань;
- ▶ медичний анамнез;
- ▶ інформацію щодо кількості хворих, які зверталися до медичної частини з ознаками насильства.

Отримати інформацію в психологічній службі про:

- 1) психіатричний анамнез (в разі наявності);
- 2) обстеження психологічного стану (в разі наявності);
- 3) оцінку соціальної функції (в разі наявності);
- 4) психологічне тестування із застосуванням контрольних переліків та опитувальників (в разі наявності);
- 5) клінічний висновок.

Необхідно переглянути такі документи:

- ▶ книгу запису хворих військовослужбовців, які тримаються на гауптвахті;
- ▶ медичну книжку засудженого, узятого під варту, заарештованого, затриманого військовослужбовця;
- ▶ відповідну довідку, що склав медичний працівник;
- ▶ книгу запису хворих військовослужбовців, які тримаються на гауптвахті;
- ▶ журнал реєстрації пропозицій, заяв і скарг засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців;
- ▶ журнал обліку проведення занять.

Особливої уваги потребує фіксація порушень, вчинених особами змінного складу гауптвахти:

- ▶ приниження людської гідності, спричинення фізичних чи моральних страждань засудженим;
- ▶ неправомірне застосування зброї, гумових кийків, гамівної сорочки, кайданок, фізичної сили тощо.

1.5. Випадки застосування моральних принижень, фізичної сили

Виявлення випадків моральних принижень, фізичної сили тощо ведеться із застосуванням таких методів:

- ▶ аналізу документації;
- ▶ проведення інтерв'ю з персоналом;
- ▶ проведення інтерв'ю із засудженими особами.

Проводиться інтерв'ю як з персоналом, так і з особами, які відбувають покарання в дисциплінарному батальйоні, з урахуванням специфіки спілкування, психологічних підходів до отримання інформації, критерію «не нашкодь» тощо.

Саме тому особи-інтерв'юери повинні мати знання та вміння вести спілкування, мінімальні знання як медіації, кризової психології, так і психології конфліктів.

Під час проведення інтерв'ювання необхідно отримати таку інформацію:

- ▶ Загальний емоційний стан змінного складу.
- ▶ Чи проводять для засуджених семінари / лекції / інформаційні заняття з питань безпеки, належного поводження, самокоректованої поведінки?
- ▶ Яким чином розв'язуються питання у разі конфліктних ситуацій?
- ▶ Чи відомі засудженим випадки неправомірних дій з боку постійного складу?
- ▶ Чи наявна інформація щодо застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції до осіб, які мають ментальні хвороби / порушення?

Якщо так, то застосовуються питання з переліку інтерв'ю щодо тілесних ушкоджень.

- ▶ Реакція засуджених на моніторингову групу.
- ▶ Реакція засуджених на представників персоналу установи.

Крім того, під час аналізу отриманої інформації (особливо щодо травматичної події) необхідно враховувати валідність питань, психологічний стан опитуваних, діапазон настрою, процес мислення, рівень надійності свідчень, навички міжособистісних взаємин в опитуваній особі, симптоматику тривожних станів, можливі проблеми поведінкового характеру тощо.

2. Право на життя та безпеку (ст. 27 Конституції України)

Право на життя належить до невід’ємних, основоположних прав людини. Воно закріплене в усіх найважливіших міжнародних договорах про права людини, і ст. 27 Конституції України відповідає цим міжнародно-правовим документам.

Розуміння права на життя за Конституцією України можливе лише в контексті принаймні двох її статей — 3 і 27, де ст. 3 формує основоположний ціннісний підхід української держави до людини, її життя і здоров’я як до «найвищої соціальної цінності» в Україні, а в ст. 27 закріплено загальний зміст особистого права на життя.

З огляду на ч. 1 ст. 22 [Конституції України](#), яка встановлює, що «права і свободи людини і громадянина, закріплені цією Конституцією, не є висчерпними», та беручи до уваги частину 1 ст. 9 Конституції України, зміст конституційного права на життя слід розуміти також з урахуванням Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, ст. 3 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, Протоколу 6 до цієї Конвенції та інших міжнародних договорів України про права людини. Суб’єкт права на життя — людина, незалежно від того, чи вона громадянин України. З огляду на ст. 1 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод Україна зобов’язана забезпечити право на життя, як і решту конвенційних прав людини, всім людям, що перебувають під юрисдикцією держави.

Обов’язок захищати життя людини, а отже й забезпечувати право на життя, покладене Конституцією України на державу. Стаття 27 [Конституції України](#) сформульована передусім саме як безпосередній обов’язок держави (ч. 2 ст. 27). Тому, відповідно, українська держава бере на себе певні обов’язки щодо захисту життя людини.

У разі введення правового режиму воєнного стану в місцевостях, наближених до районів, де ведуться бойові дії, проводиться обов’язкова евакуація засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців до гауптваht, які розташовані в безпечній місцевості.

Евакуація засуджених військовослужбовців проводиться відповідно до [Порядку проведення обов’язкової евакуації окремих категорій населення в разі введення правового режиму воєнного стану](#),

затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 07 листопада 2018 року № 934.

2.1. Дотримання правил пожежної безпеки

(Статуту внутрішньої служби ЗСУ, п. 187—195)

Згідно з пунктами 187—195 [Статуту внутрішньої служби ЗСУ](#) пожежна безпека в Збройних Силах України забезпечується здійсненням комплексу організаційних і технічних заходів, спрямованих на запобігання виникненню пожежі, та системою пожежного захисту. Усі військовослужбовці повинні знати й виконувати вимоги пожежної безпеки і вміти користуватися засобами пожежогасіння. Командир військової частини відповідає за стан пожежної безпеки та організацію пожежної охорони.

У кожній військовій частині розробляється та зберігається в черговій частині:

- ▶ план пожежної безпеки, який затверджує командир військової частини та який узгоджують з органами пожежної охорони і доводять до всіх посадових осіб;
- ▶ загальна інструкція щодо пожежної безпеки у військовій частині, використання сил та засобів для гасіння пожежі;
- ▶ витяг з інструкції про порядок евакуації особового складу, бойової та іншої техніки і матеріальних засобів повинні бути в чергового частини.

Командир військової частини зобов'язаний:

- ▶ організувати пожежну охорону, вивчення особовим складом вимог пожежної безпеки та навчання поводженню під час гасіння пожежі;
- ▶ забезпечити в розташованні частини нормативні запаси води та наявність засобів пожежогасіння;
- ▶ не менше ніж один раз на три місяці перевіряти стан пожежної безпеки та організацію пожежної охорони і не менше ніж двічі на рік проводити відпрацювання плану пожежної безпеки із залученням усіх необхідних сил та засобів;
- ▶ забезпечити додержання протипожежних вимог, визначених стандартами, нормами і правилами, а також виконання вимог приписів пожежної безпеки;

- ▶ налагодити телефонний зв'язок із найближчим підрозділом пожежної охорони гарнізону чи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.

Заступник командира військової частини і начальник полігону відповідають за виконання вимог пожежної безпеки на території, закріпленій за військовою частиною, полігоном, на навчальних об'єктах бойової підготовки.

Командири підрозділів, начальники служб, майстерень, цехів, клубів, лабораторій та інших об'єктів відповідають за виконання вимог пожежної безпеки в підпорядкованих їм підрозділах, службах, на об'єктах та за справний стан засобів пожежогасіння.

Виконанням робіт з пожежної безпеки військової частини керує начальник служби пожежної безпеки або командир пожежного підрозділу, а там, де він не передбачений за штатом, його обов'язки покладаються на одного з військовослужбовців офіцерського, сержантського (старшинського) складу.

Черговий фельдшер (санітарний інструктор) медичного пункту в разі виникнення пожежі зобов'язаний негайно доповісти черговому частини, організувати евакуацію хворих і гасіння пожежі.

Під час проведення відвідування звернути увагу:

1. Яким чином забезпечується безпека осіб змінного складу в разі сповіщення «Повітряна тривога»?
2. Наявність бомбосховища або тимчасового укриття.
3. Наявність інформації / схем маршрутів переміщення осіб змінного складу до укриття.
4. Обладнання бомбосховища / укриття.
5. Наявність плану евакуації осіб змінного складу в разі введення правового режиму воєнного стану відповідно до [Порядку проведення обов'язкової евакуації окремих категорій населення в разі введення правового режиму воєнного стану](#), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 07 листопада 2018 року № 934.
6. План пожежної безпеки, який затверджує командир військової частини та який узгоджують з органами пожежної охорони і доводять до всіх посадових осіб.
7. Загальна інструкція щодо пожежної безпеки у військовій частині, використання сил та засобів для гасіння пожежі.

8. Витяг з інструкції про порядок евакуації особового складу, бойової та іншої техніки і матеріальних засобів повинен бути в чергового частини.
9. Наявність планів евакуації на випадок пожежі.
10. Наявність та стан вогнегасників.
11. Наявність системи протипожежної сигналізації.
12. Як проводиться фіксація безповоротних втрат особового складу / смерті осіб змінного складу.

3. Право на свободу та особисту недоторканність

(ст. 29 Конституції України)

3.1. Процедура поміщення (відправлення та конвоювання) засуджених військовослужбовців до гауптвахти

Підстави поміщення. Військовослужбовців, до яких обрано запобіжний захід тримання під вартою, засуджених судом до арешту та заарештованих, відправляють на [гауптвахту](#) на підставі рішення суду, яке набрало законної сили. [Пункт 5 Додатку 12 до ЗУ «Про Статут гарнізонної та вартової служб Збройних Сил України».](#)

Начальник органу управління Служби правопорядку в зоні відповідальності після одержання розпорядження про виконання судового рішення та копії рішення суду, яке набрало законної сили, забезпечує направлення конвою до місця проходження військової служби військовослужбовцем з метою здійснення конвоювання засудженого військовослужбовця до [гауптвахти](#) Служби правопорядку. Командир військової частини повинен забезпечити передання засудженого військовослужбовця, відповідних документів та речей начальникові конвою.

Засуджені та заарештовані військовослужбовці утримуються на одній [гауптвахті](#) Служби правопорядку. Переведення засудженого або заарештованого з однієї [гауптвахти](#) (камери) Служби правопорядку до іншої допускається в разі його хвороби або для забезпечення його особистої безпеки, а також за інших виняткових обставин, що перешкоджають подальшому перебуванню засудженого, заарештованого на

цій **гауптваhti** (камері). Переведення засуджених або заарештованих у межах однієї **гауптваhti** Служби правопорядку здійснюється за письмовим розпорядженням начальника органу управління Служби правопорядку в зоні відповідальності, а переведення до іншої **гауптваhti** Служби правопорядку — за рішенням начальника Служби правопорядку за поданням начальника органу управління Служби правопорядку в зоні відповідальності.

Доставляння військовослужбовців на гауптвахту (Розділ II Порядку)

Доставляє засуджених для відбування покарання з військової частини до гауптваhti конвой Служби правопорядку в десятиденний строк, після одержання розпорядження суду про виконання судового рішення.

З військової частини (установи) до гауптваhti заарештовані військовослужбовці з числа осіб офіцерського, сержантського (старшинського) і рядового складу (крім строкової військової служби) для відбування арешту можуть прибувати самостійно, військовослужбовці строкової військової служби — тільки в супроводі представника військової частини (установи), призначеного командиром (начальником) військової частини (установи) з числа офіцерського, сержантського (старшинського) складу.

Командир (начальник) військової частини (установи) перед відправленням заарештованого військовослужбовця на гауптвахту організовує **проведення обов'язкового медичного огляду** (результати якого заносять до медичної книжки військовослужбовця) та **проводить інструктаж** з ним та особою, призначеною для супроводження заарештованого військовослужбовця на гауптвахту.

Представник військової частини (установи), призначений для супроводження заарештованого військовослужбовця, несе персональну відповідальність за його доставлення на гауптвахту.

Для конвоювання засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців із числа військовослужбовців офіцерського складу призначається офіцерський конвой, а для конвоювання засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців із числа військовослужбовців сержантського (старшинського) складу — із числа військовослужбовців сержантського (старшинського) складу. Для конвоювання засуджених, узятих під

варту, та затриманих **військовослужбовців-жінок конвойних призначають з числа військовослужбовців-жінок.**

Військовослужбовці з числа осіб офіцерського, сержантського (старшинського) і рядового складу (крім строкової військової служби), до яких застосовано адміністративне стягнення у вигляді арешту з утриманням на [гауптвахті](#), для відбування арешту можуть прибувати самостійно, а військовослужбовці строкової військової служби — тільки в супроводі представника військової частини (установи), призначеного командиром (начальником) військової частини (установи).

На автомобілях засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих розміщують обличчям у бік, протилежний рухові. Особовий склад конвою розміщується в передній частині кузова так, щоб вони мали змогу стежити за засудженими, узятими під варту, заарештованими та затриманими військовослужбовцями.

Супровідні документи

На узятото під варту військовослужбовця командир (начальник) військової частини (установи) негайно після отримання письмового повідомлення від начальника органу управління Служби правопорядку про взяття під варту військовослужбовця та поміщення його на гауптвахту надсилає начальникові органу управління Служби правопорядку, у підпорядкуванні якого перебуває гауптвахта, такі документи:

- ▶ супровідний лист;
- ▶ особову справу (для військовослужбовців строкової військової служби — обліково-послужну картку);
- ▶ службову картку;
- ▶ службову характеристику;
- ▶ медичну книжку;
- ▶ атестат на продовольство (крім офіцерів, які проходять військову службу за контрактом);
- ▶ речовий атестат.

Прибуття до гауптвахти

Засуджені, узяті під варту, заарештовані та затримані військовослужбовці під час прийняття на гауптвахту підлягають **обов'язковому медичному оглядові.**

Медичний огляд, надання екстреної (невідкладної) медичної допомоги здійснює у кімнаті проведення медичних оглядів черговий медичний працівник на гауптвахті, призначений відповідним начальником

гарнізону згідно з графіком, наданим начальником медичної служби гарнізону. Засуджених, узятих під варту та затриманих військовослужбовців-жінок на вимогу оглядають службові особи — жінки. Присутність інших осіб під час проведення медичного огляду забороняється.

Результати медичного огляду заносять до книги запису хворих військовослужбовців, які тримаються на гауптвахті.

Атестат на продовольство, речовий та грошовий атестати засудженого, узятого під варту військовослужбовця начальник конвою здає начальникові гауптвахти, який робить відповідні позначки в книзі приймання (повернення) атестатів на продовольство, речових і грошових атестатів засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців та передає їх у відповідні служби для зарахування військовослужбовця на відповідний вид забезпечення. [Порядок тримання](#)

Начальник органу управління Служби правопорядку, у підпорядкуванні якого є гауптвахта, до якої за вироком (ухвалою або постановою) суду доставлено засудженого, узятого під варту, заарештованого військовослужбовця, зобов'язаний:

- ▶ не пізніше ніж наступного дня після прийняття засудженого, узятого під варту військовослужбовця на гауптвахту надіслати письмове повідомлення командирові (начальникові) військової частини (установи), з якої прибув цей військовослужбовець, про його прийняття на гауптвахту, виявлений під час прийняття брак документів чи речей та строки їх надсилання, а також дату та час звільнення військовослужбовця з гауптвахти. Повідомлення командира (начальника) військової частини (установи) про прийняття заарештованого військовослужбовця на гауптвахту, а також дату та час його звільнення відбувається в день його прийняття;
- ▶ протягом трьох діб надіслати повідомлення до суду, на підставі вироку (ухвали або постанови) якого засуджено (узято під варту) військовослужбовця, щодо розміщення його на гауптвахті, а близьких родичів, членів сім'ї чи інших осіб на вибір військовослужбовця, поінформувати щодо обмеження його прав та місцеперебування. Про розміщення заарештованого військовослужбовця на гауптвахті повідомлення до суду надсилається негайно;
- ▶ організувати зустріч та забезпечити перевезення особового складу конвою і засудженого, узятого під варту військовослужбовця від станції (порту, аеропорту) прибуття до гауптвахти, а після передання військовослужбовця — до станції відправлення;

- ▶ організувати взаємодію з начальником органу військових сполучень Збройних Сил України в зоні розміщення гауптвахти щодо забезпечення придбання особовим складом конвою квитків для проїзду на залізничному (водному, авіа) транспорті у зворотному напрямку;
- ▶ організовувати контроль за зберіганням зброї та боєприпасів конвою в кімнаті начальника чергової зміни, розміщення та відпочинок особового складу конвою;
- ▶ повідомити начальника органу управління Служби правопорядку, з якого прибув конвой, про прийняття засудженого, узятого під варту військовослужбовця та про дату і час вибуття конвою у зворотному напрямку.

Начальник гауптвахти, який приймає засудженого, узятого під варту військовослужбовця, повинен:

- ▶ прийняти від начальника конвою військовослужбовця, зробити запис у другому примірнику опису його документів і особистих речей та завірити цей опис своїм підписом;
- ▶ прийняти за відомістю на тимчасове зберігання зброю та боєприпаси конвою, забезпечити їх зберігання в приміщенні чергової зміни, організувати розміщення та відпочинок особового складу конвою, а в разі потреби — відвідування душевої кімнати (місця, обладнаного душевою кабіною);
- ▶ залишити в себе копію вироку (ухвали або постанови) суду і видати начальникові конвою повідомлення начальнику органу управління Служби правопорядку про прийняття засудженого, узятого під варту військовослужбовця на гауптвахту;
- ▶ доповісти начальникові (оперативному черговому) органу управління Служби правопорядку та посадовій особі, відповідальній за організацію охорони, про прийняття засудженого, узятого під варту військовослужбовця.

Перед розміщенням у камеру начальник чергової зміни проводить її зовнішній огляд, перевіряє стан кнопки виклику, розміщує засудженого, узятого під варту, заарештованого, затриманого військовослужбовця в камеру, про що робить запис у постовій відомості. [Порядок тримання](#)

3.2. Ознайомлення з правами та обов'язками

У разі вчинення адміністративного правопорушення затриманій особі роз'яснюють вимоги [статті 63 Конституції України](#), а також її права і обов'язки, передбачені [статтею 268 Кодексу України про адміністративні правопорушення](#).

У разі вчинення кримінального правопорушення затриманій особі роз'яснюють вимоги [статті 63 Конституції України](#), а також її права та обов'язки, передбачені [статтями 42 та 208 Кримінального процесуального кодексу України](#).

Про роз'яснення затриманій особі її прав та обов'язків роблять відмітку в протоколі про адміністративне правопорушення та про затримання особи, підозрюваної у скоєнні кримінального правопорушення, і засвідчують підписом затриманої особи із зазначенням дати.

3.3. Проведення особистого обшуку військовослужбовців на гауптвахті та огляд особистих речей

(Правила Мандели (50–52), Порядок (розділ 15))

Згідно з правилами Нельсона Мандели¹ закони та нормативно-правові акти, що регулюють обшуки в'язнів та камер, повинні відповідати зобов'язанням міжнародного права та враховувати міжнародні стандарти та норми, беручи до уваги необхідність забезпечення охорони у в'язниці. Обшуки проводять таким способом, яким проявляється повага до притаманної людської гідності та недоторканності особистого життя особи, яку обшукують, а також дотримуються принципи пропорційності, законності та необхідності.

Обшуки не повинні використовуватися для переслідування, залякування чи непотрібного втручання в приватне життя в'язня. З метою підзвітності адміністрація пенітенціарної установи повинна вести належний облік обшуків, зокрема обшуків із роздяганням, обшуків із обстеженням порожнин тіла та обшуків камер. В обліку мають міститися дані про причини обшуків, осіб, які його проводили, та його результати.

Інтрузивні обшуки, зокрема обшуки з роздяганням та з обстеженням порожнин тіла, повинні проводитися лише в разі крайньої необ-

¹ [правил Мандели](#)

хідності. Адміністрації пенітенціарних установ заохочуються розробити та використовувати відповідні альтернативи до інтрузивних обшуків. Інтрузивний обшук повинен проводити за зачиненими дверима підготовлений працівник тієї самої статі, що і в'язень. Обшуки з обстеженням порожнин тіла проводять лише кваліфіковані медичні працівники, але не ті, чия головна відповідальність — медичне обслуговування в'язнів, або проводять співробітники, яких принаймні належним чином навчив медичний фахівець щодо дотримання вимог гігієни, охорони здоров'я та безпеки.

Особисті обшуки можуть перетворюватися на катування, коли їх проводять з наміром заподіяти сильний психічний або фізичний біль чи страждання особі, яку обшуковують. Ризик тортур та іншого жорстокого поводження особливо великий, коли обшуки проводять систематично, коли вони не вкрай необхідні, коли вони непропорційно спрямовані на певні групи в'язнів та коли їх проводить представник протилежної статі. Обшук може також бути порушенням заборони тортур та інших видів жорстокого поводження, якщо його проводять із застосуванням сили. Разом з тим обшук може спричинити фізичні травми, особливо коли його проводить непідготовлений співробітник. (запровадження правил Мандели, посібник)²

Європейський суд із прав людини (ЄСПЛ) встановив, що обшуки з роздяганням можуть становити принизливе поводження, якщо вони не виправдані вагомими причинами безпеки та/або способом їх проведення (Справи «Іванчук проти Польщі», заява No.25196/94, 15.01.2001 р.; «Шеннаві проти Франції», заява No.51246/08, 20.01. 2011 р.; «Валасіна проти Литви», заява No.44558/98, 24.07.2001 р.; «Фреро проти Франції», заява No.70204/01, 12.06.2007 р.). Суд також визнав, що для того, щоб обшуки були принизливі або образливі, «цілком може бути достатньо, щоб потерпіла особа відчувала себе приниженою навіть не перед іншими, а перед самим собою» (Справа «Тайрер проти Великої Британії», заява No.5856/72, 25.04.1978 р, п. 32.)

Спеціальний доповідач ООН із питань тортур вважає, що особисті обшуки, зокрема обшуки з роздяганням та інвазійні особисті обшуки, можуть становити жорстоке поводження, якщо вони проводяться непропорційним, принизливим чи дискримінаційним способом. Спеціальний доповідач також вказав на інші заборонені методи, серед яких: недоречне торкання; поводження, що стає рівнозначним сексуальним домаганням під час обшуків; повсякденні вагінальні обстежен-

² [правил Мандели](#)

ня жінок, яким висунуті звинувачення у правопорушеннях, пов'язаних із наркотиками. Ці методи мають непропорційний вплив на жінок, особливо коли обшуки проводять охоронці чоловічої статі. Якщо обшуки з роздяганням та інвазійні особисті обшуки проводяться із забороненою метою або з будь-якої причини на підставі дискримінації та викликають сильний біль або страждання, вони становлять тортури. (Report of the Special Rapporteur on torture, A/HRC/31/57, 5 January 2016, *op. cit.* 27, para. 23. [«Звіт Спеціального доповідача з питань тортур», A/HRC/31/57, 5.01.2016 р., вказ. пр., примітка 27, п. 23.])

З метою виявлення заборонених для використання на гауптвахті предметів, виробів, речей та харчових продуктів, приготувань до втечі проводять особисті обшуки засуджених, узятих під варту військовослужбовців, особисті огляди заарештованих та затриманих військовослужбовців, а також огляди їх речей і одягу, транспортних засобів, приміщень для їх тримання.

Для проведення особистого обшуку засуджених, узятих під варту військовослужбовців чи особистого огляду заарештованих та затриманих військовослужбовців їх виводять з приміщень у заздалегідь визначене начальником гауптвахти (посадовою особою, відповідальною за організацію охорони) місце.

Особистий обшук (особистий огляд) проводять особи однієї статі із засудженими, узятими під варту, заарештованими та затриманими військовослужбовцями. Присутність осіб іншої статі з обшукуванням під час обшуку з роздяганням (особистого огляду) не допускається.

Під час проведення обшуку та огляду камери, особистих речей та предметів засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців зобов'язані бути присутніми начальник гауптвахти (посадова особа, відповідальна за організацію охорони в підрозділі Служби правопорядку в гарнізоні), начальник чергової зміни та старший камери, яка оглядається.

Особи, які проводять обшуки та огляди, зобов'язані бути пильними, вимогливими, коректними, дотримуватися заходів безпеки і не допускати приниження гідності засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців, які підлягають обшукові або оглядові.

Під час обшуків та оглядів не допускаються навмисне пошкодження білизни, одягу, майна, інвентарю та інших предметів, а також псування харчових продуктів.

Проводити обшуки та огляди в одному приміщенні більше ніж однієї особи забороняється.

Особистий обшук (особистий огляд) поділяється на повний (із роздяганням) і неповний (без роздягання). Під час проведення повного обшуку (огляду) залучення чергового медичного працівника на гауптвахті обов'язкове.

Повному обшукові (оглядові) підлягають засуджені, узяті під варту, заарештовані та затримані військовослужбовці під час їх прибуття на гауптвахту та вибуття до відповідної установи, під час затримання після втечі з-під варти, після проведення побачення, у разі поміщення в передбачених випадках до одиночної камери.

Неповному обшукові (оглядові) підлягають засуджені, заарештовані військовослужбовці під час виходу на роботу та повернення з неї, засуджені, узяті під варту, заарештовані та затримані військовослужбовці під час виведення на прогулянку та після її закінчення, перед проведенням побачень, а також у разі допущення порушення встановленого порядку відбування покарання.

Обшук засуджених і огляд заарештованих під час виходу на роботу та повернення з неї проводять у спеціально призначеному місці, визначеному в наказі начальника органу управління Служби правопорядку, у підпорядкуванні якого є гауптвахта. У разі наявності інформації, що засуджений, узятий під варту, заарештований або затриманий військовослужбовець зберігає заборонені предмети, проводять його повний обшук.

Під час моніторингу звернути увагу:

1. Наявність вироків суду, розпорядження про виконання судового рішення засуджених військовослужбовців.
2. Чи проведено медичний огляд перед відправленням на гауптвахту?
3. Чи провів командир частини інструктаж перед відправленням на гауптвахту?
4. Чи видавалася військова форма (за сезоном) особам змінного складу, якщо її не було.
5. Наявність особових справ.
6. Наявність грошових та речових атестатів.
7. Наявність медичної книжки.
8. Наявність військових квитків.

9. Наявність службових карток.
10. Наявність опису особистих речей.
11. Наявність атестатів на продовольство (крім офіцерів, які проходять військову службу за контрактом).
12. Наявність місця для проведення обшуку.
13. Наявність місця проведення медичного огляду;
14. Чи проводяться з новоприбулими особами такі дії:
 - ▶ особиста бесіда із засудженим військовослужбовцем командира дисбату / його заступника;
 - ▶ доведення під підпис засудженому військовослужбовцеві порядок та умови відбування покарання, його права, обов'язки,
 - ▶ вручення відповідної пам'ятки із зазначенням прав, обов'язків, заборон і обмежень засуджених військовослужбовців, єдиного телефонного номера системи надання безоплатної правової допомоги, телефонних номерів гарячих ліній Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, відповідної прокуратури та Державного бюро розслідувань.
15. Яка процедура доставлення до зали суду?

4. Право на охорону здоров'я, медичну допомогу

(ст. 49 Конституції України, Правила Мандели (24, 25), Європейські пенітенціарні правила (правило 38, 46.1), КВК України (ст. 8)

Згідно з [Правилами Мандели](#) забезпечення охорони здоров'я в'язнів — відповідальність держави. В'язні повинні користуватися тими ж стандартами охорони здоров'я, які діють у суспільстві. В'язні повинні мати доступ до необхідних послуг з охорони здоров'я безплатно та без дискримінації на підставі їхнього правового статусу. Послуги з охорони здоров'я повинні бути організовані в тісному взаємозв'язку із загальною системою управління охорони здоров'я та таким способом, щоб забезпечити безперервність лікування та догляду, зокрема у випадках ВІЛ, туберкульозу та інших інфекційних захворювань, а також наркозалежності.

У кожній в'язниці має функціонувати служба охорони здоров'я, завдання якої полягає в оцінці, сприянні, захисті та поліпшенні фізичного та психічного здоров'я в'язнів. Служба охорони здоров'я має при-

діляти особливу увагу в'язням з особливими потребами щодо охорони здоров'я або з проблемами здоров'я, що заважають їхній реабілітації.

Служба охорони здоров'я повинна складатися з багатoproфiльної групи з достатньою кількістю кваліфікованих працівників, які діють у повній клінічній незалежності та мають достатній досвід і знання у сфері психології та психіатрії. Послуги кваліфікованого стоматолога мають бути доступні для кожного в'язня.

Згідно з правилом 38 ЄПП адміністрація пенітенціарних установ мусить забезпечувати охорону здоров'я всіх ув'язнених цих установ.

Згідно з правилом 46.1. ЄПП, якщо в пенітенціарній установі неможливо надати спеціалізоване лікування хворим ув'язнені, яким воно потрібне, такі хворі мають бути переведені до спеціалізованої установи або цивільної лікарні.

Якщо пенітенціарна установа має власну лікарню, вона мусить бути достатньо укомплектована персоналом та устаткуванням для належного догляду та лікування ув'язнених, яких направляють до цієї лікарні.

Згідно зі ст. 8 [КВК України](#) кожна засуджена особа має право на охорону здоров'я обсягом, встановленим [Основами законодавства України про охорону здоров'я](#), за винятком обмежень, передбачених законом. Охорону здоров'я забезпечує система медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних заходів, а також поєднання безоплатних і платних форм [медичної](#) допомоги. **Засудженому гарантується право на вільний вибір і допуск лікаря для отримання [медичної](#) допомоги, зокрема за власні кошти.** Засуджені, які мають розлади психіки та поведінки внаслідок вживання алкоголю, наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи інших одурманливих засобів, можуть за їх письмовою згодою пройти курс лікування від зазначених захворювань.

4.1. Медичний контроль за станом здоров'я військовослужбовців

(Статут внутрішньої служби ЗСУ ст. 241—245, 246—262, [Порядок тримання](#), розділ 2 п. 3, розділ 3 п. 1. ч. 2, п. 8)

Начальник *медичної служби зобов'язаний* організувати якісне проведення медичного огляду та обстеження особового складу, особисто брати участь в амбулаторному прийомі, оглядати хворих, що

перебувають у медичному пункті і направляються до закладів охорони здоров'я; знати стан хворих, що залишаються в медичному пункті, і контролювати їх лікування; знати стан хворих, що перебувають в інших закладах охорони здоров'я, і періодично їх відвідувати.

Основні **лікувально-профілактичні заходи** — диспансеризація, амбулаторне, стаціонарне лікування військовослужбовців.

З метою запобігання поширенню інфекційних захворювань лікувально-профілактичні заходи, які пропонує медична служба, обов'язкові для виконання всіма військовослужбовцями.

Начальник медичного пункту бригади зобов'язаний:

- ▶ якісно проводити медичний огляд та обстеження особового складу в медичному пункті, особисто проводити амбулаторний прийом, забезпечувати стаціонарне обстеження і лікування хворих у лазареті медичного пункту до 14 діб;
- ▶ брати участь у плануванні та проводити диспансеризацію військовослужбовців військової частини з метою раннього виявлення хворих у підрозділах.

Диспансеризація включає медичний контроль за станом здоров'я особового складу, активне завчасне виявлення захворювань, вивчення умов служби і побуту військовослужбовців, виявлення факторів, які негативно впливають на їх здоров'я, проведення профілактичних і лікувально-оздоровчих заходів.

Медичний контроль за станом здоров'я військовослужбовців здійснюється шляхом:

- ▶ щоденного медичного спостереження за ними в побуті;
- ▶ медичних оглядів;
- ▶ поглиблених і контрольних медичних обстежень.

4.2. Первинний медичний огляд

Начальник медичної служби — начальник медичного пункту (медичний працівник) під час прийняття засудженого військовослужбовця в установленому порядку проводить його медичний огляд. Якщо під час огляду виявлено, що засуджений військовослужбовець має тілесні ушкодження, ознаки тортур, травм, зокрема психічних, чи явні ознаки захворювання, начальник медичної служби — начальник медичного пункту дисциплінарного батальйону (медичний працівник) та коман-

дир дисциплінарного батальйону негайно вживають заходів щодо надання такому військовослужбовцеві невідкладної медичної допомоги та направлення до закладу охорони здоров'я Збройних Сил України для подальшого лікування.

4.3. Доступ до медичного працівника

Амбулаторний прийом проводить у медичному пункті військової частини лікар (фельдшер) у години, встановлені розпорядком дня військової частини.

Начальник медичного пункту бригади (полку, окремого батальйону, батальйону) зобов'язаний:

- ▶ керувати лікувально-діагностичною роботою в медичному пункті, розробляти заходи щодо її постійного вдосконалення, контролювати своєчасність, повноту та якість обстеження, лікування хворих і нагляд за ними.

Черговий роти вносить до книги запису хворих прізвища військовослужбовців, які хочуть звернутися по медичну допомогу до медичного пункту частини. Прізвища інших військовослужбовців, які звернулися по медичну допомогу протягом дня, черговий роти також вносить **до книги запису хворих**.

Черговий фельдшер (санітарний інструктор) медичного пункту зобов'язаний постійно перебувати в медичному пункті; виходячи в службових справах, залишати замість себе днювального медичного пункту та повідомляти його, куди й на який час він відлучається.

У кімнаті для медичного працівника мають бути шафа, шафа медична, стіл, два-три стільці, кушетка медична, умивальник, полиця для книг, вішалка для одягу. Перелік медичного майна та лікарських засобів, які повинні бути в цій кімнаті, затверджує начальник медичної служби гарнізону. [Порядок тримання](#) Розділ IV п. 8

4.4. Доступ до послуг первинної медичної допомоги

Начальник медичної служби батальйону зобов'язаний надавати медичну допомогу військовослужбовцям у разі хвороби (поранення,

травмування, отруєння) під час проведення занять, ремонтних і господарських робіт.

Військовослужбовці, які захворіли раптово або дістали травму, направляються до медичного пункту частини негайно, у будь-який час доби.

Черговий фельдшер (санітарний інструктор) медичного пункту зобов'язаний:

- ▶ за викликом чергового роти, батальйону або частини негайно прибувати до хворого для надання йому допомоги, а в разі потреби в терміновому лікарському втручанні негайно відправляти хворого до медичного пункту й доповідати лікареві або начальникові медичного пункту;
- ▶ під час прибуття до медичного пункту військовослужбовців, які раптово захворіли, надавати їм першу медичну допомогу й доповідати начальникові медичного пункту.

Днювальний медичного пункту зобов'язаний:

- ▶ за вказівкою чергового фельдшера (санітарного інструктора) й під його наглядом вести санітарну обробку новоприбулих хворих;
- ▶ приймати особисті речі хворих й готувати їх до дезінфекції;
- ▶ обслуговувати хворих, роздавати їм їжу й воду;
- ▶ стежити за додержанням у медичному пункті встановленого внутрішнього порядку. [Порядок тримання](#) **Розділ IV п. 8**

4.5. Доступ до послуг спеціалізованої медичної допомоги

Начальник медичного пункту зобов'язаний:

- ▶ організовувати стаціонарне лікування в лазареті медичного пункту нетранспортабельних хворих (поранених, травмованих, отруєних) до поліпшення їхнього **стану і переведення в лікувально-профілактичний заклад;**
- ▶ проводити відновлювальне лікування в медичному пункті військовослужбовців після виписання їх з госпіталю відповідно до висновків медичних працівників (фахівців).

4.6. Стаціонарне лікування та поміщення засуджених до закладів охорони здоров'я ЗСУ

Спеціальна палата закладу охорони здоров'я Збройних Сил України (далі — спеціальна палата) — приміщення в закладі охорони здоров'я Збройних Сил України, в якому розміщуються для лікування хворі за висновком лікаря затримані, засуджені до арешту, заарештовані або взяті під варту військовослужбовці, а також для проведення медичного обстеження таких військовослужбовців. [Порядок тримання](#), Загальні положення п.2

У разі направлення заарештованого військовослужбовця на стаціонарне лікування до спеціальної палати його охороняють до завершення строку арешту, після завершення якого охорона військовослужбовця знімається та він переводиться зі спеціальної палати до загальної палати закладу охорони здоров'я Збройних Сил України.

Забезпечує необхідним медичним майном та медикаментами гауптвахт військова частина (установа), на медичному забезпеченні якої вони перебувають у встановленому порядку, визначеному наказами Міністерства оборони України.

4.7. Забезпеченість обстеження та лікування небезпечних інфекційних захворювань (вірусний гепатит С, ВІЛ, туберкульоз), забезпечення безперервності ЗПТ

(КВК України, статті 95, 116, Закон України «Про подолання туберкульозу в Україні»)

У разі виявлення в засудженого, узятого під варту, заарештованого, затриманого військовослужбовця під час тримання в камері ознак заразного (інфекційного або паразитарного) захворювання він направляється для подальшого лікування до закладу охорони здоров'я Збройних Сил України, у камері проводиться дезінфекція, організовується проведення дезінфекції речового майна (особистого верхнього одягу, натільної білизни) та постільної білизни осіб, що контактували з ним.

Діагностика та лікування осіб (гепатит С) ведеться відповідно до Стандартів медичної допомоги при вірусному гепатиті С в дорослих, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 15.01.2021 № 51.

Особи з підозрою на вірусний гепатит С проходять ПЛР та відповідне призначене лікування (терапія для лікування вірусних гепатитів).

Медична допомога людям, які хворіють на туберкульоз, з числа осіб, взятих під варту, та засудженим до позбавлення чи обмеження волі або арешту

Лікувально-профілактична і санітарно-протиепідемічна робота в місцях позбавлення волі організовується і проводиться відповідно до законодавства про охорону здоров'я.

Згідно з п. 3 статті 10 [Закону України «Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини \(ВІЛ\), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ»](#).

Забезпечення осіб антиретровірусними препаратами коштом державного, місцевих бюджетів, а також інших джерел, не заборонених законодавством, зокрема гуманітарної допомоги, а також залучення до відпуску антиретровірусних препаратів суб'єктів господарювання, які мають ліцензію на провадження господарської діяльності з роздрібною торгівлі лікарськими засобами, ведеться в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я.

На ВІЛ-інфікованих осіб, які перебувають у дисциплінарному батальйоні, заводиться відповідна документація (форми № 030–5/о «Контрольна карта диспансерного нагляду за ВІЛ-інфікованою особою» та форми № 502–1/о «Реєстраційна карта ВІЛ-інфікованої особи»), усі відомості заносяться до медичної картки, яка не зберігається з обмеженим доступом.

Закритий доступ до зазначеної вище медичної документації засуджених забезпечує конфіденційність інформації щодо стану здоров'я ВІЛ-інфікованих осіб відповідно до [Порядку ведення обліку людей, які живуть з ВІЛ, та здійснення медичного нагляду за ними, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 10.07.2013 № 585, Закон України «Протидія поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини \(ВІЛ\), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ»](#), а також статті 39¹ та 40 [Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»](#).

4.8. Забезпечення медичними препаратами та виробами медичного призначення

Аптека медичного пункту повинна бути забезпечена всіма необхідними лікарськими засобами відповідно до [Національного переліку основних лікарських засобів і виробів медичного призначення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25.03.2009 № 333](#), та уніфікованих клінічних протоколів, розроблених відповідно до стандартів надання медичної допомоги, затверджених [наказом Міністерства охорони здоров'я України від 28.09.2012 № 751 «Про створення та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги в системі Міністерства охорони здоров'я України»](#).

Приміщення аптеки забезпечується необхідною кількістю шаф, піддонів, холодильників, стелажів, термометрами, гігromетрами, охоронними та протипожежними засобами, що порушує пункти 2, 4, 6 розділу II [Правил зберігання та проведення контролю якості лікарських засобів у лікувально-профілактичних закладах, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 16.12.2003 № 584](#).

Відповідно до [Державних санітарно-протиепідемічних правил і норм щодо поводження з медичними відходами, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 08.06.2015 № 325](#), голки та пошкоджені ампули відносять до відходів категорії В, які повинні накопичуватися та зберігатися лише в спеціальних приміщеннях, що виключає доступ сторонніх осіб.

ВЧ, частиною якої є медичний пункт дисбату має укладати угоду зі спеціалізованою установою на утилізацію медичних відходів.

Згідно із [Заходами та Засобами щодо попередження інфікування при проведенні догляду за пацієнтами, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 03.08.2020 № 1777](#), у медичному пункті обладнується кілька ізоляторів для інфекційних хворих, що забезпечує одночасне розміщення хворих на небезпечні інфекційні захворювання окремо один від одного та інших військовослужбовців.

4.9. Забезпечення медичним обладнанням

Начальник *медичної служби полку* (окремого батальйону, батальйону) зобов'язаний організувати ведення обліку, зберігання і належне

використання медичного майна і техніки, не рідше ніж двічі на рік проводити їх перевірку, а перевірку наявності отруйних речовин і наркотичних засобів (психотропних речовин) — не рідше ніж один раз на три місяці, не допускати їх використання не за призначенням.

4.10. Лікувальне та дієтичне харчування

Лікувальне харчування в медичній частині дисциплінарного батальйону організовано відповідно до [Норм харчування військовослужбовців Збройних Сил та інших військових формувань затверджених Постановою КМУ від 29 березня 2022 року № 426](#).

Норма № 9 вносить норму дієтичного харчування у військовій частині. За цією нормою коштом держави забезпечуються дієтичним харчуванням військовослужбовці, які страждають на хвороби органів травлення і харчуються в їдальнях військових частин.

Зарахування на харчування за цією нормою здійснюється згідно з наказом командира військової частини на підставі висновків начальника медичної служби військової частини. Термін забезпечення дієтичним харчуванням не повинен перевищувати 3 місяців. Одночасно на дієтичне харчування можна зарахувати не більш як 2 відсотки особового складу, який харчується в їдальні військової частини.

Їжа за цією нормою готується за окремою розкладкою продуктів, яку складають начальник медичної служби разом з начальником продовольчої служби та інструктором-кухарем (старшим кухарем) військової частини.

Якість готового харчування контролюють медичні працівники шляхом зняття проби, а підтримку в добовому раціоні необхідної кількості білків, жирів, вуглеводів, сумарної калорійності — шляхом лабораторного аналізу. У разі потреби можна запропонувати адміністрації установи надати такі акти для ознайомлення.

Ведення контролю за приготуванням та закладкою харчових продуктів фіксують у відповідних журналах (зберігають у приміщенні харчоблоку).

4.11. Забезпечення санітарного та епідемічного добробуту

(Статут внутрішньої служби ЗСУ ст. 241—245)

Усім військовослужбовцям проводять **запобіжні щеплення проти основних інфекційних хвороб**. Щеплення можуть бути плановими і проводитися за епідемічними показаннями.

Планові запобіжні щеплення всьому особовому складові військової частини проводять відповідно до календаря щеплень, а щеплення за епідемічними показаннями — за наказом старшого командира (начальника).

Від проведення щеплень військовослужбовці звільняються тільки за висновком лікаря.

Відмітки про щеплення заносять у військові квитки і засвідчують печаткою військової частини, а до медичних книжок додатково заносять позначки про звільнення від щеплень.

У разі виявлення у військовій частині інфекційного хворого начальник медичної служби негайно доповідає про це командирові частини і старшому медичному начальникові, забезпечує ізоляцію і госпіталізацію хворих, проведення дезінфекції в підрозділах, спостереження за особами, які були в контакті з хворими, і посилення санітарно-гігієнічного контролю.

Начальник медичного пункту бригади (полку, окремого батальйону, батальйону) зобов'язаний забезпечувати **тимчасову ізоляцію інфекційних хворих, а також осіб з підозрою на інфекційні захворювання до направлення їх у лікувально-профілактичний заклад.**

У разі потреби рішенням старшого начальника у військовій частині запроваджується режим обсервації або карантин, забороняється або обмежується контакт з цивільним населенням, проведення зборів особового складу і масових заходів, облаштовуються додаткові ізолятори.
[Статут внутрішньої служби ЗСУ ст. 241—245](#)

Під час відвідування необхідно звернути увагу:

- ▶ на наявність медичної частини;
- ▶ на наявність медичного персоналу, молодшого медичного персоналу згідно зі штатним розписом;
- ▶ на наявність вакантних посад в медичній частині.

Додати копію штатного розпису та графіки роботи закладу і чергувань медичного персоналу.

Перевірити наявність (додати копії):

- ▶ ліцензії на медичну практику;
- ▶ сертифікату акредитації закладу;
- ▶ наказу про взаємодію із закладами охорони здоров'я МОЗ України;
- ▶ наказу про комісію з інфекційного контролю в установі;
- ▶ комплексного плану протиепідемічних та санітарно-гігієнічних заходів щодо попередження та запобігання розповсюдження інфекційних, паразитарних захворювань у лікарняних закладах і медичних частинах;
- ▶ клінічних протоколів надання медичної допомоги;
- ▶ організації доступу осіб позбавлених волі до медичної частини, журналу попереднього запису на амбулаторного прийому в установі так/ні;
- ▶ протоколу використання лікарського засобу налоксон у разі надання екстреної медичної допомоги особам з комою невідомої етіології та/чи за підозри на отруєння / передозування опіоїдами на догоспітальному етапі.

Скласти перелік медичних кабінетів, перелік процедурних (маніпуляційних) кабінетів та їх обладнання.

Якщо медичне обладнання не працює або його нема, вказати, яким чином проводиться обстеження осіб

Забезпеченість медичної частини медичними препаратами та виробами медичного призначення:

- ▶ потреба в медикаментах та виробих медичного призначення для медичної частини;
- ▶ забезпеченість медикаментами та виробами медичного призначення на дату візиту (витребувати копію переліку наявних ліків);
- ▶ зберігання ліків, отриманих від родичів;
- ▶ наявність [карт обліку лікарських засобів та їх аналогів, виробів медичного призначення і технічних та інших засобів реабілітації, отриманих від родичів та інших осіб](#);
- ▶ наявність у медичній документації (медичній карті № 025/о або медичній карті № 003/о) заяв від родичів засуджених або інших осіб про передання ліків, виробів медичного призначення і технічних та інших засобів реабілітації за умови їх призначення ліка-

рем та погодження з **начальником закладу охорони здоров'я ДКВС** з підписом особи позбавленої волі про ознайомлення.

Проведення дезінфекції (зокрема кварцування) приміщень медичної частини:

- ▶ графіки прибирань та квартувань приміщень;
- ▶ журнали прибирань та обліку роботи кварцових ламп;
- ▶ забезпеченість дезінфекційними засобами, кварцевими лампами.

Проведення первинного медичного огляду під час прийому в установу:

- ▶ особа, яка проводить;
- ▶ присутні особи під час проведення огляду;
- ▶ наявність окремого кабінету для проведення медичного огляду;
- ▶ складники **медичного огляду під час прибуття до установи**;
- ▶ фіксація в медичній документації;
- ▶ наявність у медичній картці 025/о екземпляру довідки, у якій медичний працівник детально описує характер ушкоджень, їх розміри та розташування.

Перевірити наявність записів та збіг даних у журналі обліку виявлення тілесних ушкоджень у осіб, які прибули до дисциплінарного батальйону, в книзі обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події та медичних картках осіб.

Організація надання невідкладної медичної допомоги:

- ▶ наявність медичного працівника в установі — цілодобово, з ____ по ____ (вказати часи роботи) щодня / у вихідні дні;
- ▶ чи є відмови в наданні невідкладної допомоги (швидка медична допомога) — так/ні, якщо так, вказати;
- ▶ наявність журналу обліку приймання, виписування засуджених та відмов від госпіталізації в медичній частині (лікарняному закладі).

Наявність та обладнання ізолятора для осіб з розладами психіки.

Наявність лікувального та дієтичного харчування.

Проведення щеплень та фіксація інформації про щеплення.

5. Недопущення проявів сегрегації, стигматизації, дискримінації

(стаття 24 Конституції України, [Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод](#), Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні»)

Недискримінація означає заборону необґрунтованого відмінного ставлення (а саме встановлення розрізень, винятків, обмежень чи переваг) до осіб, які перебувають в однаковій ситуації чи однакового підходу до осіб, які перебувають у різних ситуаціях. Принцип недискримінації означає заборону необґрунтованого відмінного ставлення (а саме встановлення розрізень, винятків, обмежень чи переваг) до осіб, які перебувають в однаковій ситуації чи однакового підходу до осіб, які перебувають у різних ситуаціях

А що [дискримінація](#) призводить до обмеження або унеможливлення в користуванні чи здійсненні прав і свобод усіма людьми на рівних підставах, то її заборона розглядається як один із шляхів забезпечення рівності всіх людей.

Право на захист від дискримінації одне з **фундаментальних прав людини**, яке визнане міжнародним правом і має бути забезпечене сучасними державами.

Стаття 14 [Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод](#) 1950 р. забороняє дискримінацію за будь-якою ознакою в користуванні визнаними в ній правами та свободами та гарантує користування ними без дискримінації.

Користування правами та свободами, визнаними в цій Конвенції, має бути забезпечене без дискримінації за будь-якою ознакою — статі, раси, кольору шкіри, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного чи соціального походження, належності до національних меншин, майнового стану, народження або за іншою ознакою.

[Європейська соціальна хартія](#) від 3 травня 1996 р. містить як заборону будь-якої дискримінації в здійсненні прав, передбачених цією Хартією, так і положення, що зобов'язують держави-учасниці створювати певні переваги для окремих груп населення (жінок, молоді, інвалідів та ін.) з метою забезпечення фактичної рівності.

[Протокол № 12 до Конвенції](#) встановлює загальну заборону дискримінації за будь-якою ознакою, виходячи з того, що всі особи рівні пе-

ред законом і мають право на рівний захист за законом. Разом із тим у преамбулі Протоколу підкреслюється, що принцип недискримінації не перешкоджає державам-учасницям уживати заходів для сприяння повній та реальній рівності, якщо ці заходи об'єктивно й обґрунтовано виправдані.

У статті 24 Конституції України зазначається, що всім громадянам наданий і гарантований рівний обсяг прав і свобод: економічних, соціальних, політичних, культурних, особистих тощо.

Їх використання пов'язане із запровадженням однакових стандартів для всіх без винятку осіб. Це означає, що закріплені Конституцією України права і свободи поширюються рівною мірою на всіх громадян і мають для них тотожний (однаковий) зміст. Права людини належать їй від природи, невіднятні. Завдання держави і суспільства в сучасних умовах полягає в тому, щоб захищати ці права і не допускати їх порушення.

Згідно зі **статтею 2 Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні»** законодавство України ґрунтується на принципі недискримінації, що передбачає незалежно від певних ознак:

- 1) забезпечення рівності прав і свобод осіб та/або груп осіб;
- 2) забезпечення рівності перед законом осіб та/або груп осіб;
- 3) повагу до гідності кожної людини;
- 4) забезпечення рівних можливостей осіб та/або груп осіб.

Дискримінація виявляється, коли до людей ставляться менш прихильно, аніж до інших людей у подібній ситуації тільки тому, що вони належать або сприймаються як такі, що належать до певної групи чи категорії людей.

Сегрегація — відмежування «чужих» від домінуючої групи за місцем та умовами проживання, навчання, роботи; наприклад, це може бути рішення спільноти стосовно того, що ромів (циган) треба ізолювати від населеного пункту, а їхніх дітей не брати до місцевої школи на навчання.

Дискримінація — обмеження домінуючою групою «інакших» індивідів у доступі до суспільних благ та влади; наприклад, до кінця XIX — початку чи навіть середини XX століття жінки в більшості країн не мали права голосу, що слугує прикладом гендерної дискримінації.

Дискримінація може бути також у формі злочинів на ґрунті ненависті, мови ворожнечі, символів (або знаків) ворожнечі.

Дискримінація може здійснюватися у прямий і непрямий спосіб.

Пряма дискримінація характеризується наявністю наміру дискримінувати людину чи групу людей, наприклад, коли бюро з працевлаштування відхиляє претендента / претендентку ромської національності або компанія з нерухомості не надає квартир іммігрантам / іммігранткам. .

Непряма дискримінація стається, коли нібито нейтральна умова, критерій, або практика де-факто ставить окрему особу чи представників / представниць певної меншини в невідгідне, проти інших, становище.

Існує багато різних типів дискримінації, яких можуть зазнати окремі люди чи групи людей. До найпоширеніших типів належать:

- ▶ расизм — дискримінація за расовою чи етнічною ознакою особи, чи групи осіб;
- ▶ сексизм — дискримінація за статтю людини;
- ▶ ейджизм — дискримінація за віком людини, часто відбувається щодо літніх людей;
- ▶ ейблїзм — дискримінація за фізичними чи розумовими здібностями людини;
- ▶ релігійна дискримінація — дискримінація на основі релігії чи моральних переконань особи;
- ▶ дискримінація за ознакою сексуальної орієнтації / гомофобія;
- ▶ дискримінація за гендерною ідентичністю — дискримінація за гендерною ідентичністю або самовираженням людини.

Прояви дискримінації:

- ▶ уникання;
- ▶ психологічний тиск;
- ▶ нерівні умови та права;
- ▶ надання переваги іншим без очевидної на те причини у професійному плані;
- ▶ відкрита ненависть і приниження;
- ▶ фізична розправа (побиття, вбивство).

Під час відвідування звернути увагу:

- ▶ на наявність сегрегації осіб змінного складу;
- ▶ на наявність ієрархії серед осіб змінного складу;
- ▶ на залучення осіб до робіт поза графіком робіт з благоустрою, прибирання приміщень, прибирання місць загального користування, санвузлів.

6. Право на достатній життєвий рівень, що охоплює достатнє харчування, одяг, житло

(Ст. 48 Конституції України, ст. 25 Загальної декларації прав людини, Мінімальні стандартні правила поводження з в'язнями п. 10, 12, 13, 14, Базові мінімальні стандарти ЄКПТ, КВК України, ст. 115, Статут внутрішньої служби, п. 135–139, Порядок тримання)

Відповідно до ст. 25 [Загальної декларації прав людини](#) кожна людина має право на такий життєвий рівень, зокрема їжу, одяг, житло, медичний догляд і необхідне соціальне обслуговування, який необхідний для підтримання здоров'я і добробуту її самої та її сім'ї, і право на забезпечення в разі безробіття, хвороби, інвалідності, вдівства, старості чи іншого випадку втрати засобів до існування через незалежні від неї обставини.

Стаття 11 [Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права](#) проголошує, що держави, які беруть участь у ньому, визначають право кожного на достатній життєвий рівень для нього і його сім'ї, що охоплює достатнє харчування, одяг і житло.

Право засуджених на гідні умови утримання реалізується шляхом застосування норм матеріально-побутового забезпечення за такими напрямками:

- ▶ розміщення засуджених та їхні житлові умови;
- ▶ комунально-побутове обслуговування;
- ▶ організація харчування;
- ▶ організація речового забезпечення;
- ▶ організація торгівлі.

6.1. Умови перебування засуджених, заарештованих військовослужбовців

Згідно з положеннями [Мінімальних стандартних правил поводження з в'язнями](#) всі приміщення, якими користуються в'язні, особливо спальні, повинні відповідати всім санітарним вимогам, і то належну ува-

гу слід звертати на кліматичні умови, особливо на кубатуру цих приміщень, на мінімальну площу їх, на освітлення, опалення і вентиляцію.

У приміщеннях, де живуть і працюють в'язні:

а) вікна повинні мати достатні розміри для того, щоб в'язні могли читати і працювати за денного світла, і повинні бути сконструйовані так, щоб забезпечувати доступ свіжого повітря, незалежно від того, є чи немає штучної системи вентиляції;

б) штучне освітлення повинне бути достатнім для того, щоб в'язні могли читати і працювати без шкоди для зору.

Санітарні вузли повинні бути достатні для того, щоб кожен в'язень міг задовольнити свої природні потреби, коли йому це потрібно, в умовах чистоти і пристойності.

Кількість лазень і душових повинна бути достатньою для того, щоб кожен в'язень міг і був зобов'язаний купатися або брати душ за температури, яка підходить для відповідного клімату, і так часто, як цього вимагають умови загальної гігієни, з урахуванням пори року і географічного району, але, в будь-якому разі, хоча б раз на тиждень у помірному кліматі.

Всі частини закладу, якими в'язні користуються регулярно, повинні завжди утримуватися в належному порядку і суворій чистоті.

В'язням, які не мають права носити цивільний одяг, слід видавати обмундирування, яке відповідає кліматові і дає змогу підтримувати їхнє здоров'я в задовільному стані. Цей одяг не повинен мати ні образливого, ні принизливого вигляду.

Одяг повинен утримуватися в чистоті й порядку. Прання і видачу свіжої білизни слід забезпечувати відповідно до вимог гігієни.

Кожному в'язневі слід забезпечити окреме ліжко згідно з національними чи місцевими нормами, забезпечене окремими постільними речами, які повинні бути чистими в момент видачі їх, підтримуватися в порядку і мінятися досить часто, щоб забезпечувати їхню чистоту.

Базові мінімальні стандарти ЄКПТ з персональної житлової площі в пенітенціарних установах:

- ▶ 6 м² жилої площі на камеру для тримання однієї особи + санітарне обладнання;
- ▶ 4 м² жилої площі на одного в'язня на камеру для тримання кількох осіб + повне розподілення санітарного обладнання;
- ▶ не менше ніж 2 метри між стінами камери;
- ▶ не менше ніж 2,5 метра між підлогою та стелею камери.

Отже, камера для тримання одного в'язня має бути 6 м², з урахуванням простору, що вимагається для санітарної прибудови (зазвичай від 1 до 2 м²). Так само простір, зайнятий санітарною прибудовою, має бути виключений з обрахування 4 м² на одного засудженого в камерах для тримання багатьох осіб. Будь-яка камера, призначена для розміщення засуджених має вимірювати хоча б 2 метри між стінами та 2,5 метри між підлогою та стелею.

ЄКПТ визначив шляхом додавання 4 м² на кожного індивідуального засудженого до мінімальної жилої площі 6 м² жилої площі для загальних камер:

2 засуджених: мінімум 10 м² (6 м² + 4 м²) жилої площі + санітарна прибудова;

3 засуджених: мінімум 14 м² (6 м² + 8 м²) жилої площі + санітарна прибудова;

4 засуджених: мінімум 18 м² (6 м² + 12 м²) жилої площі + санітарна прибудова.

Щодо багатомасштабних спільних приміщень, які розміщують десятки чи інколи навіть близько сотні ув'язнених або засуджених, ЄКПТ стверджує істотне несхвалення, яке не тільки пов'язане з питанням жилої площі на засудженого, але й з концепцією як такою.

Статтею 115 Кримінально-виконавчого кодексу України визначено, що в разі перебування в спальному / камерному приміщенні не може бути менше ніж **4 кв. м на одну особу**, щодо якої вирок набрав законної сили, **5 кв. м на одну особу, яка перебуває на стаціонарному лікуванні в медичній частині**, зокрема хвору на туберкульоз.

Розділ IV Порядку тримання встановлює загальні вимоги до обладнання гауптвахти. Особи, які перебувають на гауптвахті розміщуються в загальних та одиночних камерах.

У загальних камерах мають бути ліжка з дерев'яним лежачком, тумбочки, столи, лави (табурети), полиці для книг.

В одиночних камерах мають бути ліжко з дерев'яним лежачком, тумбочка, стіл, табурет, полиці для книг.

В одиночній камері засуджені, узяті під варту та заарештовані військовослужбовці забезпечуються індивідуальним спальним місцем і постільними речами. Постільні речі видаються тільки на час сну, верхній одяг — на час виходу з приміщення.

Усі меблі, які є в загальних та одиночних камерах, надійно кріпляться до підлоги або стін.

Вікна камер повинні забезпечувати достатнє природне освітлення та мати розмір не менше ніж 0,5 x 0,9 м, бути обладнані зсередини металевими ґратами для унеможливлення доступу до скла. Розміри чарунок ґрат повинні бути не більше ніж 150 x 150 мм, товщина прута — не менше ніж 10 мм. Прути зварюються на кожному перехрещенні. Для того щоб засуджений, узятий під варту, заарештований та затриманий військовослужбовець самостійно провітрював, камери вікна обладнуються подовжувачами ручок для їх відчинення.

Двері камер повинні бути завтовшки не менше ніж 6 см, зсередини оббиті металом і укріплені металевими кутиками по всьому периметру або металеві, виготовлені з листової сталі завтовшки не менше ніж 5 мм і укріплені металевими кутиками по всьому периметру. Допускається обладнання ґратчастих дверей з діаметром прута не менше ніж 10 мм. Для нагляду за військовослужбовцями в центрі дверей на висоті 1,4—1,5 м обладнується отвір.

Для передавання військовослужбовцям їжі, книжок та речей у середній частині дверей на висоті 95 см від підлоги обладнується кватирка розміром 18 x 22 см. Кватирка повинна відчинятися в бік коридору та обладнуватися замком. Двері камер обладнуються механічними та, по змозі, додатково електромеханічними замками. Механічні замки для всіх камер повинні бути однакові та замикатися одним ключем.

Усі двері камер обладнуються автономною сигналізацією, яка виводиться на пульт начальника чергової зміни.

Біля дверей камер (з правого або лівого боку) на висоті 1,5 м від підлоги до нижнього краю в заскленій рамці вивішується **список військовослужбовців**, які перебувають у камері, розміром 210 x 297 мм. У списку зазначають військове звання, прізвище, ім'я та по батькові військовослужбовців. Список підписує начальник гауптваhti.

Електропровідна монтується так, щоб унеможливити доступ до неї осіб, які тримаються в камері.

Камери радіофікуються, регулятори гучності динаміків встановлюють безпосередньо в камерах.

Підлогу в камерах будують на бетонній основі та покривають дошками, стіни штукатурять цементною сумішшю і білять.

Ключі від камер гауптваhti зберігаються в начальника чергової зміни, запасний ключ — у начальника гауптваhti або оперативного чергового органу управління Служби правопорядку (посадової особи, відповідальної за організацію охорони в підрозділі Служби правопорядку в гарнізоні).

Загальні й одиночні камери обладнують відгородженими **санвузлами** з дверцятами, умивальниками з проточною гарячою і холодною водою.

Загальні й одиночні камери для утримання жінок додатково обладнують **біде (гігієнічною лійкою)** для гігієнічного миття та **душовою кабіною**.

У разі неможливості через конструкцію будівлі гауптвахти обладнати душову кабіну в камері **жінкам** надають можливість відвідувати душову **кімнату в будь-який час**.

Загальні та одиночні камери гауптвахти обладнують **сигналізаційною системою виклику** для надання можливості засудженим, узятим під варту, заарештованим та затриманим військовослужбовцям у разі необхідності негайно викликати чатового, що складається із кнопок виклику та звукової і світлової сигналізації. Кнопки виклику встановлюють безпосередньо в камерах, а світлове табло (лампу) сигналізації та дзвінок встановлюють над входом до камери. [Порядок тримання](#)

У кімнатах для тимчасово затриманих військовослужбовців, інших осіб, одягнених у військову форму одягу, повинні бути індивідуальні спальні місця, заґратовані вікна.

У кімнаті для споживання їжі повинні бути:

- ▶ столи і стільці з розрахунку на дві третини складу чергових змін;
- ▶ шафи для посуду та харчів;
- ▶ комплект посуду і столового приладдя для всього особового складу чергових змін;
- ▶ бак для питної води;
- ▶ електрична або газова плита для підігрівання їжі;
- ▶ кип'ятильник або електричний чайник, заварний чайник;
- ▶ мийка для посуду;
- ▶ холодильник. Додаток 1 до [Статуту гарнізонної та вартової служб](#) (статті 26, 59)

Температурний режим

Температура в камерах під час опалювального сезону повинна бути не нижчою від 18 °С, об'єм повітря має бути 9–12 м³ на одну особу, відносна вологість 40–60 %.

Доступ до свіжого повітря

Усі приміщення підлягають обов'язковому щоденному провітрюванню. Провітрювання камер відбувається під час проведення прогулянок осіб, які тримаються в камері, або на їхнє власне бажання.

Загальні й одиночні камери обладнують примусовою механічною вентиляцією з можливістю подання теплого повітря в холодну пору року. [Порядок тримання](#)

Освітлення

Електролампочки загального освітлення встановлюють у нішах стелі, а чергового освітлення (неяскраве темно-синє світло), яке вмикається в години сну — у нішах над дверима. Світильники захищають ґратами від можливого їх пошкодження. Вимикачі освітлення камер встановлюють поза камерою, у коридорі.

У разі неможливості через конструкцію приміщення камери обладнати електролампочки загального освітлення безпосередньо в нішах стелі, а чергового освітлення — у нішах над дверима, допускається їх обладнання безпосередньо на стелі камери та на стіні над дверима, з обов'язковим захистом світильників ґратами від можливого їх пошкодження.

Загальне освітлення камер повинно бути достатнім для того, щоб засуджені, узяті під варту, заарештовані та затримані військовослужбовці могли читати без шкоди для здоров'я. [Порядок тримання](#)

Кімната для допитів

У кімнаті для допитів засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців мають бути стіл та п'ять-шість стільців (лав), а також пристрій оповіщення охоронно-тривожної сигналізації під кришкою стола. Ззовні кімнати обладнується місце для чатового з телефоном для виклику начальника чергової зміни. [Порядок тримання](#)

6.2. Прибирання камер

Щоденні та загальні (раз на тиждень) прибирання камер, туалетів, а також миття підлоги на гауптвахті проводять засуджені, заарештовані та затримані (за вчинення адміністративних правопорушень) військовослужбовці під наглядом помічника начальника чергової зміни згідно з графіком прибирання гауптваhti черговими прибиральниками ([додаток 18](#)), який складає начальник гауптваhti (посадова особа, відпо-

відальна за організацію охорони в підрозділі Служби правопорядку в гарнізоні). [Порядок тримання](#)

6.3. Забезпечення постільною і натільною білизною

Відбувається відповідно до норм тримання на одне штатне місце.

Заміна білизни відбувається через військову частину (установу), на речовому забезпеченні якої перебуває гауптвахта.

Створення запасів білизни згідно з нормами тримання робиться на гауптвахті.

Засуджених військовослужбовців забезпечують милом згідно з нормами забезпечення.

6.4. Прогулянка

([Статут внутрішньої служби ЗСУ, п. 207](#))

У передбачений розпорядком дня час під керівництвом головного сержанта роти або одного з головних сержантів (заступників командирів) взводів проводиться **вечірня прогулянка**.

Засудженим, узятим під варту та заарештованим військовослужбовцям, які тримаються в одиночній камері, надається щоденна прогулянка тривалістю **одна година**.

Засуджених військовослужбовців, які тримаються на гауптвахті (спеціальной палаті), один раз на добу (у денний час) у супроводі вивідних виводять на прогулянку тривалістю одна година на свіжому повітрі.

Засуджених військовослужбовців з числа офіцерського складу виводять окремо від інших категорій військовослужбовців, військовослужбовців з числа сержантського (старшинського) складу — окремо від військовослужбовців рядового складу, військовослужбовців строкової військової служби — окремо від військовослужбовців, які проходять військову службу за контрактом та за призовом під час мобілізації, на особливий період.

На прогулянку не виводять осіб, які відмовилися від неї у разі поганого самопочуття або за рекомендацією чергового медичного працівника на гауптвахті.

Особи, які порушують правила поведінки під час прогулянок, зокрема підбирають і перекидають за межі прогулянкової камери будь-які предмети, виявлені на її території, за розпорядженням начальника гауптваhti, а в разі його відсутності — начальника чергової зміни, повертаються до камери.

Прогулянкові камери (майданчик для прогулянок), розташовуються на території гауптваhti та повинні з'єднуватися з приміщеннями гауптваhti наземними переходами чи прилягати до них.

Норма площі прогулянкової камери (майданчика для прогулянок) на кожну особу, яку виводять на прогулянку, визначається законодавством України.

Над прогулянковими камерами (майданчиком для прогулянок) обладнується спостережна вишка для чатового (вивідного) з розрахунку, щоб усі засуджені, узяті під варту, заарештовані та затримані військовослужбовці, які перебувають на прогулянці, перебували під його постійним наглядом.

На посту біля чатового (вивідного) встановлюють пристрій оповіщення охоронно-тривожної сигналізації і засіб для зв'язку з начальником чергової зміни.

Над прогулянковими камерами (майданчиком для прогулянок) закріплюють металеву раму, до якої приварюють металеву решітку з чарунками не більше ніж 15 × 15 см. До решітки прикріплюють металеву сітку «рабицю» з чарунками не більше ніж 5 × 5 см, над третьою частиною площі якої обладнується навіс для захисту від атмосферних опадів.

Внутрішні стіни прогулянкових камер (майданчика для прогулянок) штукатурять рівномірно цементною сумішшю і білять. Двері обладнують відповідно до [абзацу п'ятого](#) пункту 4 цього розділу, але без кватирок. Допускається обладнання ґратчастих дверей з діаметром прута не менше ніж 10 мм. У середині кожної прогулянкової камери (майданчика для прогулянок) встановлюють лавку, яка надійно прикріплюють до підлоги. З прогулянкових камер (майданчика для прогулянок) повинен бути забезпечений стік води.

Допускається обладнання стін прогулянкових камер (майданчика для прогулянок) металевую решіткою з чарунками не більше ніж 15 × 15 см, товщина прута — не менше ніж 10 мм (металевую сіткою «рабицею» з чарунками не більше ніж 5 × 5 см).

6.5. Організація харчування

(Статут внутрішньої служби ЗСУ п. 97, 168, 201, 213, 215)

Засуджені, узяті під варту, заарештовані та затримані військовослужбовці забезпечуються харчуванням за [нормою № 1](#) — загальновійськова відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 29 березня 2002 року № 426 «Про норми харчування військовослужбовців Збройних Сил, інших військових формувань та Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації, поліцейських, осіб рядового, начальницького складу підрозділів Державної фіскальної служби, осіб рядового, начальницького складу органів і підрозділів цивільного захисту» через військову частину (установу), до якої прикріплена на продовольче забезпечення гауптвахта.

Добову відомість зарахування та зняття засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців на продовольче (з продовольчого) забезпечення дня подає начальник гауптвахти у військову частину (установу), на продовольчому забезпеченні якої перебуває гауптвахта. У цих відомостях окремим рядком зазначають кількість військовослужбовців інших військових формувань та правоохоронних органів, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації (далі — інші військові формування), які харчуються за плату.

На продовольче забезпечення засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців зараховують наказом командира (начальника) військової частини (установи), на продовольчому забезпеченні якої перебуває гауптвахта, у встановленому порядку.

Продовольче забезпечення затриманих військовослужбовців організовується в установленому порядку.

Заміни харчових продуктів військовослужбовців Збройних Сил та інших військових формувань затверджені постановою КМУ від 29 березня 2002 року № 426.

Начальник продовольчої служби бригади відповідає за організацію якісного та своєчасного харчування особового складу, санітарний стан об'єктів служби.

Приготування їжі має закінчуватися за 30 хвилин до встановленого розпорядком дня терміну її споживання.

До початку роздавання їжі лікар (фельдшер) разом із черговим частини повинен перевірити її якість, провести контрольне зважування

порцій, а також перевірити санітарний стан приміщень їдальні, столово-кухонного посуду та інвентарю. Крім того, командир військової частини або за його вказівкою один із його заступників щоденно перевіряє якість приготування їжі.

Перевірку якості їжі та контрольне зважування порцій командир військової частини або його заступники проводять у залі-їдальні.

Записи про результати перевірки вносять до **книги обліку контролю за якістю приготування їжі**.

У визначений розпорядком дня час черговий частини дає дозвіл на видачу якісної їжі.

Про стягнення плати за харчування або надсилання атестата командир (начальник) військової частини (установи) повідомляє начальника органу управління Служби правопорядку (підрозділу Служби правопорядку в гарнізоні).

Харчування засуджених та заарештованих військовослужбовців організовують у їдальні гауптвахти.

Харчування узятих під варту та затриманих військовослужбовців організовують тільки в камерах. Порядок п. IV, V розділ 20

6.6. Лазне-пральне обслуговування

(Статут внутрішньої служби ЗСУ п. 263—266, Порядок тримання)

Засуджені військовослужбовці, які утримуються в дисциплінарному батальйоні, миються в лазні (обладнаних душових кімнатах) не рідше ніж двічі на тиждень (у дні та години, визначені командиром дисциплінарного батальйону). У разі залучення засуджених військовослужбовців до виконання робіт миття може відбуватися після їх закінчення.

Миття в душовій кімнаті засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців, які тримаються на гауптвахті, організовують та проводять не рідше ніж раз на тиждень (у дні та години, визначені начальником органу управління Служби правопорядку). У цей самий день проводять заміну натільної, постільної білизни, медичний огляд засуджених, узятих під варту, заарештованих військовослужбовців, у разі потреби — стрижку, видачу мила. Медичний огляд проводить черговий медичний працівник на гауптвахті. У разі потреби засудженим, узятим під варту, заарештованим та затриманим військо-

вослужбовцям надають можливість взяти душ під час ранкового та вечірнього туалету.

У душовій кімнаті душові кабінки обладнують дверцятами (шторками для душу).

Відомості про виконання зазначених заходів заносять до книги обліку відвідування душової кімнати, заміни білизни і видачі мила військовослужбовцям, які тримаються на гауптвахті, та книги запису хворих військовослужбовців, які тримаються на гауптвахті.

Дезінфекцію приміщень гауптвахти проводять щотижня у визначений начальником органу управління Служби правопорядку час (спеціальних палат — у час, визначений начальником закладу охорони здоров'я Збройних Сил України). Відомості про проведення дезінфекції приміщень гауптвахти та спеціальної палати заносять до книги обліку проведення дезінфекції приміщень гауптвахти та спеціальної палати.

Жінки мають право приймати душ в будь-який час у разі необхідності.

XX. Матеріально-побутове та медичне забезпечення засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців

Засуджених, узятих під варту військовослужбовців забезпечують речовим майном відповідно до [Інструкції про організацію речового забезпечення військовослужбовців Збройних Сил України в мирний час та особливий період](#), затвердженої наказом Міністерства оборони України від 29 квітня 2016 року № 232, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 26 травня 2016 року за № 768/28898 (зі змінами), та інших нормативно-правових актів, виданих відповідними центральними органами виконавчої влади, що мають у своєму підпорядкуванні військові формування, Головою Служби безпеки України, начальником Управління державної охорони України, Головою Служби зовнішньої розвідки України, Головою Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України.

Засудженим, узятим під варту військовослужбовцям, які тримаються на гауптвахті, видають польову (службову морську) форму одягу, а строки носіння предметів повсякденної та парадної форм одягу зупиняються.

Вагітні жінки мають право носити цивільний одяг.

Забезпечується засуджений, узятий під варту військовослужбовець речовим майном у військовій частині (установі), в якій він проходить вій-

ськову службу. У його речове забезпечення зараховують предмети речового майна, строки носіння яких не закінчилися на день відправлення на гауптвахту. У військовій частині видають речовий атестат на всі предмети речового майна, якими забезпечений засуджений військовослужбовець.

Засуджених та узятих під варту військовослужбовців строкової військової служби направляють на гауптвахту для відбування покарання в тому обмундируванні, яке є в їхньому особистому користуванні.

Засуджених та узятих під варту військовослужбовців зараховують на речове забезпечення до військової частини, на речовому забезпеченні якої перебуває гауптвахта, на підставі речового атестата.

Якщо нема речового атестата в узятого під варту військовослужбовця під час поміщення його на гауптвахту, його зараховують на речове забезпечення на підставі рапорту відповідного начальника органу управління Служби правопорядку (підрозділу Служби правопорядку в гарнізоні), до якого додають копію відповідного рішення суду про обрання запобіжного заходу.

Забезпечення постільною і натільною білизною відбувається відповідно до норм тримання на одне штатне місце.

Замінюється білизна через військову частину (установу), на речовому забезпеченні якої перебуває гауптвахта.

Створення запасів білизни згідно з нормами тримання робиться на гауптвахті.

Засуджених військовослужбовців забезпечують милом згідно з нормами забезпечення.

Під час відвідування необхідно звернути увагу на:

- 1) наявність пристосованих камерних приміщень;
- 2) кількість камерних приміщень та їх наповнення (ліжкомісця);
- 3) наявність кімнат для споживання їжі, для зберігання власних речей, кімнат для тимчасово затриманих військовослужбовців, кімнати дитини);
- 4) забезпечення індивідуальними спальними місцями і постільними речами;
- 5) забезпечення іншим твердим інвентарем;
- 6) додержання встановлених законом санітарних норм житлової площі: 4 кв. м на одну особу.
- 7) санітарно-гігієнічний стан, освітлення, вентиляцію, графік прибирання;

- 8) наявність у **камерних приміщеннях** пам'яток для засуджених щодо їхніх прав та обов'язків.
- 9) наявність місця для зберігання всіх видів обмундирування;
- 10) наявність санвузлів у камерних приміщеннях;
- 11) наявність питних фонтанчиків / бачків;
- 12) температурний режим приміщень (не нижче від +18° С, а в медичних установах — не нижче від +20° С;
- 13) обладнання лазні та можливість регулярного миття (1 раз за 7 днів з одночасною зміною натільної та постільної білизни);
- 14) графіки відвідування лазні;
- 15) фіксацію медичного огляду засуджених військовослужбовців у лазні;
- 16) просушування та прожарювання постільної білизни, одягу і взуття у спеціальних приміщеннях;
- 17) зберігання особистих речей засуджених на складі;
- 18) забезпечення установ водопостачанням, водовідведенням, енерго- та теплозабезпеченням;
- 19) наявність місця для прогулянки / прогулянкових двориків, їх стан та обладнання;
- 20) організацію роботи з вразливими категоріями засуджених, зокрема особами, схильними до суїциду тощо;
- 21) забезпеченість настільними іграми (шахами, шашками, доміно, нардами), газетами та книгами з бібліотеки установи, наявність спортивних майданчиків (кімнат) для зайняття спортом;
- 22) надання прогулянок, встановленої тривалості тощо.

Під час проведення моніторингу організації харчування звернути увагу на:

- 1) наявність меню в їдальні;
- 2) вартість харчування на 1 засудженого військовослужбовця;
- 3) можливість вживати їжу в непризначений час, у перервах між споживаннями їжі;
- 4) наявність відповідної документації — меню, меню-розкладки, меню-вимоги;
- 5) наявність дієтичного та лікувально-профілактичного меню (за призначенням медичної служби);
- 6) дозвільну документацію;
- 7) наявність санітарних книжок у персоналу;

- 8) якість їжі — органолептичні властивості;
- 9) санітарний стан приміщень харчоблоку;
- 10) санітарний стан холодильного обладнання;
- 11) зберігання харчових продуктів;
- 12) наявність резервних засобів приготування їжі;
- 13) процедуру миття посуду;
- 14) порядок роздачі їжі;
- 15) проведення перевірки якості їжі черговим частини;
- 16) функції чергового їдальні;
- 17) наявність скарг на погане харчування.

Під час миття в лазні:

- 1) миття раз в тиждень;
- 2) забезпечення гігієнічними засобами (милом), продезінфікованими мачулами та рушниками;
- 3) проведення медогляду;
- 4) окреме місце для проведення медогляду;
- 5) обладнання лазні;

7. Права осіб з інвалідністю

(Конвенція ООН про права інвалідів, Правила Нельсона Мандели, Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні», Закон України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю», Закон України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців і членів їх сімей») право на психологічну реабілітацію)

Дискримінація людей з інвалідністю, найпевніше, буде ще більше проявлятися у в'язницях. УНЗ ООН зазначає, що «в'язні з інвалідністю стикаються з труднощами доступу до послуг, дотримання правил та участі у заходах, які проводяться у в'язницях без врахування їхніх особливих потреб.

З причини існування фізичних бар'єрів в архітектурі приміщень в'язні з інвалідністю можливо не зможуть мати доступ до їдальні, бібліотек, санітарно-гігієнічних приміщень, приміщень для роботи, відпочинку та побачень. В'язням з інвалідністю можуть регулярно відмовляти в участі в робочих програмах поза стінами пенітенціарної

установи, що іноді призводить до значного збільшення тривалості часу, який вони проводять в ув'язненні».

У преамбулі Конвенції ООН про права інвалідів (КПІ) визнається, що «інвалідність — це поняття, яке еволюціонує», і що «інвалідність — результат взаємодії, яка відбувається між людьми, що мають порушення здоров'я, з бар'єрами в поведінці та довкіллі, які заважають їхній повноцінній участі в суспільстві нарівні з іншими» ([Конвенція ООН про права людей з інвалідністю \(КПЛІ\)](#)), прийнята Резолюцією Генеральної Асамблеї А/RES/61/106 13.12.2006 р.; та «Настанови щодо статті 14 КПЛІ: Право на свободу та безпеку людей з інвалідністю», Комітет ООН із прав людей з інвалідністю, вересень 2015 р.).

В'язні з різними типами інвалідності матимуть специфічні потреби, пов'язані з інвалідністю, для забезпечення яких в'язниці можуть бути недостатньо оснащені для їхнього розміщення, зокрема, наприклад, для забезпечення потреб в інвалідних візках, палицях, ортопедичних виробках, сурдоперекладачах та інформації у форматах, доступних для незрячих осіб або тих, які мають порушення зору.

Стаття 14 (2) Конвенції передбачає, що, якщо особи з інвалідністю позбавляються свободи, «вони нарівні з іншими мають право на гарантії відповідно до міжнародного права прав людини, і з ними мають поводитися відповідно до цілей та принципів цієї Конвенції, зокрема шляхом забезпечення цілком обґрунтованого розміщення» (Конвенція ООН про права людей з інвалідністю (КПЛІ), ухвалена Резолюцією Генеральної Асамблеї А/RES/61/106 13.12.2006 р.; та «Настанови щодо статті 14 КПЛІ: Право на свободу та безпеку людей з інвалідністю», Комітет ООН із прав людей з інвалідністю, вересень 2015 р.).

Правило 5 (2) Правил Мандели слід розглядати разом із Правилем 4 (2), яке вимагає, щоб усі програми, послуги та допомога надавалися на основі індивідуального підходу до потреб в'язнів. Відповідно до вимоги Правила 5 (2), цілком обґрунтоване розміщення та заходи з пристосування охоплюють усунення фізичних бар'єрів для в'язнів з обмеженою мобільністю, надання документів зі шрифтом Брайля чи у формі аудіоматеріалів для в'язнів із вадами зору та доступ до перекладачів для в'язнів із порушенням сенсорних функцій.

Стаття 2 КПІ означає «цілком обґрунтоване розміщення» як «необхідні та відповідні заходи з модифікації та пристосування, які не накладають непропорційного або надмірного тягаря, у разі потреби в конкретному випадку забезпечення особам з інвалідністю користування

та реалізацію всіх прав людини та основних свобод нарівні з іншими» (Див. також «Essex paper 3», Penal Reform International, op. cit., note 4, p.19. [«3-й есекський документ», Організація «Міжнародна пенітенціарна реформа», вказ. пр., примітка 4, с 19].)

ЄСПЛ постановив, що незабезпечення умов доступності та/або цілком обґрунтованого розміщення для осіб з обмеженими можливостями під час їхнього перебування під вартою рівнозначне нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню (Див., наприклад, справи «Прайс проти Сполученого Королівства», заява No.33394/96, 10.07.2001 р.; «Вінсент проти Франції», заява No.6253/03, 24.10.2006 р.; «Гримайловс проти Латвії», заява No.6087/03, 25.06.2013 р.; «Семіхвостов проти Росії», заява No.2689/12, 2014 р.; «Асаля проти Туреччини», заява No.43875/09, 15.04.2014 р. та «З. Г. проти Угорщини», заява No.28973/11, 8.11.2012 р.)

Законодавство України з питань реабілітації осіб з інвалідністю ґрунтується на [Конституції України](#) і складається з цього Закону, [Основ законодавства України про охорону здоров'я](#), [Закону України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я»](#), [«Про державні соціальні стандарти і державні соціальні гарантії»](#), [«Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні»](#), [«Про соціальні послуги»](#), інших нормативно-правових актів, що регулюють правовідносини у цій сфері, та міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Під час проведення моніторингу необхідно звернути увагу:

1. Доступність приміщень для маломобільних груп (пандусів);
2. Наявність пристосувань для усунення фізичних бар'єрів для маломобільних в'язнів.

8. Право на приватність

(ст. 28 Конституції України, ст. 12 Загальної декларації прав людини, ст. 8 Європейської конвенції з прав людини)

Приватність — фундаментальне право людини, визнане в Загальній декларації прав людини ООН, Міжнародному пакті про громадянські і політичні права та в багатьох інших міжнародних і регіональних угодах.

Приватність тісно пов'язана з людською гідністю й іншими ключовими цінностями, такими як свобода асоціацій та свобода слова. Вона стала одним із найважливіших питань у галузі прав людини новітнього часу.

Сучасну основу приватності можна знайти в [Загальній декларації прав людини 1948 року](#), що здебільшого захищає територіальну та комунікаційну приватність. Згідно зі статтею 12 декларації «ніхто не може зазнавати безпідставного втручання в його особисте та сімейне життя, безпідставного посягання на недоторканність його житла, таємниці його кореспонденції або на його честь і репутацію. Кожна людина має право на захист законом від подібних втручань чи посягань».

Ціла низка міжнародних угод з прав людини має посилення на приватність як на право. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, оперують однаковими поняттями. На регіональному рівні ці права наповнюються більшою силою. [Стаття 8 Європейської конвенції](#) з прав людини захищає право на приватність так:

«1. Кожна людина має право на повагу до її особистого і сімейного життя, житла і таємниці листування.

2. Держава не може втручатися в здійснення цього права інакше ніж згідно із законом та у випадках, необхідних у демократичному суспільстві в інтересах національної і громадської безпеки або економічного добробуту країни, з метою запобігання заворушенням і злочинам, для захисту здоров'я або моралі чи з метою захисту прав і свобод інших людей».

8.1. Порядок використання систем відеоспостереження

(Порядок тримання, розділ VII)

З метою забезпечення режиму тримання засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців, запобігання втечам та іншим кримінальним правопорушенням, порушенням установленого законодавством порядку відбування покарання, ведення контролю за порядком несення служби особовим складом чергової зміни охорони і конвоювання на гауптвахтах установлюється система відеоспостереження.

Система відеоспостереження забезпечує дистанційне візуальне спостереження за поведінкою засуджених, узятих під варту, заарешто-

ваних та затриманих військовослужбовців, порядком несення служби особовим складом чергової зміни охорони і конвоювання.

Відеокамери на гауптвахтах встановлюють:

- ▶ у приміщеннях чергової зміни охорони і конвоювання;
- ▶ у місцях несення служби чатовими;
- ▶ у камерах для засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців;
- ▶ у КТЗ;
- ▶ у кімнатах для допиту засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців;
- ▶ в окремих приміщеннях для приготування (підігрівання) їжі з необхідними виробничими, допоміжними та побутовими приміщеннями, їдальнях;
- ▶ у кімнатах для зберігання особистих речей засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців;
- ▶ у кімнатах для адміністрації гауптвахти;
- ▶ у місцях приймання та видавання посилок і передач;
- ▶ у місцях для прання та сушіння обмундирування та натільної білизни;
- ▶ у кімнатах для проведення процесуальних дій у режимі відео-конференції;
- ▶ у кімнатах (місцях) побутового обслуговування;
- ▶ у приміщеннях (місцях) для виконання фізичних вправ;
- ▶ у місцях для зберігання книжкового фонду, газет та журналів;
- ▶ у місцях для ведення телефонних переговорів;
- ▶ у кімнатах для проведення короткострокових побачень, прогулянкових камерах (на майданчику для прогулянок);
- ▶ між зовнішніми та внутрішніми дверима кімнат для проведення тривалих побачень.

Кут огляду відеокамер не повинен охоплювати санітарні вузли та душові.

8.2. Відправка та вручення кореспонденції

(КВК, стаття 74)

Засудженим військовослужбовцям дозволяється відправляти і отримувати листи та телеграми без обмеження їх кількості.

Вручає листи, що надходять, представник дисциплінарного батальйону, при якому засуджений військовослужбовець зобов'язаний їх розпечатати. **Зміст листів перевіряти не підлягає.** Виявлені заборонені вкладення вилучаються. Розпечатувати листи, які відправляють засуджені, заборонено.

Під час відвідування звернути увагу на:

- 1) наявність окремих спальних місць;
- 2) порядок ведення відеоспостереження;
- 3) інформування засуджених, заарештованих щодо ведення відеоспостереження;
- 4) наявність збереження відеозаписів з камер відеоспостереження;
- 5) місця встановлення відеокамер з дотриманням права на приватність;
- 6) відповідність приміщень для телефонних розмов, короткострокових побачень тривалих побачень до правил забезпечення приватності;
- 7) доступ до приватного листування: наявність можливості відправлення та отримання листів без обмежень та перевірки змісту;
- 8) обладнання санітарних вузлів;
- 9) обладнання душових кабінок та лазні;
- 10) можливість зберігати особисті речі.

9. Право на ефективні засоби юридичного захисту

(статті 40, 57, 59 Конституції України, Правила Мандели (пр. 61), ЄПП, КВК України (ст. 8), Порядок тримання розділ XIV)

Створення права людини та громадянина на безоплатну правову допомогу в кримінальному провадженні породжує зобов'язання держави надавати юридичну допомогу, що здійснюють безпосередньо державні органи та посадові особи, а також через механізми залучення адвокатів та інших юристів до надання юридичних послуг.

Стаття 57 [Конституції України](#) закріплює гарантоване право кожного знати свої права і обов'язки. Право знати свої права та обов'язки

може бути розглянуте також у контексті **ч. 2 ст. 34 Конституції України**, яка гарантує кожному право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію. У цьому випадку йдеться про правову інформацію, вільне отримання і поширення якої вкрай важливе для формування в людей знань про свої права та обов'язки. Крім того, право знати свої права і обов'язки перебуває в ідейному зв'язку зі ст. 59 Конституції, що гарантує кожному право на правову допомогу.

Здійснення права на правову допомогу засноване на дотриманні принципів рівності всіх перед законом та недискримінації за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками (**ст. 21, частини 1, 2 ст. 24 Конституції України**).

У [Міжнародному пакті про громадянські і політичні права](#) від 16 грудня 1966 р., ратифікованому Указом Президії Верховної Ради Української РСР від 19 жовтня 1973 р., зазначено, що держава повинна гарантувати кожному, чий права і свободи порушено, ефективний засіб правового захисту, і таке право повинен встановлювати судовий або будь-який інший компетентний орган, передбачений правовою системою держави (ст. 2), та гарантувати можливість вільного вибору обвинуваченим захисника (п. 3 ст. 14).

Основні принципи, що стосуються ролі юристів, ухвалені восьмим Конгресом ООН з питань запобігання злочинності і поводження з правопорушниками 27 серпня — 7 вересня 1990 р., передбачають, що кожна людина має право звернутися до будь-якого юриста по допомогу для захисту й відстоювання своїх прав та захисту їх на всіх стадіях кримінального судочинства (принцип 1); жодний суд чи адміністративний орган, в якому визнається право на адвоката, не відмовляється визнавати права юриста відстоювати в суді інтереси свого клієнта, за винятком тих випадків, коли юристу відмовлено в праві виконувати свої професійні обов'язки відповідно до національного права і практики та цих принципів (принцип 19).

Міжнародно-правові акти передбачають невід'ємне право людини захищати себе особисто або через вільно вибраного на власний розсуд захисника з-поміж юристів, які можуть надати ефективний правовий захист. Ці положення міжнародно-правових актів щодо права фізичної особи на захист від обвинувачення відтворені в положеннях ч. 1 ст. 59 Конституції України, які закріплюють право кожної фізичної особи на правову допомогу і право вільного вибору захисника з метою захисту від обвинувачення.

[ЄПП](#) (23.1.) закріплюють загальне право ув'язнених осіб на отримання правової допомоги, і обов'язок адміністрації пенітенціарної установи надати розумні можливості для отримання доступу до такої допомоги. Ув'язнені можуть радитися з будь-яких правових питань з юристом на свій вибір та своїм коштом.

У тих випадках, коли існує визнана система безплатної правової допомоги, адміністрація зобов'язана проінформувати про це всіх ув'язнених.

[Правила Манделі](#) закріплюють за в'язнями належні можливості, час та умови для побачення, спілкування та консультацій із власним адвокатом або з особою, яка надає правову допомогу, без зволікань, підслуховування, цензури та в умовах цілковитої конфіденційності з будь-якого юридичного питання згідно з відповідним національним законодавством. Консультації можуть відбуватися в полі зору, але не в межах чутності працівників пенітенціарної установи.

В'язні повинні мати доступ до ефективної правової допомоги.

Частина 2 ст. 8 [КВК України](#) гарантує засудженій особі право на правову допомогу, конфіденційні юридичні консультації (побачення) із захисником (захисниками) в кримінальному провадженні, адвокатом (адвокатами), законним представником (законними представниками), який (які) представляє (представляють) особу під час розгляду справ про адміністративні правопорушення, адміністративних, цивільних, господарських справ у суді, юристом (юристами), фахівцем (фахівцями) у галузі права, який (які) представляє (представляють) особу в Європейському суді з прав людини.

Для одержання правової допомоги, конфіденційних юридичних консультацій засудженим військовослужбовцям, зокрема під час їхнього перебування в стаціонарних закладах охорони здоров'я, надається право на невідкладні побачення з особами, визначеними [абзацом першим](#) частини другої статті 8 [КВК](#), без обмеження в часі та кількості в робочі, вихідні, святкові, неробочі дні в будь-який період з 8 години до 20 години з ініціативи таких осіб, засудженого військовослужбовця або його родичів.

Засудженому гарантується право на правову допомогу, конфіденційні юридичні консультації (побачення) із захисником (захисниками) в кримінальному провадженні, адвокатом (адвокатами), законним представником (законними представниками), який (які) представляє (представляють) особу під час розгляду справ про адміністративні правопорушення, адміністративних, цивільних, господарських справ у суді,

юристом (юристами), фахівцем (фахівцями) у галузі права, який (які) представляє (представляють) особу в Європейському суді з прав людини, захисником (захисниками), який (які) представляють особу в Міжнародному кримінальному суді, ст. 8 [КВК](#)

Побачення засуджених військовослужбовців із зазначеними особами конфіденційні. Аудіофіксація такого побачення забороняється.

Відеофіксація такого побачення ведеться відкрито. Засуджений військовослужбовець та особи, які до нього прибули, мають бути повідомлені про місце встановлення камери. Відеофіксація побачення камерою, про яку не повідомлено учасників побачення, забороняється. Відеофіксація побачення ведеться способом, що унеможлиблює фіксацію змісту документів, якими користується засуджений військовослужбовець та/або особа (особи), яка (які) до нього прибула (прибули).

Відеофіксація побачення ведеться способом, що унеможлиблює фіксацію змісту розмови засудженого військовослужбовця з особою (особами), яка (які) до нього прибула (прибули).

Присутність на такому побаченні інших осіб можлива за письмовою заявою засудженого військовослужбовця, що він склав при особі (особах), яка (які) прибула (прибули) до нього, або за письмовою заявою такої особи (таких осіб).

Помічник командира бригади з правової роботи (юрисконсульт бригади) у мирний і воєнний час відповідає за організацію і стан правової роботи в бригаді.

Помічник командира бригади з правової роботи (юрисконсульт бригади) підпорядковується командирові бригади. З питань організації правової роботи помічник командира бригади з правової роботи (юрисконсульт бригади) **керується вказівками юридичної служби вищого рівня.**

Помічник командира бригади з правової роботи (юрисконсульт бригади) зобов'язаний:

організувати правову роботу, спрямовану на правильне застосування, неухильне додержання вимог законодавства в бригаді, надавати командуванню пропозиції та консультації щодо розв'язання питань правового забезпечення діяльності бригади;

...

давати правову оцінку фактам порушень військової та трудової дисципліни в бригаді;

...

організовувати та проводити заходи з правової підготовки та брати участь у правовому вихованні особового складу бригади, правовому інформуванні особового складу, надавати консультації з питань, пов'язаних із діяльністю бригади;

організовувати зберігання текстів законів та інших нормативно-правових актів, своєчасне внесення до них відповідних змін, забезпечувати ведення довідкової роботи щодо наказів і директив Міністра оборони України, начальника Генерального штабу — Головнокомандувача Збройних Сил України, наказів командира бригади і його прямих начальників.

Про місцеперебування особи, затриманої за вчинення адміністративного або кримінального правопорушення, начальник (оперативний черговий) органу управління Служби правопорядку, начальник підрозділу (посадова особа, відповідальна за організацію охорони) Служби правопорядку в гарнізоні повідомляє командира (начальника) військової частини (установи), родичів затриманого, територіальний центр з надання безоплатної правничої допомоги відповідно до вимог [Порядку інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання, адміністративного арешту або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою](#), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2011 року № 1363, а також відповідні органи досудового розслідування в разі затримання особи за вчинення кримінального правопорушення.

Про повідомлення Центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги щодо затримання військовослужбовця за скоєння адміністративного або кримінального правопорушення робиться запис у книзі обліку затриманих (доставлених) осіб, книзі обліку осіб, затриманих за підозрою у скоєнні кримінального правопорушення, відповідно.

У разі звільнення засудженого військовослужбовця з гауптвахти в порядку, визначеному кримінально-виконавчим законодавством, зміни правового, зокрема тому числі в разі переведення засудженого військовослужбовця для подальшого відбування покарання до іншої установи виконання покарань, начальник органу управління Служби правопорядку невідкладно (не пізніше як за 24 години) письмово або шляхом надсилання листа на електронну поштову скриньку інформує захисника (захисників) у кримінальному провадженні, адвоката (ад-

вокатів), законного представника (законних представників), який (які) представляє (представляють) засудженого військовослужбовця під час розгляду справ про адміністративні правопорушення, адміністративних, цивільних, господарських справ у суді, юриста (юристів), фахівця (фахівців) у галузі права, який (які) представляє (представляють) засудженого військовослужбовця в Європейському суді з прав людини, а також невідкладно — після його (їх) фактичного прибуття до органу управління Служби правопорядку. В інформаційному листі зазначаються ініціатор ухвалених рішень стосовно засудженого військовослужбовця, правове обґрунтування таких рішень, інформація щодо місця перебування засудженого військовослужбовця (кінцевий пункт переведення), підстави та дата зміни місця перебування засудженого військовослужбовця, а також підстави зміни правового, процесуального статусу засудженого військовослужбовця.

Під час відвідування необхідно звернути увагу на:

- 1) наявність контактної інформації регіонального підрозділу БПД, Уповноваженого ВРУ з прав людини, органів прокуратури, вищого командного складу та командного складу батальйону;
- 2) можливість подання скарги на дії командного складу та інших осіб;
- 3) обладнання кімнати для проведення побачень із захисником;
- 4) надання побачень з правником / захисником / законним представником / юристом, фахівцем у галузі права без обмежень;
- 5) забезпечення конфіденційності побачень з правником/захисником/законним представником/юристом, фахівцем у галузі права, зокрема без аудіофіксації;
- 6) доступ до інформації про власні права та пільги;
- 7) доступ засуджених до процесуальних документів, що стосуються особи, — ознайомлення, отримання копій;
- 8) право на подання скарги, заяви в усній та/або письмовій формі, ознайомлення з відповідями на них;
- 9) порядок реєстрації та направлення скарг;
- 10) наявність інформаційних стендів з відповідною інформацією правового характеру;
- 11) графік проведення особистого приймання командним складом дисциплінарного батальйону;
- 12) стан організації правової роботи в батальйоні зі змінним складом;
- 13) наявність у бібліотеці НПА та доступ до НПА через інтернет.

10. Право на свободу світогляду і віросповідання

(ст. 35 Конституції України, ЄПП, ст. 8 КВК)

Згідно з положеннями статті 35 [Конституції України](#) кожен має право на свободу світогляду і віросповідання. Це право охоплює свободу сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої, безперешкодно відправляти одноособово чи колективно релігійні культу і ритуальні обряди, вести релігійну діяльність.

Здійснення цього права може бути обмежене законом лише в інтересах охорони громадського порядку, здоров'я і моральності населення або захисту прав і свобод інших людей.

[ЄПП закріплюють право на повагу](#) свободи думки, совісті та релігії ув'язнених. Внутрішній режим, скільки це можливо, мусить бути організований так, щоб надавати ув'язненим можливість сповідувати свою релігію та віру, відвідувати служби або зібрання, які проводять представники таких релігій або вірувань, які отримали відповідний дозвіл; такі представники релігій або вірувань повинні мати можливість відвідувати ув'язнених і спілкуватися з ними в конфіденційній обстановці; ув'язненим треба дозволяти мати в себе книги та літературу, які стосуються їхньої релігії та вірувань.

Засуджені не можуть примушуватися сповідувати ту або іншу релігію або віру, відвідувати релігійні служби та зібрання, брати участь у релігійних обрядах або погоджуватися на відвідування представниками будь-яких релігій або вірувань.

[КВК України \(ст. 8\) закріплює право засудженого](#) на здійснення свободи сповідувати будь-яку релігію або виражати переконання, пов'язані зі ставленням до релігії, зокрема на вільний вибір і допуск священнослужителя для відправлення релігійних таїнств і обрядів, за винятком обмежень, передбачених КВКУ.

[Розділ XVIII Правил тримання визначають порядок проведення богослужінь і релігійних обрядів.](#) На гауптвахтах реалізація права засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців на здійснення свободи сповідувати будь-яку релігію або виражати переконання, пов'язані зі ставленням до релігії, підлягає лише тим обмеженням, які передбачені законом.

Богослужіння, релігійні таїнства та обряди на гауптвахтах проводяться в позаробочий час на прохання засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців або за зверненням релігійної організації.

Начальник органу управління Служби правопорядку (підрозділу Служби правопорядку в гарнізоні) сприяє в запрошенні священнослужителів, бере участь у визначенні місця, часу та інших умов проведення богослужіння, обряду або церемонії, а також не повинен виявляти свого ставлення до певної релігії чи конфесії.

Відправлення релігійних таїнств та обрядів не повинно утискати права інших осіб, які відбувають покарання (тримаються) на гауптвахті та в спеціальній палаті.

Для відправлення релігійних таїнств та обрядів можуть допускатися тільки представники релігійних організацій, які зареєстровані в установленому законом порядку.

Під час відвідування звернути увагу:

- 1) чи забезпечено доступ до богослужінь та проведення релігійних обрядів;
- 2) чи наявні місця та інші умови для справляння обрядів та церемоній релігійного характеру;
- 3) чи можуть засуджені військовослужбовці мати при собі предмети релігійного культу;
- 4) чи є можливість доступу до засуджених представників різних конфесій.

11. Контакти із зовнішнім світом

(Мінімальні стандартні правила поведження з в'язнями (1957 р.), Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведження і покарання (1975р.), Основні принципи поведження з ув'язненими (1990р.), Європейські тюремні правила, оголошені рекомендацією № К (87) 3 Комітету міністрів Ради Європи від 12 лютого 1987 р., КВК України ст. , Порядок тримання)

Контакти із зовнішнім світом — ключова гарантія в механізмі захисту від тортур та інших видів жорстокого поведження. Вони надають

можливість повідомляти про жорстоке поводження, для того щоб були вжиті відповідні заходи.

Усвідомлення того, що у в'язня є зв'язок з іншими особами, може стати сильним чинником для запобігання тортурам та іншим видам жорстокого поводження.

Відвідувачі можуть самостійно повідомити про факти катування, жорстокого та такого що принижує честь і гідність поводження, в разі отримання від засудженої особи такої інформації.

Згідно з ЄПП ув'язненим необхідно дозволяти максимально часто спілкуватися поштою, телефоном або в інші способи спілкування зі своїми родинами, іншими особами та представниками зовнішніх організацій; необхідно дозволяти також відвідування ув'язнених зазначеними особами.

Ув'язнені мусять мати можливість регулярно одержувати інформацію про суспільні події, отримуючи за передплатою або читаючи газети, періодичні видання та інші публікації, а також з радіо або телебачення, за винятком, коли в окремих випадках судовий орган визначає конкретну заборону на певний період.

Ув'язнені мусять мати можливість спілкуватися із засобами масової інформації/медіа, якщо немає переконливих причин для заборони цього з боку забезпечення безпеки, чи в громадських інтересах, чи для захисту жертв злочинів, інших ув'язнених або персоналу.

11.1. Інформування третіх осіб про місце перебування

Згідно зі статтею 20 КВК України про прибуття засудженого до місця відбування покарання адміністрація органу чи установи виконання покарань, командування дисциплінарного батальйону, військової частини чи начальник гарнізону зобов'язані протягом трьох діб повідомити одного із членів сім'ї або близьких родичів на вибір засудженого.

Згідно з **68 правилом Мандели** кожна засуджена особа повинна мати право та можливість і засоби невідкладно повідомити власну сім'ю або іншу третю особу, визначену як особа для зв'язку, про своє ув'язнення, переведення до іншої установи та про будь-яку важку хворобу або тілесне ушкодження.

Відповідно до [Правила 24.9 Єдиних пенітенціарних правил](#) відразу ж після прийняття до пенітенціарного закладу особа має бути повідомлена про ув'язнення.

Крім того, правило 30.1 зазначає, що під час прийомудо установи та так часто, як це може бути необхідно згодом, усіх ув'язнених треба в письмовій формі та усно інформувати зрозумілою їм мовою про правила внутрішнього розпорядку та про їхні права і обов'язки в пенітенціарній установі. Ув'язненим потрібно дозволяти мати при собі текст наданої їм інформації.

Ув'язнені мають бути проінформовані про всі процесуальні дії, які мають до них стосунок, і, якщо вони засуджені, про строк покарання та можливості дострокового звільнення.

11.2. Листування, ведення телефонних розмов, одержання посилок (передач) і бандеролей та побачення засуджених військовослужбовців

(КВК ст.73, Порядок розділ 14)

Засуджені, узяті під варту та заарештовані військовослужбовці мають право одержувати і відправляти листи та телеграми без обмеження їх кількості.

Узяті під варту військовослужбовці можуть листуватися з родичами та іншими громадянами, а також підприємствами, установами, об'єднаннями з письмового дозволу особи або органу, які здійснюють кримінальне провадження. Після набрання вироком законної сили листування відбувається з урахуванням вимог Порядку тримання.

Скарги, заяви, клопотання, листи та телеграми засуджених, узятих під варту та заарештованих військовослужбовців переглядає начальник гауптвахти, за винятком випадків, передбачених Порядком.

Кореспонденція, яку особи, засуджені, узяті під варту, та заарештовані військовослужбовці адресують Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини, Європейському судові з прав людини, а також іншим відповідним органам міжнародних організацій, до членів або учасників яких належить Україна, уповноваженим особам таких міжнародних організацій та прокуророві, переглядові не підлягає і надсилається протя-

гом доби з часу її подання. Кореспонденція, яку особи, узяті під варту, одержують від зазначених органів та осіб, переглядові не підлягає.

Кореспонденція, яку особи, узяті під варту, адресують захисникові в кримінальному провадженні, що виконує свої повноваження відповідно до положень [Кримінального процесуального кодексу України](#), переглядові не підлягає і надсилається протягом доби з часу її подання. Кореспонденція, яку особи, узяті під варту, одержують від такого захисника, перегляду не підлягає.

Скарги на дії чи рішення слідчого надсилає начальник органу управління Служби правопорядку прокуророві, а скарги на дії та рішення прокурора — прокуророві вищого рівня не пізніше ніж за три доби з часу їх подання.

Заяви військовослужбовців з питань оскарження в судовому порядку рішень, дій чи бездіяльності слідчого або прокурора, а також оскарження ухвал слідчого судді про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою надсилає начальник органу управління Служби правопорядку до визначеного законодавством суду протягом доби з часу їх подання.

Інші скарги, заяви, клопотання, листи та телеграми, пов'язані з кримінальним провадженням, не пізніше ніж за три доби з часу їх подання надсилає начальником органу управління Служби правопорядку особі або органу, які ведуть кримінальне провадження. Ця особа або орган розглядають їх у встановленому законом порядку. Скарги, заяви, листи та телеграми, що містять відомості, розголошення яких може перешкодити кримінальному провадженню, за належністю не надсилаються, а передаються на розгляд особі або органів, які ведуть кримінальне провадження, про що сповіщаються військовослужбовець, який перебуває під вартою, та прокурор, який наглядає за додержанням законів під час проведення досудового розслідування.

Скарги, заяви, листи та телеграми з питань, не пов'язаних з кримінальним провадженням, розглядає начальник органу управління Служби правопорядку або надсилає за належністю в порядку, встановленому законодавством.

З матеріалами відповідей на заяви, скарги, листи та телеграми начальника гауптвахти ознайомлює засуджених, узятих під варту та заарештованих військовослужбовців під особистий підпис у журналі реєстрації пропозицій, заяв і скарг засуджених, узятих під варту, заарештованих і затриманих військовослужбовців.

11.3. Користування інтернетом

Користуються інтернетом засуджені та заарештовані військовослужбовці під контролем начальника гауптваhti або начальника чергової зміни без обмеження їх кількості.

Телефонні розмови та користування інтернетом оплачуються з особистих коштів засуджених та заарештованих військовослужбовців. Якщо в засудженого чи заарештованого військовослужбовця нема мобільного телефона чи коштів на рахунку мобільного телефона з дозволу начальника гауптваhti їм надається право користуватися стаціонарним телефоном міського (міжміського та міжнародного) зв'язку, який є на гауптваhti. Оплата зазначених послуг проводиться з особистих коштів засуджених військовослужбовців.

11.4. Отримання засудженим, узятим під варту військовослужбовцем посилок (передач) і бандеролей

(Порядок тримання)

У передбачених законодавством випадках отримання засудженим, узятим під варту військовослужбовцем посилок (передач) і бандеролей відбувається на підставі письмової заяви відвідувача про передачу на ім'я начальника органу управління Служби правопорядку (підрозділу Служби правопорядку в гарнізоні). Облік отриманих засудженими, узятими під варту військовослужбовцями посилок (передач) і бандеролей ведеться в книзі обліку посилок (передач) і бандеролей та їх вмісту.

З метою недопущення отримання засудженим, узятим під варту військовослужбовцем заборонених речей у посылках (передачах) і бандеролях начальник чергової зміни або його помічник при начальникові гауптваhti згідно з рекомендаціями щодо огляду продуктових, речових посилок (передач) і бандеролей проводить їх огляд.

Начальник чергової зміни передає засудженому, узятому під варту військовослужбовцеві вміст посылки (передачі) чи бандеролі під його особистий підпис на заяві відвідувача про передачу, про що робить відповідний запис у книзі обліку посилок (передач) і бандеролей та їх вмісту.

Лікарські засоби і вироби медичного призначення, які відповідно до медичного висновку необхідні засудженому та узятому під варту військовослужбовцеві, що надійшли в посилках (передачах) і бандеролях, передають до медичного пункту для їх лікування (непридатні лікарські засоби і вироби медичного призначення повертають).

11.5. Побачення

Заарештованим військовослужбовцям надаються побачення з родичами, захисниками, адвокатами, представниками та іншими особами.

Короткострокові побачення з родичами чи іншими особами надають один раз на місяць тривалістю до чотирьох годин у спеціально обладнаному приміщенні під контролем адміністрації гауптвахти у вільний від роботи та занять час у дні і години, встановлені начальником органу управління Служби правопорядку, у підпорядкуванні якого є гауптвахта.

Тривалі побачення надають один раз на три місяці з правом спільного проживання і тільки з близькими родичами.

Тривалі побачення в разі реєстрації шлюбу надають позачергово.

Заарештованим військовослужбовцям на їхнє прохання дозволяється замінити тривалі побачення короткостроковими.

Осіб, які прибули на побачення, приймає начальник гауптвахти, а в разі його відсутності — начальник чергової зміни. Відвідувачів інформують про поведінку засудженого військовослужбовця, попереджають про обов'язкове дотримання правил поведінки під час побачень, заборону нелегальних передач та про негайне припинення побачення, якщо буде виявлено порушення встановлених правил.

У разі наявності достатніх підстав убачати, що особа, яка прибула на побачення, має намір передати засудженому гроші, цінні папери і речі, а також предмети, заборонені для використання на гауптвахті, або отримати їх від засудженого начальник гауптвахти, а в разі його відсутності — начальник чергової зміни оголошує такій особі про те, що побачення їй буде надане тільки тоді, коли вона погодиться на огляд її речей і одягу до і після побачення.

Якщо особа, яка прибула на побачення, відмовилася від огляду речей і одягу, їй може бути надане із засудженим лише короткострокове побачення під контролем начальника гауптвахти або начальника чергової зміни.

У разі виявлення прихованих від огляду грошей, цінних паперів і речей, а також предметів, заборонених для використання на гауптвахті, особам, які намагалися передати їх засудженим, тривале побачення не надають або припиняють.

Предмети, заборонені для використання на гауптвахті, здають на зберігання начальникові гауптвахти, а в разі його відсутності — начальникові чергової зміни, зі складанням двох описів (один з яких віддають відвідувачеві). Речі після закінчення побачення повертають під підпис відвідувачам.

Відвідувачі, які перебувають на тривалих побаченнях, можуть у денний час виходити за межі гауптвахти, а в разі дострокового закінчення побачення (на бажання) — у будь-який час доби.

До кімнати тривалих побачень дозволено проносити харчові продукти (за винятком алкогольних, слабоалкогольних напоїв та пива), а також речі, предмети і вироби, зберігання яких засудженим не заборонено, які обов'язково оглядає черговий лікар. Фото-, відеотехніку та засоби, які надають змогу виходу в інтернет, проносити заборонено;

Заарештованим військовослужбовці після побачення підлягають перевірці шляхом проведення особистого неповного обшуку і огляду їхніх речей.

У кімнаті (місці) для проведення короткострокових побачень мають бути стіл та два стільці біля нього, шафа для зберігання верхнього одягу (вішалка).

У кімнаті для проведення тривалих побачень мають бути місце для відпочинку, місце для приготування їжі, умивальник, туалет, духова кабіна, місце (шафа) для зберігання речей. Кімната забезпечується меблями (ліжка, стіл, стільці, шафа, полиця тощо), інвентарем та предметами господарчого вжитку. [Порядок тримання](#)

Під час відвідування звернути увагу на:

- 1) наявність у камерних приміщеннях радіо;
- 2) можливість користуватися засобами отримання інформації;
- 3) можливість відправляти і отримувати листи та телеграми без обмеження їх кількості;
- 4) процедуру вручення листів;
- 5) можливість подати скаргу, заяву, пропозицію;
- 6) можливість телефонувати;
- 7) доступ до інтернету;

- 8) можливість отримання посилок, передач, бандеролей;
- 9) ведення книги обліку посилок і бандеролей;
- 10) можливість отримання лікарських засобів;
- 11) наявність приміщення для короткострокових побачень, його обладнання;
- 12) можливість отримання короткострокового побачення 1 раз на місяць;
- 13) наявність приміщень для тривалих побачень, їх облаштування;
- 14) можливість отримання позачергових побачень у разі реєстрації шлюбу;
- 15) наявність інформації щодо дозволених та заборонених речей / предметів для користування та пронесення під час довготривалих побачень, процедури їх огляду та перевірки.
- 16) наявність та облаштування місця для відпочинку, місця для приготування їжі, умивальника, туалету, душевої kabіни, місця (шафи) для зберігання речей у приміщеннях для довготривалих побачень.

12. Заборона рабства та примусової праці, захист від експлуатації

(ст. 43 Конституції України, ст. 4 Європейської конвенції з захисту прав людини і основоположних свобод, ст. 118 КВК України)

Стаття 4 [Європейської конвенції з захисту прав людини і основоположних свобод](#) встановлює заборону рабства та примусової праці. Нікого не можна тримати в рабстві або в підневільному стані. Ніхто не може бути присилуваний виконувати примусову чи обов'язкову працю.

Для цілей цієї статті значення терміна «примусова чи обов'язкова праця» не поширюється:

а) на будь-яку роботу, виконання якої зазвичай вимагається під час призначеного згідно з положеннями статті 5 цієї Конвенції тримання в умовах позбавлення свободи або під час умовного звільнення;

б) на будь-яку службу військового характеру або — коли особа відмовляється від неї з мотивів особистих переконань у країнах, де така відмова визнається, — службу, яка вимагається замість обов'язкової військової служби;

- с) на будь-яку службу, що вимагається у разі надзвичайної ситуації або стихійного лиха, яке загрожує життю чи добробуту суспільства;
- d) на будь-яку роботу чи службу, яка становить частину звичайних громадянських обов'язків.

(Конвенція про рабство 1926 року, Додаткова конвенція про скасування рабства, работоргівлі та інститутів і звичаїв, подібних до рабства, Конвенція № 29 МОП про примусову чи обов'язкову працю, Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми, а також Додатковий протокол до Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності, спрямований на запобігання, припинення і покарання торгівлі людьми, зокрема жінками і дітьми)

Сфера застосування статті 4 Конвенції:

- ▶ праця осіб, що відбувають строкову військову службу;
- ▶ альтернативна (невійськова) служба;
- ▶ **праця заарештованих і засуджених до позбавлення волі;**
- ▶ виправні роботи;
- ▶ праця неповнолітніх;
- ▶ праця інвалідів;
- ▶ фізичне рабство;
- ▶ психологічне рабство;
- ▶ сексуальне рабство;
- ▶ кабала;
- ▶ примусова праця в сім'ї;
- ▶ виконання обов'язків, не пов'язаних з трудовими відносинами;
- ▶ оплата праці;
- ▶ примусова чи обов'язкова праця;
- ▶ надзвичайна ситуація, стихійне лихо.

Стаття 4 [Конвенції](#), як і статті 2 і 3, охороняє одну з основоположних цінностей демократичного суспільства. Частина 1 статті 4 Конвенції каже, що «нікого не можна тримати в рабстві або в підневільному стані». Вона не передбачає винятків, чим відрізняється від більшості правових норм Конвенції, і, відповідно, не може бути предметом будь-яких відступів, навіть у разі суспільної небезпеки, що загрожує життю нації.

Частина 2 статті 4 [Конвенції](#) забороняє примусову чи обов'язкову працю.

Частина 3 статті 4 [Конвенції](#) має на меті не «обмежити» реалізацію права, гарантованого частиною 2, а «зняти обмеження» із самого змісту

цього права, бо він одне ціле з частиною 2 і перераховує те, що не вважається «примусовою чи обов'язковою працею».

У справі «Ван дер Мюсель проти Бельгії», суд спирався на Конвенцію № 29 МОП про примусову чи обов'язкову працю. З погляду цієї Конвенції, «примусова чи обов'язкова праця» означає «будь-яку роботу чи службу, що її вимагають від якої-небудь особи під загрозою якогось покарання і для якої ця особа не запропонувала добровільно своїх послуг». Суд взяв це означення як відправний пункт для тлумачення частини 2 статті 4 Конвенції (там же, § 3; «Граціані-Вайсс проти Австрії»; «Штуммер проти Австрії» [ВП], § 118).

Стаття 4 § 3 а) зазначає, що не вважається «примусовою чи обов'язковою працею» «будь-яка робота, виконання якої зазвичай вимагається під час тримання в умовах позбавлення свободи» («Штуммер проти Австрії» [ВП], § 119) або під час умовного звільнення. Щоб встановити, що слід вважати «роботою, виконання якої зазвичай вимагається під час тримання в умовах позбавлення свободи», суд бере до уваги правові норми, запроваджені в державах-учасниках (там же, § 128).

Стосовно оплати праці ув'язнених осіб Комісія постановила, що стаття 4 не містить жодного положення щодо платні, яка має сплачуватись за виконану ними роботу («Двадцять один в'язень проти Німеччини», рішення Комісії; «Штуммер проти Австрії» [ВП], § 122). Суд, зі свого боку, зазначив, що відтоді ставлення до цієї проблеми змінилося, що впливає, зокрема, з Європейських пенітенціарних правил 1987 і 2006 років, які закликають справедливо оплачувати роботу ув'язнених осіб («Желязков проти Болгарії», § 36; «Флоріу проти Румунії» (déc.), § 34). Водночас суд вирішив, що сам факт, що ув'язнений не отримує оплати за свою роботу, не перешкоджає тому, щоб такий вид праці вважався «роботою, виконання якої зазвичай вимагається під час тримання в умовах позбавлення свободи» (там же, § 33).

Наприклад, у рішенні у справі «Флоріу проти Румунії» суд встановив, що в'язні могли виконувати або оплачувану роботу, або неоплачувану, яка стосувалася підтримання стану тюрми і давала змогу отримати пом'якшення покарання, а внутрішнє право передбачало, що цей вибір має зробити сам ув'язнений, якого повідомляють про умови виконання кожного виду роботи. Суд констатував, що заявник скористався помітним зменшенням строку позбавлення волі і, отже, робота, яку він виконував, не була позбавлена будь-якого відшкодування і тому може вважатись «роботою, виконання якої зазвичай вимагається під час тримання в умовах позбавлення свободи», у розумінні статті 4 § 3 а) Кон-

венції (§§ 35—37). (Довідник із застосування статті 4 Європейської конвенції з прав людини³)

Залучення засуджених та заарештованих військовослужбовців до робіт з благоустрою гауптваhti, поліпшення житлово-побутових умов засуджених та заарештованих військовослужбовців або до допоміжних робіт із забезпечення гауптваhti продовольством проводиться на підставі письмового розпорядження на виконання робіт, виданого начальником гауптваhti (посадовою особою, відповідальною за організацію охорони в підрозділі Служби правопорядку в гарнізоні) начальникові чергової зміни. Облік виконаних робіт засудженими, заарештованими військовослужбовцями ведеться в книзі обліку робіт, виконаних засудженими та заарештованими військовослужбовцями. Тривалість залучення засуджених та заарештованих військовослужбовців до робіт не повинна перевищувати дві години на день.

З тими із засуджених та заарештованих військовослужбовців, які не залучені до виконання робіт, проводять заняття.

Засуджених та заарештованих військовослужбовців на підставі письмового розпорядження на виконання робіт, виданого начальником [гауптваhti](#) Служби правопорядку, можуть залучати до робіт із господарського обслуговування [гауптваhti](#) та прибирання прилеглої до неї території. Тривалість виконання робіт не повинна перевищувати дві години на добу.

Засуджених та заарештованих військовослужбовців виводять на роботи за категоріями під наглядом вивідного (помічника начальника чергової зміни), який під час роботи забезпечує ізоляцію від контакту з іншими засудженими та заарештованими військовослужбовцями. Додаток 12 Статут

Під час відвідування звернути увагу на:

- ▶ наявність графіків прибирання камерних приміщень;
- ▶ наявність графіків залучення засуджених до роботи з благоустрою;
- ▶ залучення до господарського обслуговування засуджених військовослужбовців (наявність графіків залучення, оплата праці).

³ https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Guide_Art_4_UKR.

13. Право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю

(ст. 41 Конституції України, Порядок тримання, розділи XIV, XX).

13.1. Облік та зберігання вилучених речей і документів

Облік та зберігання вилучених речей і документів ведеться відповідно до [Порядку зберігання вилучених під час здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення речей і документів](#), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 січня 2012 року № 17.

Після прийняття засудженого, узятого під варту військовослужбовця другий примірник опису його особистих речей надсилає через начальника конвою начальникові органу управління Служби правопорядку, з якого прибув конвой, із подальшим переданням командиріві (начальникові) військової частини (установи), де проходив службу засуджений, узятий під варту.

Після отримання інформації від начальника органу управління Служби правопорядку про те, що під час прийняття засудженого, узятого під варту військовослужбовця документів чи речей у нього не було, командир (начальник) військової частини (установи), з якої прибув засуджений, узятий під варту протягом 5 робочих днів надає до гауптвахти документи або речі, яких не було під час прийняття, та інформує про це начальника органу управління Служби правопорядку, у зоні діяльності якого дислокується військова частина.

Атестат на продовольство, речовий та грошовий атестати засудженого, узятого під варту військовослужбовця начальник конвою здає начальникові гауптвахти, який робить відповідні позначки в книзі прийняття (повернення) атестатів на продовольство, речових і грошових атестатів засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців ([додаток 6](#)) та передає їх у відповідні служби для зарахування військовослужбовця на відповідний вид забезпечення.

13.2. Закупівля харчових продуктів і речей першої необхідності та поповнення рахунку мобільного телефону

(Порядок, розділ IV)

Закупівля харчових продуктів і речей першої необхідності та поповнення рахунку мобільного телефону ведеться особистим коштом засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців на підставі їхніх рапортів на ім'я начальника гауптваhti (органу управління Служби правопорядку, підрозділу Служби правопорядку в гарнізоні). Перелік необхідних для закупівлі речей та харчових продуктів, а також номер мобільного телефону, що підлягає поповненню, зазначений у рапорті, заносять до журналу реєстрації пропозицій, заяв і скарг засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців та надалі їх закуповує начальник гауптваhti (посадова особа, відповідальна за організацію охорони) через торговельну мережу з обов'язковим отриманням підтвердних документів, які додаються до рапорту.

Закуплені речі та харчові продукти видають засудженому, узятому під варту, заарештованому, затриманому військовослужбовцеві під особистий підпис на зворотному боці рапорту з обов'язковим зазначенням дати та часу отримання. Після отримання засудженим, узятим під варту, заарештованим, затриманим військовослужбовцем закуплених речей та харчових продуктів начальник гауптваhti (чергової зміни) робить позначку про виконання в журналі реєстрації пропозицій, заяв і скарг засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців.

Під час моніторингу звернути увагу на:

наявність особистих речей в користуванні;

можливість закупляти предмети першої необхідності;

зберігання особистих речей:

- ▶ у камерному приміщенні;
- ▶ у складському приміщенні згідно з описом (заборонені предмети);
- ▶ можливість закуповувати предмети побуту особистим коштом.

14. Система заохочень та дисциплінарних стягнень, звільнення засуджених військовослужбовців

(ст. 28 Конституції України, КВК України, ст. 123, 124, Дисциплінарний статут ЗСУ, розділ 4, Порядок п.3, розділ IX)

Соціально-виховна робота із засудженими військовослужбовцями ведеться відповідно до вимог [Кримінально-виконавчого кодексу України](#) — цілеспрямована діяльність персоналу органів і установ виконання покарань та інших соціальних інституцій для досягнення мети виправлення і ресоціалізації засуджених.

Соціально-виховна робота спрямована на формування та закріплення в засуджених прагнення до заняття суспільно корисною діяльністю, сумлінного ставлення до праці, дотримання вимог законів та інших прийнятих у суспільстві правил поведінки, підвищення їхнього загальноосвітнього і культурного рівнів. [КВК](#)

Дисциплінарні стягнення

Облік заохочень і стягнень засуджених військовослужбовців ведуть відповідно до вимог [Дисциплінарного статуту Збройних Сил України](#) (розділ 4).

Усі заохочення та дисциплінарні стягнення, передбачені Дисциплінарним статутом ЗСУ, зокрема і заохочення, оголошені командиром усьому особовому складові підрозділу (команди), військової частини, заносять **у тижневий строк до** службової картки військовослужбовця (додаток 3 до Статуту Гарнізонної та вартової служби ЗСУ).

У разі зняття дисциплінарного стягнення в **службовій картці військовослужбовця** в розділі «Стягнення» робиться запис — коли й хто стягнення зняв.

Якщо накладені на військовослужбовця такі дисциплінарні стягнення, як зауваження, догана і сувора догана, після закінчення року після їх накладення не були зняті й він не вчинив за цей час іншого правопорушення, за яке був притягнутий до дисциплінарної відповідальності, у відповідній графі розділу «Стягнення» робиться запис про зняття стягнення у зв'язку із закінченням строку.

Кожний військовослужбовець **один раз на рік, а також у разі переведення на нове місце служби повинен ознайомитися зі своєю службовою картою й розписатися про це.**

За порушення вимог Порядку тримання під час відбування покарання (тримання) на гауптваhti, недотримання правил, установлених на гауптваhti, невиконання законних вимог адміністрації гауптваhti та чергової зміни, пониження їх гідності, протидію виконанню ними своїх службових обов'язків, завдання шкоди інвентарю, обладнанню та іншому майну гауптваhti засуджені та взяті під варту військовослужбовців можуть бути поміщені в одиночну камеру на строк до десяти діб. Заарештовані військовослужбовці можуть бути поміщені в одиночну камеру на строк відбування арешту. До вагітних жінок таке стягнення не застосовують.

14.1. Заохочення та стягнення, які застосовують до засуджених, узятих під варту та заарештованих військовослужбовців

(Порядок тримання, розділ XIX)

За сумлінну поведінку і зразкове ставлення до військової служби до засуджених військовослужбовців можуть застосовуватися такі заходи заохочення:

- ▶ оголошення подяки;
- ▶ дострокове зняття раніше накладеного стягнення;
- ▶ зарахування часу відбування арешту до загального строку військової служби повністю або частково.

Право застосування заходу заохочення у вигляді зарахування часу відбування арешту до загального строку військової служби має начальник органу управління Служби правопорядку, у підпорядкуванні якого є гауптвахта, де відбуває покарання засуджений військовослужбовець.

Рішення щодо повного (часткового) зарахування або незарахування засудженому військовослужбовцю часу відбування арешту в загальний строк військової служби ухвалює начальник органу управління Служби правопорядку за клопотанням начальника гауптваhti.

Рішення начальника органу управління Служби правопорядку оформлюють наказом, витяг з якого надсилають до відповідної військової частини, воно обов'язкове для виконання командирами (начальниками) військових частин (установ) під час обчислення строку перебування військовослужбовця на військовій службі.

За порушення вимог режиму відбування покарання (тримання) до засуджених військовослужбовців можуть застосовувати такі **заходи стягнення**:

- ▶ догану;
- ▶ переведення в одиночну камеру на строк до десяти діб.

За порушення вимог режиму відбування покарання (тримання) до узятих під варту військовослужбовців можуть застосовувати такі **заходи стягнення**:

- ▶ попередження;
- ▶ догану;
- ▶ позачергове залучення до прибирання камер, у яких тримаються;
- ▶ переведення в одиночну камеру на строк до десяти діб.

За порушення вимог режиму відбування покарання (тримання) до заарештованих військовослужбовців можуть застосовувати такі **заходи стягнення**:

- ▶ догану;
- ▶ переведення в одиночну камеру на строк відбування арешту.

Право накладення стягнення у вигляді переведення в одиночну камеру на строк до десяти діб (переведення в одиночну камеру на строк відбування арешту) має начальник органу управління Служби правопорядку, якому підпорядкована гауптвахта, та начальник гарнізону.

Під час тримання в одиночній камері засудженим, узятим під варту та заарештованим військовослужбовцям заборонені побачення, за винятком осіб, визначених абзацом вісімнадцятим [пункту 2](#) розділу IX Порядку тримання, придбання продуктів харчування і предметів першої потреби, одержання посилок (передач) і бандеролей, користування настільними іграми. Посилки (передачі) і бандеролі вручають засудженим військовослужбовцям після закінчення строку їх тримання в одиночній камері. *Наказ Міністерства оборони [№ 395 від 23.12.2021](#)*

Дозвіл на телефонну розмову засудженому військовослужбовцеві, на якого накладено дисциплінарне стягнення у вигляді переведення в одиночну камеру, може надати лише начальник гауптвахти як вина-

ток або у зв'язку з винятковими особистими обставинами (смерть або тяжка хвороба близького родича, що загрожує життю хворого, стихійне лихо, що спричинило значну матеріальну шкоду військовослужбовцеві або його сім'ї).

Заарештованим військовослужбовцям, на яких накладено дисциплінарне стягнення у вигляді переведення в одиночну камеру, телефонні розмови можуть бути надані без обмеження їх кількості з урахуванням вимог Порядку тримання.

Про всі застосовані до засуджених, узятих під варту та заарештованих військовослужбовців заохочення та стягнення, які передбачені [Дисциплінарним статутом Збройних Сил України](#), **начальник гауптваhti робить необхідні позначки в службових картках військовослужбовців.**

Під час проведення відвідування звернути увагу на:

- 1) обізнаність засуджених військовослужбовців із системою заохочень та дисциплінарних стягнень;
- 2) організацію соціально-виховної роботи:
 - ▶ графіки проведення занять;
 - ▶ залученість засуджених військовослужбовців до заходів (розпорядок дня);
 - ▶ залученість до проведення заходів соціально-виховного характеру органів державної влади, місцевого самоврядування і громадських і благодійних організацій;
- 3) види стягнень, що застосовуються;
- 4) наявність актів про застосування стягнень в особових справах засуджених військовослужбовців;
- 5) облік заохочень та стягнень;
- 6) ознайомлення під розпис військовослужбовця із записами про стягнення і заохочення в службовій картці.

У спілкуванні з особами змінного складу:

- 1) опитати засуджених військовослужбовців щодо проведення виховних заходів, їх залучення та наповненості;
- 2) опитати засуджених військовослужбовців щодо того, хто виконує функції адміністрації, кого призначають днювальним, черговим у їдальні, чи наявні особи, які контролюють інших засуджених та ухвалюють щодо них рішення;

- 3) чи є серед загалу засуджені, що мають преференції, не передбачені законодавством: додаткові вихідні, додаткові побачення, звільнення від роботи з благоустрою тощо;
- 4) притягнення до суворої дисциплінарної відповідальності: наявність випадків незаконного поміщення до одиночної камери.

15. Право на вільний і всебічний розвиток своєї особистості

(стаття 23 Конституції України, ЄПП (27), Статут внутрішньої служби, п. 107, 108)

ЄПП закріплюють право засуджених осіб на **фізичні вправи та дозвілля**. Кожен ув'язнений мусить мати можливість не менше ніж годину щодня займатися фізичними вправами просто неба, якщо дозволяє погода. За несприятливої погоди треба передбачити інші можливості для заняття фізичними вправами.

Належним чином організовані заходи щодо підтримки фізичної форми та надання можливостей для заняття фізичними вправами та дозвілля мусять бути невіддільною складовою частиною внутрішнього режиму.

Адміністрація пенітенціарних установ мусить сприяти таким заняттям, надаючи відповідні споруди та обладнання, вживати заходів з організації спеціальних занять для ув'язнених, які мають потребу в них.

Потрібно надавати ув'язненим можливості для проведення дозвілля, зокрема спорту, ігор, культурних заходів, хобі тощо, а також, у міру можливостей, слід дозволяти організовувати такого роду заняття.

Ув'язнені мусять мати можливість спілкуватися один з одним під час занять і задля спільної участі у відпочинку.

Заступник командира батальйону з морально-психологічного забезпечення в мирний і воєнний час відповідає за організацію і проведення виховної роботи, за військову дисципліну, морально-психологічний стан особового складу... повсякденної діяльності батальйону (корабля), за національно-патріотичну підготовку та ін-формаційну роботу, організацію дозвілля військовослужбовців роти, їх соціальний захист.

15.1. Навчання засуджених та заарештованих військовослужбовців, культурно-масові та спортивно-оздоровчі заходи

(Порядок тримання, розділ IX, XXVII)

Із засудженими та заарештованими військовослужбовцями в час, відведений розпорядком дня, проводять заняття зі стрийової підготовки, вивчення статутів Збройних Сил України та інших нормативно-правових актів України, а також культурно-масові та спортивно-оздоровчі заходи.

Заняття організують і проводять за категоріями засуджених та заарештованих військовослужбовців. На час занять засудженим та заарештованим військовослужбовцям можуть видавати ремені.

Облік проведення занять ведеться у відповідному журналі.

Заняття з фізичної підготовки проводять у відведений розпорядком дня час у спеціально обладнаному приміщенні (місці). Під час занять враховуються стан здоров'я засуджених та заарештованих військовослужбовців, їх вік, а також кліматичні умови.

Засуджених та заарештованих військовослужбовців, на яких накладено стягнення у вигляді переведення в одиночну камеру, до занять не залучають.

Засуджені військовослужбовці можуть здобути вищу освіту, навчаючись за дистанційною формою навчання згідно з [Положенням про дистанційне навчання](#), затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 25 квітня 2013 року № 466, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 30 квітня 2013 року за № 703/23235 (зі змінами).

Начальник органу управління Служби правопорядку (підрозділу Служби правопорядку в гарнізоні) має сприяти дистанційному навчанню засуджених військовослужбовців, у разі потреби надавати їм допомогу в отриманні консультацій, придбанні підручників та посібників. Підручники та посібники закуповуються особистим коштом засуджених військовослужбовців на підставі їхніх рапортів.

Приміщення (місце) для виконання фізичних вправ засудженими, узятими під варту, заарештованими військовослужбовцями обладнують усередині або зовні гауптвахти, це передбачає: перекладини для підтягування і бруси для відтискання, які виготовляють у вигляді суцільних зварних металевих конструкцій та надійно закріплюють на сті-

нах (підлозі). Підлогу біля спортивного знаряддя обладнують захисним м'яким покриттям (матами).

Інше спортивне знаряддя використовувати забороняється.

Для засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців у години, визначені розпорядком дня, через радіоприймачі, встановлені в камерах, ведеться трансляція радіопередач, а також доводиться інформація про шкідливість для здоров'я паління, розпивання алкогольних напоїв, вживання наркотичних засобів, психотропних речовин чи їх аналогів тощо.

Засудженим дозволено користуватися книжковим фондом, газетами та журналами, які є на гауптвахті. Книжковий фонд створюється з розрахунку забезпечення кожного засудженого не менше ніж п'ятьма книжками. Обмін книгами проводиться один раз на десять днів. Літературу й газети засудженим видає начальник чергової зміни.

Засудженому військовослужбовцеві видається не більше ніж десять примірників книг одночасно, кількість газет і журналів не обмежується.

Література кількістю, що перевищує зазначену в абзаці другому цього пункту, може передаватися на зберігання до книжкового фонду гауптвахти за згодою засудженого військовослужбовця або пересилатися його коштом його родичам.

Під час відвідування звернути увагу на:

- 1) організацію роботи з підтримки морально-психологічного стану;
- 2) організацію інформаційної роботи;
- 3) організацію дозвілля змінного складу;
- 4) організацію роботи для зміцнення військової дисципліни та правопорядку, профілактики правопорушень серед особового складу, згуртування військових колективів;
- 5) організацію заходів культурологічної роботи та дозвілля;
- 6) доступ до бібліотечного фонду.

16. Порядок тримання на гауптвахтах узятих під варту військовослужбовців

(Порядок тримання, розділ XI)

Тримання на гауптвахтах узятих під варту військовослужбовців відбувається відповідно до [Закону України](#) «Про попереднє ув'язнення» та цього Порядку.

2. Узяті під варту військовослужбовці розміщуються на гауптвахті на підставі ухвали суду, яка набрала законної сили.
3. Узяті під варту військовослужбовці мають право:
 - ▶ на захист відповідно до кримінального процесуального законодавства;
 - ▶ знайомитися з порядком тримання під вартою;
 - ▶ на щоденну прогулянку тривалістю одна година. Військовослужбовцям-жінкам, що вагітні або мають при собі дітей, а також хворим з дозволу лікаря та за їхньою згодою тривалість щоденної прогулянки встановлюється до двох годин. Під час прогулянок узятим під варту військовослужбовцям дозволено палити. Цигарки узятим під варту військовослужбовцям видає начальник чергової зміни перед прогулянкою під особистий підпис у книзі видачі цигарок військовослужбовцям, які тримаються на гауптвахті та в спеціальній палаті;
 - ▶ на восьмигодинний сон у нічний час, під час якого не допускається залучення до участі в процесуальних та інших діях, за винятком невідкладних випадків;
 - ▶ спати та лежати вдень на ліжках з дозволу начальника гауптвахти;
 - ▶ одержувати посилки (передачі) і бандеролі та грошові перекази;
 - ▶ на закупівлю протягом місяця за безготівковим розрахунком харчових продуктів і предметів першої необхідності на суму до одного мінімального розміру заробітної плати та без обмежень — письмового приладдя, газет, літератури (крім такої, що пропагує насилля, міжнаціональну ворожнечу або порнографічного змісту);
 - ▶ користуватися власним одягом і взуттям, мати при собі документи і записи, що стосуються кримінального провадження;

- ▶ користуватися телевізорами, одержаними від родичів або інших осіб;
- ▶ користуватися настільними іграми;
- ▶ слухати радіо;
- ▶ користуватися книгами, журналами і газетами, які є на гауптвахті;
- ▶ на побачення з особами, визначеними абзацом вісімнадцятим [пункту 2](#) розділу IX Порядку, для одержання правової допомоги, конфіденційних юридичних консультацій;
- ▶ звертатися зі скаргами, заявами та листами до державних органів і службових осіб у порядку, установленому [Законом України](#) «Про попереднє ув'язнення».

Узяті під варту військовослужбовці-жінки мають право мати при собі дітей віком до трьох років.

Узяті під варту військовослужбовці зобов'язані:

- ▶ бути ввічливими в стосунках між собою та з посадовими особами Служби правопорядку і чергової зміни;
- ▶ додержуватися розпорядку, установленого на гауптвахті, виконувати законні вимоги адміністрації гауптвахти та чергової зміни;
- ▶ дотримуватися санітарно-гігієнічних правил, мати охайний зовнішній вигляд, підтримувати чистоту в камерах;
- ▶ проводити по черзі, встановленій начальником гауптвахти, прибирання камер, у яких тримаються;
- ▶ бережливо ставитися до інвентарю, обладнання та іншого військового майна;
- ▶ на прогулянці дотримуватися встановлених на цей час правил поведінки;
- ▶ під час відвідування приміщень, де вони тримаються, посадовими особами правоохоронних органів, Служби правопорядку, чергової зміни за командою старшого камери встати і вишикуватися у визначеному місці, додержуватися правил поведінки та ввічливості, визначених для військовослужбовців.

Проведення ранкового та вечірнього туалету узятих під варту військовослужбовців, а також проведення ними прогулянок відбувається з урахуванням вимог [пункту 5](#) розділу IX цього Порядку.

Проведення побачень узятого під варту з особами, визначеними абзацом вісімнадцятим [пункту 2](#) розділу IX цього Порядку, ведеться в порядку, установленому [Законом України](#) «Про попереднє ув'язнення».

17. Голодування засудженого , узятого під варту, заарештованого та затриманого військовослужбовця

(Порядок тримання, розділ XIX)

Під час голодування засудженого, взятого під варту, заарештованого та затриманого військовослужбовця службові особи Служби правопорядку діють відповідно до законодавства України та цього Порядку.

У разі відмови засудженого, взятого під варту, заарештованого та затриманого військовослужбовця від уживання їжі начальник гауптвахти (особа, що виконує його обов'язки), а за його відсутності — начальник чергової зміни після встановлення факту повинен протягом години особисто провести з ним бесіду з метою з'ясування причин такого вчинку, доповісти про це начальникові органу управління Служби правопорядку, а в разі обґрунтованості цих причин вжити негайних заходів щодо задоволення законних вимог.

Якщо буде визнано, що вимоги засудженого, взятого під варту, заарештованого або затриманого військовослужбовця, який відмовляється від вживання їжі, безпідставні, то про це складається акт, в якому під розписку засудженому надаються відповідні пояснення про безпідставність вимог, згубність голодування для здоров'я.

Протягом доби після фактичної відмови засудженого, взятого під варту, заарештованого або затриманого військовослужбовця вживати їжу на підставі вмотивованого рішення начальника гауптвахти або особи, що виконує його обов'язки, він переводиться в окрему камеру, де тримається на загальних підставах, ізольовано від інших і перебуває під посиленним наглядом.

Черговий медичний працівник на гауптвахті в обов'язковому порядку проводить медичний огляд того, що голодує, під час якого він пояснює йому шкоду від голодування для організму.

У відведений розпорядком дня час тому, що голодує доставляють сніданок, обід та вечеря за встановленою нормою. У разі відмови через дві години їжу забирають, про що роблять позначку в книзі обліку доставлення їжі військовослужбовцям, що голодують, які тримаються на гауптвахті та в спеціальній палаті

У разі, коли відмова від уживання їжі не наслідок захворювання, посадові особи органу управління Служби правопорядку систематично проводять роз'яснювальну роботу про згубність голодування для організму.

Конвоювання військовослужбовців, які голодують, в інші установи, а також у суд здійснюють у встановленому законодавством порядку.

Конвоювання проводять у супроводі чергового медичного працівника на гауптвахті. Про відмову засудженого, узятого під варту, заарештованого або затриманого військовослужбовця від уживання їжі оформляють довідку, яку підписує начальник гауптвахти, черговий медичний працівник на гауптвахті та зберігають в особовій справі засудженого військовослужбовця.

Якщо подальша відмова від споживання їжі під час конвоювання буде загрожувати життю та здоров'ю засудженого, узятого під варту, заарештованого або затриманого військовослужбовця, то за письмовим висновком медичного працівника, що супроводжує його, він повинен бути скерований та поміщений у спеціальну палату для надання медичної допомоги (найближчого закладу охорони здоров'я).

18. Звільнення засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців з гауптвахти

(Порядок тримання, розділ XXI)

Засуджених військовослужбовців звільняють з гауптвахт у порядку, визначеному кримінально-виконавчим законодавством.

Звільнення засуджених військовослужбовців із гауптвахти здійснюється за наявності таких підстав:

- ▶ відбуття строку покарання, призначеного вироком суду;
- ▶ набрання чинності актом амністії або помилування;
- ▶ скасування вироку суду або закриття кримінального провадження;
- ▶ інших, передбачених законом.

Для звільнення засудженого військовослужбовця з гауптвахти начальник гауптвахти протягом доби до закінчення строку арешту надає

начальникові чергової зміни записку про звільнення засудженого військовослужбовця з гауптвахти.

Начальник чергової зміни після одержання записки про звільнення звільняє засудженого військовослужбовця в строк, зазначений у записці, та направляє його до начальника гауптвахти.

Військовослужбовцеві під особистий підпис повертають речі, зазначені в описі особистих речей, про що роблять позначку в книзі обліку засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців, а також у книзі обліку засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців та в іменному списку засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців роблять позначки про час звільнення засудженого військовослужбовця.

Узятих під варту військовослужбовців звільняють з гауптвахти у порядку, визначеному законодавством.

Ухвала слідчого судді, ухвала або вирок суду про звільнення узятих під варту військовослужбовців підлягають виконанню негайно після їх надходження до гауптвахти.

Узяті під варту військовослужбовці звільняють з-під варти в передбачених законодавством випадках.

Підстави для звільнення з-під варти такі:

- ▶ скасування запобіжного заходу;
- ▶ зміна запобіжного заходу;
- ▶ закінчення строку дії ухвали слідчого судді, суду про тримання під вартою або закінчення передбаченого законом строку тримання під вартою як запобіжного заходу, якщо цей строк не продовжено в установленому законом порядку.

У разі закінчення строку тримання під вартою як запобіжного заходу, якщо цей строк не продовжено, узятих під варту військовослужбовців звільняють негайно. Начальник органу управління Служби правопорядку надсилає повідомлення особі чи органу, які ведуть кримінальне провадження, та відповідному прокуророві, який наглядає за додержанням законів під час проведення досудового розслідування.

Звільнення узятих під варту військовослужбовців з-під варти проводить начальник гауптвахти на підставі постанови органу досудового розслідування, який проводить кримінальне провадження, вироку чи ухвали суду.

Під час відправлення узятих під варту військовослужбовців до відповідних установ разом з ними направляють такі документи та речі:

- ▶ постанову (ухвалу) суду;
- ▶ документ, що посвідчує особу військовослужбовця;
- ▶ медичну довідку про стан здоров'я з флюорографією.

Заарештованих військовослужбовців звільняють з гауптвахти після відбуття строку арешту, призначеного постановою суду, у порядку, визначеному законодавством.

Начальник гауптвахти робить у книзі обліку засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців та в іменному списку засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців позначки про час звільнення заарештованого військовослужбовця і видає йому під розписку в книзі обліку засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців особисті речі, гроші й документи.

Після отримання від начальника гауптвахти відповідних документів заарештовані військовослужбовці у визначений строк повертаються до своїх військових частин (місця проходження служби).

Затриманих військовослужбовців звільняють з гауптвахти в порядку, визначеному законодавством.

Підстави для звільнення військовослужбовців з КТЗ такі:

- ▶ закінчення строку адміністративного затримання;
- ▶ встановлення особи;
- ▶ постанова (ухвала) суду.

Перед вибуттям затриманих військовослужбовців їм повертають нагороди, гроші, цінності та всі їхні особисті речі й предмети, користування якими не заборонене законодавством України.

Особи, затримані в адміністративному порядку і затримані за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, засвідчують отримання вилучених речей підписом у відповідному протоколі, яким оформлено їх вилучення, а також, відповідно, у книзі обліку затриманих (доставлених) осіб або книзі обліку осіб, затриманих за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення.

Для супроводження засуджених, узятих під варту, заарештованих військовослужбовців, яких звільнено з гауптвахти, призваних на військову службу під час мобілізації та строкової військової служби, призначають представника від військової частини.

19. Доставлення до зали суду

(Порядок тримання, п. 11, 12)

З метою доставлення засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців з гауптвахти до зали суду, на слідчі дії, до місця надання необхідної медичної допомоги (посадова особа, відповідальна за організацію охорони в підрозділі Служби правопорядку в гарнізоні), а за його відсутності — начальник чергової зміни передає їх начальникові конвою, про що роблять відповідні позначки в книзі передавання засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців начальникові конвою.

У разі доставлення до гауптвахти засудженого, узятого під варту військовослужбовця із суду, слідчого ізолятора тощо документи та речі, яких не було під час прийняття, протягом 5 робочих днів після отримання повідомлення від начальника органу управління Служби правопорядку про поміщення військовослужбовця на гауптвахту надає командир (начальник) військової частини (установи) до гауптвахти.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ВІДВІДУВАННЯ

Організація відвідування починається з моменту визначення дати проведення та визначення об'єкта згідно з планом відвідувань НПМ на відповідний період, який підписав директор Департаменту НПМ, погодив представник Уповноваженого НПМ та затвердив Уповноважений без оприлюднення.

Департамент НПМ / регіональне представництво Уповноваженого формує попередній склад групи НПМ, до якого входять працівники Секретаріату Уповноваженого та представники громадських організацій, експертів, учені та фахівці, зокрема іноземні, яких передбачається залучити до відвідування НПМ, з урахуванням потреби в резерві.

Підготовчі дії:

- 1) збір інформації про місце несвободи;
- 2) точне місцерозташування та маршрут руху до визначеного об'єкта;
- 3) вивчення нормативно-правової бази, що регулює діяльність об'єкта;
- 4) визначення тривалості проведення відвідування;
- 5) формування плану відвідування — завдань групи та підгруп;
- 6) ознайомлення з організаційно-правовими засадами діяльності дисциплінарного батальйону;
- 7) ознайомлення та аналіз результатів попереднього відвідування і виконання відповідних рекомендацій (у разі повторного відвідування);
- 8) вивчення наявної інформації та матеріалів з різних джерел про можливі порушення прав людини — звернення, повідомлення, публікації ЗМІ, офіційний майданчик в системі «Prozorro» (Прозоро) тощо;
- 9) планування логістичного забезпечення відвідування;
- 10) формування складу групи НПМ (у разі необхідності залучення відповідних експертів).

Підготувати документи та технічні (вимірювальні) засоби:

- 1) документ, що посвідчує особу (паспорт);

- 2) службове посвідчення / доручення Уповноваженого з прав людини;
- 3) пристрої для вимірювання відстані, освітлення, температури, тощо;
- 4) бланк карти спостереження (чек-лист);
- 5) ручку;
- 6) технічні засоби для фото- та відеофіксації.

Попередній інструктаж:

- 1) розподіл завдань між членами групи НПМ / підгрупами згідно з планом відвідування;
- 2) інструктаж з техніки безпеки під час відвідування та домовленість щодо засобів зв'язку між підгрупами в разі необхідності екстреного обміну / уточнення інформації під час проведення відвідування;

Перед входом на територію гауптвахти:

- 1) зафіксувати час початку відвідування;
- 2) перевірити наявність зовнішньої таблички;
- 3) сфотографувати вхід та відповідну табличку з позначенням назви ВЧ.

Отримання доступу на територію дисциплінарного батальйону

Гауптвахта — місце несвободи, що не передбачає вільного доступу. Доступ на територію групи НПМ відбувається через контрольний-пропускний пункт ВЧ (КПП).

Необхідно:

- 1) пред'явити черговому КПП документи;
- 2) пояснити мету відвідування;
- 3) попросити чергового повідомити про прибуття командний склад дисциплінарного батальйону та про необхідність провести групу в розташування штабного приміщення для попереднього спілкування.

Порядок дій моніторингової групи в разі перешкоджання у проведенні візиту

Повторно звернутися до чергового чи іншої службової особи, яка перешкоджає, зафіксувати спілкування зі службовою особою за допомогою засобів відео- / аудіозапису.

Поінформувати чергового чи іншу службову особу, яка намагається перешкоджати перевірці, що діяльність моніторингової групи ведеться за дорученням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, і перешкоджання роботі групи — перешкоджання діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. У зв'язку з цим попередити службову особу, що вона може бути притягнена до юридичної відповідальності.

У разі недопуску учасників групи НПМ до місця несвободи, створення перешкод у роботі групи НПМ, керівник групи НПМ (мобільний керівник групи НПМ) повідомляє про це відповідного представника Уповноваженого, правоохоронні органи, департамент НПМ, керівництво органу державної влади та управління, у підпорядкуванні якого перебуває місце несвободи, складає стосовно всіх винуватців протоколи про адміністративне правопорушення за ст. 188–40 КУпАП (невиконання законних вимог Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини або представників Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини), складає повідомлення про злочин за ознаками кримінального правопорушення, відповідальність за яке передбачена ст. 344 КК України (втручання в діяльність державного діяча) та надсилає їх до Департаменту НПМ для подальшої реалізації, а після забезпечення працівниками правоохоронних органів умов для безперешкодного проведення відвідування НПМ, продовжує розпочате відвідування НПМ.

У разі виникнення будь-якої екстреної ситуації під час відвідування НПМ, виникнення загрози життю та здоров'ю учасника групи НПМ, негайно повідомляють про це керівника групи НПМ, Департамент НПМ та правоохоронні органи.

Спілкування з командиром ВЧ ВСП (старшим офіцером, що виконує обов'язки командира)

Керівник групи НПМ на початку відвідування НПМ:

- 1) інформує старшого офіцера або інших відповідальних осіб про підставу та мету відвідування НПМ;
- 2) представляє всіх учасників групи НПМ, пред'являє службові посвідчення та доручення Уповноваженого на участь у відвідуваннях НПМ;
- 3) повідомляє про повноваження і завдання учасників групи НПМ;
- 4) висловлює вимогу про сприяння у проведенні відвідування НПМ;

- 5) пояснює мету відвідування, методи роботи, повноваження членів групи НПМ:
 - ▶ доступ до приміщень;
 - ▶ право на фото-, аудіо-, відеофіксацію;
 - ▶ ознайомлення зі службовою документацією;
 - ▶ спілкування з особами, які перебувають на гауптваhti, без третіх осіб;
 - ▶ тривалість візиту тощо.
 - ▶ з'ясовує кількість спецконтингенту: військовослужбовців офіцерського складу, військовослужбовців сержантського (старшинського) складу, військовослужбовців строкової військової служби, засуджених, узятих під варту та затриманих військовослужбовців-жінок, засуджених військовослужбовців, яких уперше притягнуто до кримінальної відповідальності, засуджених військовослужбовців, які раніше працювали в правоохоронних органах, органах юстиції та суді;
- 6) з'ясовує рівень укомплектування персоналу в установі офіцерського та молодшого-начальницького складу, медичного персоналу;
- 7) з'ясовує відомості щодо застосування до спецконтингенту спецзасобів та вогнепальної зброї, фактів тілесних ушкоджень;
- 8) пропонує підготувати інформацію про результати проведених відомчих перевірок діяльності установи, перевірок та актів прокурорського реагування;
- 9) просить довідку про стан правопорядку;
- 10) просить довідку про застосування до осіб змінного складу стягнень та заохочень;
- 11) просить інформацію про кількість осіб, що перебувають на профілактичному обліку: злісних порушників режиму утримання, схильних до самогубства та членоушкодження;
- 12) просить копію внутрішнього розпорядку;
- 13) просить довідку про комунально-побутове забезпечення, зокрема харчування (копію відповідних звітів служби тилу);
- 14) просить копію акту вимірювання площі;
- 15) просить копію звіту з медичної частини;
- 16) пропонує оформити за час візиту проблемні питання з організації діяльності дисциплінарного батальйону.

АЛГОРИТМ ДІЙ ГРУПИ НПМ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Огляд приміщень дисциплінарного батальйону.

Група НПМ / підгрупи НПМ безперешкодно оглядає будь-які приміщення, будівлі та споруди місця несвободи, вивчає умови тримання та поводження з утримуваними в ньому особами, проводить фото- та відеофіксацію стану утримання осіб у місці несвободи, проявів неналежного поводження з ними, будь-яких фактів порушення прав і свобод людини.

Під час відвідування необхідно оглянути:

- 1) приміщення для обшуку;
- 2) загальні та одиночні камери для засуджених військовослужбовців офіцерського складу, військової служби за контрактом, призваних на військову службу під час мобілізації та строкової військової служби, а також військовослужбовців-жінок;
- 3) загальні та одиночні камери для військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які підозрюються у скоєнні кримінального правопорушення, обвинувачених (підсудних), до яких за вмотивованим рішенням суду обрано запобіжний захід у вигляді взяття під варту;
- 4) кімнати для тимчасово затриманих військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, яких затримано за скоєння адміністративних правопорушень, кримінальних правопорушень, до передачі їх органам досудового розслідування, а також затриманих без документів до встановлення особи;
- 5) кімнату для допиту засуджених, узятих під варту, та затриманих військовослужбовців;
- 6) окреме приміщення для приготування (підігрівання) їжі з необхідними виробничими, допоміжними та побутовими приміщеннями;
- 7) їдальню;
- 8) кімнату для зберігання особистих речей засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців, обладнану стелажми (вішалками);
- 9) кімнату для вмивання;
- 10) душову кімнату;

- 11) внутрішні або зовнішні туалети;
- 12) кімнату для проведення медичного огляду;
- 13) кімнату для проведення процесуальних дій у режимі відеоконференції;
- 14) кімнату для проведення короткострокових та тривалих побачень;
- 15) кімнату (місце) для побутового обслуговування;
- 16) приміщення (місце) для виконання фізичних вправ;
- 17) прогулянкові камери (майданчик для прогулянок);
- 18) місце для зберігання книжкового фонду, газет та журналів.
- 19) складські приміщення (забезпечення харчовими продуктами, матеріально-технічними засобами, засобами гігієни);
- 20) приміщення лазні;
- 21) приміщення пральні;
- 22) приміщення для телефонного та інтернетного спілкування;
- 23) приміщення медичної частини.

Під час відвідування звернути увагу на наявність прогулянкових двориків / місць для прогулянки, спеціально облаштованих місць для куріння.

Аналіз документації

Група НПМ має право на безперешкодне ознайомлення з будь-якими документами, зокрема тими, що містять інформацію з обмеженим доступом, отримання їх копій.

Перелік відповідних документів вказано в посібнику відповідно до критеріїв оцінювання стану дотримання прав людини на гауптвахті.

СПІЛКУВАННЯ

Члени групи НПМ мають право проводити опитування без третіх осіб та за умов, що виключають можливість прослуховування чи підслуховування, будь-яких осіб, які перебувають у місці несвободи, з метою отримання інформації стосовно поводження з цими особами і умов їх тримання, а також інших осіб, які можуть надати таку інформацію, в разі потреби, при перекладачеві, лікареві, працівниках місць несвободи, а в разі опитування неповнолітньої особи — її законного представника, педагога або психолога.

Інтерв'ю як з персоналом, так і з особами, які перебувають на гауптвахті, проводять, враховуючи специфіку спілкування, психологічні підходи до отримання інформації, критерій «не нашкодь» тощо.

Саме тому особи-інтерв'юери повинні мати знання та вміння ведення спілкування, мінімальні знання як медіації, кризової психології, так і психології конфліктів.

Позбавлення волі негативно впливає на психічні стани осіб, які відбувають покарання.

Наслідок тривалої ізоляції — стани: очікування, надії або безнадійності, туги, нудьги і апатії, фрустрації та відчаю

Це пов'язано з:

- ▶ вимушеним ламанням сформованого перед засудженням життєвого стереотипу;
- ▶ різким для більшості засуджених погіршенням побутових умов;
- ▶ перериванням або зниженням якості емоційно значущих соціальних зв'язків;
- ▶ покладанням на особу додаткових, раніше не властивих, обов'язків;
- ▶ тим, що психічні стани осіб зазнають істотних змін під впливом самого факту позбавлення волі.

Можна виділити такі психічні стани:

- ▶ після арешту: у психічному стані домінує страх перед майбутнім покаранням;
- ▶ після набуття вироком законної сили: психічний стан засудженого характеризується певною заспокоєністю, що може сягати рівня апатії та депресії;

- ▶ після прибуття до гауптвахти: розпочинається адаптація до нових умов життя, коли дуже гостро відчувається обмеження потреб, зміна звичних стереотипів.

Крім того, варто мати на увазі, що під час відбування покарання руйнуються життєві цінності, обмежується задоволення звичних потреб, засуджений гостро переживає ворожість нового мікросередовища. Перед ним постає необхідність вироблення нових стратегій поведінки.

Проведення інтерв'ю (загальні правила)

1. Почніть з традиційного вітання.
2. Знайдіть час, зробити вступні запитання (від 3 до 5 хвилин щонайбільше).
3. Учасники мають знати мету вашого інтерв'ю (ви маєте їх повідомити).
4. Будьте правдиві щодо цілі інтерв'ю і не робіть неправдивих обіцянок. Пам'ятайте, що інтерв'ю не може мати негайних результатів.
5. Заспокойте респондента щодо конфіденційності — ступінь конфіденційності залежить від кожної конкретної ситуації — і визначте, що це передбачає, у разі потреби.
6. Почніть із загального запитання, дізнайтеся, що важливо для інформаторів і вирішіть, про що говорити передусім.
7. Створіть позитивне перше враження. Будьте уважні, щирі, дбайливі, на початку визначте готовність до співпраці.
8. Обережно ставте чутливі (особисті, «гарячі») запитання.
9. Дотримуйтеся контрольного списку, але не будьте строгі, будьте об'єктивні, але й відкриті, що дасть змогу вам ставити нові та несподівані запитання
10. Будьте готові стежити за ходом бесіди. Якщо тема, яку запланували на кінець інтерв'ю, раптом «спливе» на його початку, не зупиняйте респондента. Не залишайте прогалини в кінці інтерв'ю.
11. Формулюйте ясні, чіткі, конкретні запитання.
12. Уникайте запитань, на які можна відповісти «так» чи «ні». Однак вони можуть бути використані як уточнення або питання-фільтри, такі як: «Ви недавно перебуваєте в дисциплінарному батальйоні?»
13. Використовуйте відкриті запитання (хто, чому, що, де, коли, як). Будьте обережні, коли ставитимете запитання «чому», в нашій культурі воно іноді має звинувачувальний характер.

14. З'ясуйте позицію респондента. Якщо респондент відповідає дуже стисло, попросіть його пояснити докладніше.
15. Уточнюйте нечіткі, непослідовні відповіді й надавайте зворотний зв'язок на важливі моменти. Для того щоб переконатися, що ви зрозуміли відповідь, повторіть те, що респондент сказав, щоб підтвердити його відповідь. «Те, що сказано, — це ...» «Я розумію це так.... Виправте мене, якщо я помиляюся, але ви вважаєте, що ...».
16. Просіть респондентів навести конкретні приклади. Люди часто схильні говорити в загальних рисах.
17. Запитуйте про посилання на накази, розпорядження, законодавство тощо.
18. Уникайте повторення запитань: це може вказувати на брак інтересу.
- 19. Уникайте ціннісних суджень / таких, що впливають на відповіді.**
- 20. Не впливайте на відповіді виказуванням (мовою тіла, мімікою) свого ставлення.**
- 21. Не допомагайте респондентові давати відповідь.**
22. Проводьте інтерв'ю неофіційним способом, змішуючи запитання і проводячи їх обговорення.
23. Не заважайте іншим учасникам, нехай вони теж долучаються до розмови.
24. Не суперечте респондентам.
25. Не поспішайте. Будьте терплячі. Створення паузи дає вам і респондентові час подумати.
26. Не формулюйте розпливчасті або формальні запитання.
27. Намагайтесь проводити інтерв'ю в нейтральній обставі.
28. Будьте обізнані зі способами невербальної комунікації.
29. Піддайте сумнівам інформацію, відзначайте нечіткі, розпливчасті судження і перевіряйте, чи ви правильно їх зрозуміли в респондента.
30. Будьте відкриті до сприйняття і об'єктивні.
31. Слухайте уважно і покажіть справжню зацікавленість в інтерв'ю.
32. «Читайте між рядків» і намагайтесь зрозуміти мовчання.
33. Розглядайте контекст.
34. Ведіть запис інформації систематично для полегшення подальшого аналізу даних.

35. Не ігноруйте того, що не вписується у ваші (інтерв'юера) ідеї й упередження.
36. Ведіть нотатки під час інтерв'ю або робіть записи відразу після нього.
37. Не дозволяйте собі робити нотатки, відволікаючись від уважного вислуховування.
38. Записуйте відповіді дослівно. Будьте систематичні в записах спостережень, записуйте слова або дії точно, описово, а не аналітично.
39. Коментарі щодо ваших (інтерв'юера) вражень, спостережень, або свої інтерпретації пишіть окремо в дужках.
40. Попросіть респондента зробити паузу в разі необхідності, щоб зробити повний запис відповіді.
41. Також слід пам'ятати, що ведення нотаток також можуть сприймати як загрозу в певних ситуаціях: ви просто маєте використувати вашу пам'ять.
42. Не допускайте, щоб інтерв'ю було занадто довге. Воно не може бути більше ніж 10—15 хвилин для індивідуальної бесіди.
43. Коротко обговоріть, як пройшло інтерв'ю.
44. Подякуйте респондентові.
45. Запитайте, чи відповідач має будь-які запитання.

ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ ЗА УЧАСТЮ КЕРІВНИЦТВА ЗАКЛАДУ

Перед підбиттям підсумків група НПМ коротко обговорює основні питання та факти виявлені під час візиту.

Для підбиття підсумків група НПМ спілкується з представниками дисциплінарного батальйону (командний склад, керівники відповідних підрозділів) в окремому приміщенні.

За підсумками кожний учасник групи НПМ доводить до відома керівника дисциплінарного батальйону та (або) інших відповідальних осіб свої зауваження, виявлені порушення та недоліки

Пояснює процедуру написання звіту та надання рекомендацій.

Анкета для спілкування з утримуваними особами на гауптвахті

Отримання інформації щодо фактів катувань, жорстокого та такого, що принижує гідність, поводження та покарання

Під час інтерв'ювання необхідно поставити такі питання:

1. Чи відомі засудженим випадки катування / жорстокого поводження / завдання тілесних ушкоджень?
2. Чи наявні візуальні ушкодження спецконтингенту?

Якщо наявні, необхідно отримати інформацію за яких обставинах їх зазнали, описати їх, зробити фотофіксацію, перевірити відповідну фіксацію в медичних документах.

3. Чи наявні скарги спецконтингенту на катування, інші жорстокі, нелюдські або такі, що принижують гідність, види поводження під час перебування в установі?
4. Вказані скарги стосуються дій постійного складу чи спецконтингенту гауптвахті?
5. Чи отримали постраждалі медичну допомогу, чи провів фіксацію випадку медичний персонал?
6. Чи мають постраждалі бажання подати офіційну скаргу на неправомірні дії постійного складу?

7. Якщо особи відмовляються, бажано зафіксувати причину відмови.
8. Чи відчувають засуджені військовослужбовці себе в безпеці, перебуваючи на гауптвахті поруч з іншими особами?

Пункти інтерв'ю в разі отримання інформації про факти катування / завдання тілесних ушкоджень:

- 1) обставин, які призвели до катувань;
- 2) приблизна дата та час, коли сталося катування;
- 3) інформація про людей, причетних до затримання, арешту та катування;
- 4) зміст того, про що питали або про що казали ймовірним потерпілим;
- 5) опис звичних (регулярних) практик у місці ув'язнення;
- 6) інформація щодо методів катування та жорстокого поводження, які використовували;
- 7) детальна інформація про всі випадки сексуального насильства, якщо такі наявні;
- 8) інформація про фізичні травми, які сталися внаслідок катувань;
- 9) інформація про всіх можливих свідків;
- 10) наявні нині скарги медичного та психологічного характеру;
- 11) яку допомогу медичну та психологічну надавали в період після катувань;
- 12) чи застосовували до особи засоби психологічного впливу з боку інших засуджених та осіб постійного складу?

Пункти інтерв'ю в разі отримання інформації про факти / випадки застосування моральних принижень:

1. Загальний емоційний стан спецконтингенту.
2. Яким чином розв'язуються питання у разі конфліктних ситуацій?
3. Чи відомі засудженим випадки неправомірних дій з боку постійного складу?
4. Чи наявна інформація щодо застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції до осіб, які мають ментальні захворювання? Якщо так, то застосовуються питання з переліку інтерв'ю щодо тілесних ушкоджень.
5. Чи ведеться психологічний супровід спецконтингенту?
6. Реакція спецконтингенту на моніторингову групу.
7. Реакція спецконтингенту на представників персоналу установи.
8. Наявність планів і журналів обліку індивідуальних і групових занять психолога із спецконтингенту.

9. Чи проводяться заняття з підготування до звільнення?

Питання для інтерв'ю щодо застосування стягнень і заохочень:

- 1) Опитати спецконтингент щодо проведення виховних заходів, їх залучення та наповненості.
- 2) Опитати спецконтингент щодо того, хто виконує функції адміністрації, кого призначають днювальним, черговим у їдальні, чи наявні особи, які контролюють інших засуджених та ухвалюють щодо них рішення.
- 3) Чи є серед загалу спецконтингенту ті, що мають преференції, не передбачені законодавством: додаткові вихідні, додаткові побачення, звільнення від роботи з благоустрою тощо.
- 4) Притягнення до суворої дисциплінарної відповідальності: наявність випадків незаконного поміщення до гауптвахти.

АЛГОРИТМ ДІЙ У РАЗІ ВИЯВЛЕННЯ ОЗНАК НЕНАЛЕЖНОГО ПОВОДЖЕННЯ

Після отримання інформації щодо ймовірного неналежного поведження проводять перевірку фактів, за умови, якщо це можливо, а саме фіксують ознаки катувань та інших жорстоких або таких, що при-нижують гідність, видів поведження та покарання, досліджують, відпо-відно, загальну, службову та медичну документації (див. відповідний розділ), додатково опитують зазначених та відповідальних осіб.

У разі підтвердження фактів керівник групи НПМ діє відповідно до п. 5.4 Регламенту організації та здійснення регулярних відвідувань місць несвободи для виконання функцій національного превентивно-го механізму в Україні, затвердженого наказом Уповноваженого ВРУ з прав людини 02 червня 2023 року № 60.15/23:

«У разі виявлення під час візиту випадків жорстокого, нелюдського поведження, катування, інших порушень прав утримуваних у місці не-свободи осіб, зокрема тих, що становлять загрозу життю та здоров'ю таких осіб, керівник групи НПМ вживає невідкладних заходів для при-пинення порушення та/або виклику служб швидкого реагування пра-воохоронних органів, охорони здоров'я, надзвичайних ситуацій, тощо та залишається на місці до їхнього прибуття».

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЗАПОВНЕННЯ ЗВІТУ

Звіт викладається державною мовою (стиль — ділове мовлення). Має бути структурований відповідно до блоків карти спостереження (чек-листа), що береться за основу звіту.

Інформація викладається в описовій формі з елементами аналізу. Варто дотримуватися деталізації та послідовності внесення відомостей.

Текст повинен бути беземоційним та не містити оцінних суджень.

Монітор не зобов'язаний посилатися на нормативно-правові акти, проте таке посилання бажане.

Записи інтерв'ю у стислому вигляді повинні входити в загальний текст звіту без конкретизації осіб (у разі необхідності — повні версії інтерв'ю можуть бути додатками) для уточнення тієї чи іншої проблеми.

Фотографії та важлива статистична інформація, витяги зі службових документів установи повинні бути розміщені логічно по тексту, у відповідних описових блоках.

Звіт має містити перелік рекомендацій щодо усунення виявлених недоліків і порушень.

У разі виникнення суперечливих думок кожен монітор окремо може викласти своє власне бачення (думку).

Важливо, щоб звіт містив усю отриману інформацію, зокрема позитивний досвід роботи установи.

Звіт формує керівник групи НПМ на підставі інформації та матеріалів, що надали всі члени групи.

Звіт за результатами моніторингового візиту

до _____
(повна назва органу / установи, моніторинг якого/ї проводився)

« _____ » _____ 20_____
(місце складання звіту)

Склад моніторингової групи:

1. П. І. Б., посада.
2. П. І. Б. громадського монітора.

Керівництво місця несвободи:

1. П. І. Б., посада.

Відповідно до вимог статті 19¹ Закону України «Про Уповноваженого Верховного Верховної Ради України з прав людини» працівники Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, разом із представниками громадськості _____ року зробили моніторинговий візит до _____, який розташований за адресою: _____.

4. У разі, якщо візит повторний, зазначається, коли відбувся попередній візит і які надано рекомендації за його результатами.

Попередній моніторинговий візит відбувся у _____ році. За його результатами надано такі рекомендації:

1. _____.
2. _____.
3. _____.

5. Дальшим блоком у звіті відображаються позитивні сторони в діяльності місця несвободи щодо забезпечення прав спецконтингенту, стан виконання наданих рекомендацій та інші позитивні зміни, що відбулися після попереднього візиту національного превентивного механізму.

6. Також обов'язково зазначається кількість осіб, з якими проведено спілкування (інтерв'ю).

7. Дальший блок звіту — виявлені порушення конституційних прав людини і громадянина.

Зазначається: «Під час моніторингового візиту виявлено такі порушення прав та свобод людини:».

19. Виявлені порушення описують з посиланням на відповідні НПА, вони повинні містити виявлені факти, що підтверджуються доказовою базою (фото, матеріали інтерв'ю, пояснення тощо). Оцінка стану дотримання прав та свобод людини робиться відповідно до викладених у Методичних рекомендаціях критеріїв оцінювання.

Наприклад

Свобода від катувань або жорстокого, нелюдського або такого, що принижує людську гідність, поводження чи покарання (ст. 28 Конституції України, Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання ст.ст. 1, 2, Мінімальні стандартні правила поводження з ув'язненими (Правила Мандели), Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод ст. 3., Європейська конвенція про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що гідність, поводженню чи покаранню)

В описовій частині порушення зазначається, в чому суть виявлених порушень, якими документами або іншою інформацією це підтверджується.

Основні види порушень для цього виду місць несвободи:

- ▶ надмірне або неправомірне застосування заходів фізичного (морального) впливу, спеціальних засобів та зброї;
- ▶ нема фіксації тілесних ушкоджень;
- ▶ незаконні підстави застосування / застосування непередбачених законодавством
- ▶ заходів фізичного впливу;
- ▶ нема медичного огляду особи, до якої застосовували фізичну силу, спеціальні засоби або зброю;

- ▶ не проводять перевірок випадків катування та жорстокого поводження;
- ▶ не фіксують тілесних ушкоджень та побутових травм;
- ▶ образи, принизливе ставлення, цькування тощо.

III. Рекомендації та додатки

Розділ рекомендацій слід поділити на підрозділи за переліком органів (установ), яким надають такі рекомендації, та їхніми повноваженнями.

У разі, коли під час візиту виявлено порушення прав громадян, що містять ознаки складу злочину, зазначають рекомендації відповідним правоохоронним органам щодо перевірки таких обставин.

Звіт підписує особа, яка його готувала.

До звіту додають фотоматеріали, копії документів, що наочно підтверджують виявлені порушення (в додатку).

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬСЯ ДІЯЛЬНІСТЬ ДИСЦИПЛІНАРНОГО БАТАЛЬЙОНУ

Міжнародні акти

1. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання.
2. Факультативний протокол до Конвенції.
3. Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
4. Європейська конвенція про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню.
5. Декларація про захист усіх осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження та покарання, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН резолюцією 3452 (XXX) від 9 грудня 1975 року.
6. Загальна декларація прав людини 1948 року.
7. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 1966 року.
8. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права.
9. Мінімальні стандартні правила поводження з ув'язненими (Правила Мандели).
10. Принципи медичної етики, резолюція ГА ООН 37/194 від 18 грудня 1982 року.
11. Звід принципів захисту всіх осіб, які піддаються затриманню або ув'язненню у будь-якій формі. Резолюція 43/173 ГА ООН від 9 грудня 1988 р.
12. Токійська декларація. Основні лікарські принципи щодо катувань та інших видів жорстокого, негуманного або принизливого поводження чи покарання під час затримання та ув'язнення. Прийнята 29-ю Всесвітньою медичною асамблеєю, Токіо, жовтень 1975 р.
13. Основні принципи поводження з ув'язненими. Резолюція 45/111 Генеральної Асамблеї ООН від 14 грудня 1990 р.

14. Римський статут міжнародного кримінального суду.
15. Стандарти Європейського комітету з питань запобігання катуванням.
16. [Європейська соціальна хартія](#).
17. Базові мінімальні стандарти ЄКПТ.
18. Конвенція ООН про права інвалідів.

Національне законодавство

19. Конституція України.
20. Кримінальний кодекс України.
21. Кримінально-виконавчий кодекс України.
22. Кримінально-процесуальний кодекс України.
23. Кодекс законів про працю України.
24. Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини».
25. Закон України «Про Статут внутрішньої служби Збройних Сил України».
26. Закон України «Про Дисциплінарний статут Збройних Сил України».
27. Закон України «Про Статут гарнізонної та вартової служби Збройних Сил України».
28. Закон України «[Основи законодавства України про охорону здоров'я](#)».
29. Закон України «Про подолання туберкульозу в Україні» від 14 липня 2023 року № 3269-IX.
30. Закон України «[Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини \(ВІЛ\), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ](#)».
31. Закон України «[Про захист населення від інфекційних хвороб](#)».
32. Закон України «[Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення](#)».
33. Закон України «[Про систему громадського здоров'я](#)».
34. Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні».
35. [Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні](#)».
36. Закон України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю».
37. Закон України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей».

38. Закон України [«Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я»](#).
39. Закон України [«Про державні соціальні стандарти і державні соціальні гарантії»](#).
40. Закон України [«Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні»](#).
41. Закон України [«Про соціальні послуги»](#).

Підзаконні нормативно-правові акти

42. Порядок відбування покарання засуджених військовослужбовців у виді тримання в дисциплінарному батальйоні, затверджений наказом Міністерства оборони України 04 червня 2021 року № 155.
43. Інструкція з організації несення служби черговими змінами охорони і конвоювання підрозділів Військової служби правопорядку у Збройних Силах України та конвоювання засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців, затверджена наказом Міністерства оборони України 22 січня 2018 року № 20, зареєстрована в Міністерстві юстиції України 27 лютого 2018 року за № 241/31693.
44. Правила застосування спеціальних засобів військовослужбовцями Військової служби правопорядку у Збройних Силах України під час здійснення службових обов'язків, затверджені Постановою КМУ від 18 січня 2003 № 83.
45. Порядок організації несення служби черговими змінами охорони і конвоювання підрозділів Військової служби правопорядку у Збройних Силах України та конвоювання засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців, затверджений наказом №178 від 05.07.2022 року.
46. Порядок здійснення в особливий період обміну медичними та іншими документами військовослужбовців між закладами охорони здоров'я державної та комунальної власності, державними установами Національної академії медичних наук, в яких військовослужбовці перебували (перебувають) на лікуванні, та військовими частинами, територіальними центрами комплектування та соціальної підтримки, затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2023 р. № 901.
47. Про затвердження форм первинної облікової документації та Інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закла-

- дах охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкування, наказ Міністерства охорони здоров'я України від 14 лютого 2012 року № 110.
48. Правила проведення обов'язкових профілактичних медичних оглядів працівників окремих професій, виробництв та організацій, діяльність яких пов'язана з обслуговуванням населення і може призвести до поширення інфекційних хвороб, затверджено наказом МОЗ від 23.07.2022 № 280 (у редакції наказу МОЗ 21.02.2013 № 150).
 49. [Перелік професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним медичним оглядам](#), затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 23 травня 2001 року № 559.
 50. [Порядок надання медичної допомоги людям, які хворіють на туберкульоз, з числа осіб, взятих під варту чи які тримаються в установах виконання покарань](#), встановлю Кабінет Міністрів України.
 51. Національний перелік основних лікарських засобів і виробів медичного призначення, затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 25.03.2009 № 333.
 52. Про створення та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги в системі Міністерства охорони здоров'я України, наказ Міністерства охорони здоров'я України від 28.09.2012 № 751.
 53. Правила зберігання та проведення контролю якості лікарських засобів у лікувально-профілактичних закладах, затверджено наказом Міністерства охорони здоров'я України від 16.12.2003 № 584.
 54. Заходи та Засоби щодо попередження інфікування при проведенні догляду за пацієнтами, затверджено наказом Міністерства охорони здоров'я України від 03.08.2020 № 1777.
 55. Норми харчування військовослужбовців Збройних Сил, інших військових формувань та Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації, поліцейських, осіб рядового та начальницького складу підрозділів Державної фіскальної служби, осіб рядового, начальницького складу органів і підрозділів цивільного захисту, затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 29 березня 2002 року [№ 426](#).

56. Перелік професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним медичним оглядам, порядок проведення цих оглядів та видача особистих медичних книжок, затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 23 травня 2001 року № 559.
57. [Порядок проведення обов'язкової евакуації окремих категорій населення в разі введення правового режиму воєнного стану](#), затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 07 листопада 2018 року № 934.
58. Затверджено Положення про психологічну реабілітацію військовослужбовців Збройних Сил України та Державної спеціальної служби транспорту, які брали участь в антитерористичній операції, здійснювали заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях чи виконували службові (бойові) завдання в екстремальних умовах, наказ Міністерства оборони України від 9 грудня 2012 року № 702.
59. [Положення про дистанційне навчання](#), затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 25 квітня 2013 року № 466, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 30 квітня 2013 року за № 703/23235.
60. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві, затверджено постановою КМУ від 17 квітня 2019 року № 3337.
61. Правила застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади, затверджено наказом МОЗ України від 24.03.2016 № 240.
62. Наказ департаменту виконання покарань Мінюсту від 5.06.2023 № 2/1–10242/К.
63. Стратегія реформування пенітенціарної системи на період до 2026 року № 1153-р.

Представники ВЧ ВСП (посада, військове звання, прізвище, ім'я, по батькові, які були присутні під час відвідування НПМ:

Обставини, що перешкоджають проведенню відвідування

Спілкування з керівництвом ВЧ ВСП

Загальна інформація

Рік створення гауптвахти _____;

Рік побудови приміщень установи _____;

Пристосовані приміщення / побудовані згідно з ДБН

Кількість персоналу _____, з них атестованих _____.

Вакансії _____

Інформація про контингент

Планове наповнення установи _____;

Кількість засуджених військовослужбовців (змінний склад):

Загальна кількість осіб змінного складу	
Кількість осіб змінного складу на час відвідування	
Військовослужбовців офіцерського складу	
Військовослужбовців сержантського (старшинського) складу	
Військовослужбовців строкової військової служби	
Засуджених військовослужбовців-жінок	
Узятих під варту військовослужбовців-жінок	

Затриманих військовослужбовців	
Засуджених військовослужбовців, яких уперше притягнуто до кримінальної відповідальності	
Засуджених військовослужбовців, які раніше працювали в правоохоронних органах, органах юстиції та суді	
Осіб з інвалідністю	
Осіб, які готуються до звільнення	
За зайнятістю залучені	
до господарчого обслуговування: 1. їдальня, 2. ремонтні роботи, 3. інше	
Злісні порушники режиму утримання	
Схильні до самогубства та членушкодження	

Перелік приміщень гауптвахти

Кількість камерних приміщень	
Загальні та одиночні камери для засуджених військовослужбовців офіцерського складу, військової служби за контрактом, призваних на військову службу під час мобілізації та строкової військової служби, а також військовослужбовців-жінок	
Їх розрахункова наповнюваність	1. 2. 3. 4. 5.
Їх фактична наповнюваність	1. 2. 3. 4. 5.
Загальні та одиночні камери для військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, яких підозрюють у скоєнні кримінального правопорушення, обвинувачених (підсудних), щодо яких за вмотивованим рішенням суду обрано запобіжний захід у вигляді взяття під варту	

Їх розрахункова наповнюваність	1. 2. 3. 4. 5.
Їх фактична наповнюваність	1. 2. 3. 4. 5.
Кімната для допиту засуджених, узятих під варту та затриманих військовослужбовців	
Окреме приміщення для приготування (підігрівання) їжі з необхідними виробничими, допоміжними та побутовими приміщеннями	
Кімната для зберігання особистих речей засуджених, узятих під варту, заарештованих і затриманих військовослужбовців, обладнана стелажми (вішалками)	
Кімната для вмивання	
Душова кімната	
Наявність КТЗ	
Наявність медичної частини	
Внутрішні або зовнішні туалети	
Кімната для проведення медичного огляду	
Кімната для проведення процесуальних дій у режимі відеоконференції	
Кімната для проведення короткострокових і тривалих побачень	
Кімната (місце) для побутового обслуговування	
Приміщення (місце) для виконання фізичних вправ	
Прогулянкові камери (майданчик для прогулянок)	
Місце для зберігання книжкового фонду, газет і журналів	
Складські приміщення (забезпечення харчовими продуктами, засобами гігієни)	
Приміщення лазні	
Приміщення пральні	

Приміщення для телефонного та інтернетного спілкування	
--	--

Проблемні питання діяльності дисциплінарного батальйону

Виявлення випадків катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує людську гідність, поводження чи покарання (ст. 28 Конституції України)

Закріплення положень про заборону катувань, жорстокого та такого, що принижує честь та гідність, поводження в посадових інструкцій постійного складу	так	ні
Проведення навчань для постійного складу щодо недопустимості неналежного поводження із засудженими військовослужбовцями	так	ні
Проведення навчань з постійним складом щодо поводження з агресивними правопорушниками	так	ні
Обізнаність постійного складу із заборонаю катувань та жорстоким поводженням	так	ні
Наявність випадків застосування фізичної сили, спецзасобів або вогнепальної зброї особовим складом чергової частини.	так	ні
Підстави застосування заходів фізичного впливу, спецзасобів та зброї, наявність рапортів щодо кожного факту застосування	Так	Ні
	так	ні
Наявність повідомлення про факти застосування заходів фізичного впливу, спецзасобів та вогнепальної зброї: 1. органа управління військової частини, 2. органа управління Служби правопорядку, 3. органів прокуратури 4. Уповноваженого ВРУ з прав людини	Так	Ні
	1.	1.
	2.	2.
	3.	3.
	4.	4.
Які спецзасоби застосовуються?		

<p>Чи застосовується як спецзасіб засоби зв'язування? Додаток до Правил застосування спеціальних засобів військовослужбовцями Військової служби правопорядку у Збройних силах України під час здійснення службових обов'язків, затверджених Постановою КМУ від 18 січня 2003 № 83. дозволено ст. 106 КВК України</p> <p>Які саме?</p>	так	ні
<p>Чи наявні рапорти про застосування спецзасобів?</p>	так	ні
<p>Наявність повідомлень про поранення або смерть військовослужбовців що сталися внаслідок застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, а також про всі випадки застосування вогнепальної зброї:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. безпосереднього начальника Служби правопорядку / начальника Центрального управління Служби правопорядку, 2. у письмовій формі відповідного прокурора. 	так	ні
<p>Наявність інформації щодо отриманих тілесних ушкоджень в медичній документації особи змінного складу</p>	так	ні
<p>У разі наявності скарг щодо випадків катувань, незаконного застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, вогнепальної зброї, чи були застосовані заходи захисту скаржника від негативного впливу?</p>	так	ні
<p>Описати заходи захисту скаржника</p>		

Наявність зафіксованих викликів екстреної медичної допомоги в разі зазнання тілесних ушкоджень особами змінного складу	так	ні
--	-----	----

Отримати інформацію в разі наявності фактів тілесних ушкоджень/ катувань

Щодо конкретної особи:

- ▶ Медичну довідку, визначену в пункті 3 глави 1 розділу II Порядку організації надання медичної допомоги засудженим до позбавлення волі, затвердженого наказом Міністерства юстиції України, Міністерства охорони здоров'я України від 15 серпня 2014 року № 1348/5/572, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 20 серпня 2014 року за № 990/25767.
- ▶ анамнез на період до катувань;
- ▶ медичний анамнез.

Інформацію щодо кількості хворих які звертались до медичної частини з ознаками насильства.

Необхідно переглянути такі документи:

- ▶ Книгу запису хворих військовослужбовців, які тримаються на гауптвахті;
- ▶ медичну книжку засудженого, узятого під варту, заарештованого, затриманого військовослужбовця;
- ▶ відповідну довідку, яку склав медичним працівником;
- ▶ Журнал реєстрації пропозицій, заяв і скарг засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців;
- ▶ Журнал обліку проведення занять.

Застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції, наказ МОЗ України від 24.03.2016 № 240

Чи наявна в медичній частині палата для застосування фізичного обмеження та/або ізоляції?	так	ні
Відповідність приміщення:	так	ні
площа не менше ніж 7 кв. м	_____	ні
природне освітлення відповідає стандартам	так	ні
припливна вентиляція	так	ні
твердий інвентар	так	ні
м'який інвентар	так	ні
наявність ременів для фіксації	так	ні

Випадки застосування моральних принижень

Загальний емоційний стан змінного складу		
Чи проводиться для засуджених семінари / лекції / інформаційні заняття з питань безпеки, належного поводження, самокорекційної поведінки?	так	ні
Яким чином розв'язуються питання у разі конфліктних ситуацій?		
Чи відомі засудженим випадки неправомірних дій з боку постійного складу, застосування сили? Якщо так, то застосовуються питання з переліку інтерв'ю щодо тілесних ушкоджень	так	ні
Реакція спецконтингенту на моніторингову групу		
Реакція спецконтингенту на представників персоналу установи		

Право на життя та безпечні умови утримання (пропонує: на життя та безпеку) (ст. 27 Конституції України)

Яким чином забезпечується безпека осіб змінного складу в разі сповіщення «Повітряна тривога»?		
Наявність протибомбового сховища або тимчасового укриття	так	ні
Наявність інформації / схем маршрутів переміщення осіб змінного складу до укриття	так	ні
Обладнання протибомбового сховища / укриття		

Наявність плану евакуації осіб змінного складу у разі введення правового режиму воєнного стану відповідно до Порядку проведення обов'язкової евакуації окремих категорій населення в разі введення правового режиму воєнного стану , затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 07 листопада 2018 року № 934		
---	--	--

Дотримання правил пожежної безпеки

План пожежної безпеки батальйону затверджений командиром військової частини та узгоджений з органами пожежної охорони і доведений до відома всіх посадових осіб	так	ні
Загальна інструкція щодо пожежної безпеки у військовій частині, використання сил та засобів для гасіння пожежі	так	ні
Витяг з інструкції про порядок евакуації особового складу, бойової та іншої техніки і матеріальних засобів повинні бути в чергового частини	так	ні
Наявність системи протипожежної сигналізації: у камерних приміщеннях, у їдальні, в інших приміщеннях	так	ні
Наявність планів евакуації на випадок пожежі	так	ні
Наявність та стан вогнегасників	так	ні

Право на свободу та особисту недоторканність

Наявність вироків суду, розпорядження про виконання судового рішення щодо засуджених військовослужбовців	так	ні
Наявність ухвали щодо обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою	так	ні
Наявність протоколів про адмінзатримання	так	ні
Чи видавалася військова форма (за сезоном) особам змінного складу, якщо її не було	так	ні
Наявність особових справ осіб спецконтингенту	так	ні
Наповненість особових справ		

1. Наявність грошових та речових атестатів	так	ні
2. Наявність медичної книжки	так	ні
3. Наявність військових квитків	так	ні
4. Наявність службових карток	так	ні
5. Наявність опису особистих речей	так	ні
Наявність атестатів на продовольство (крім офіцерів, які проходять військову службу за контрактом)	так	ні
Наявність окремого приміщення для новоприбулих осіб	так	ні
Наявність місця для проведення обшуку	так	ні
Наявність місця проведення медичного огляду	так	ні
Чи проводиться спеціальна обробка обмундирування і натільної білизни?	так	ні
Чи проводиться з новоприбулими особами такі дії?		
1. Доведення під розпис порядку та умов відбування покарання, його права, обов'язки	так	ні
2. Вручення відповідної пам'ятки із зазначенням прав, обов'язків, заборон і обмежень засуджених військовослужбовців, єдиного телефонного номера системи надання безоплатної правової допомоги, телефонних номерів гарячих ліній Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, відповідної прокуратури та Державного бюро розслідувань	так	ні
3. Зарахування засудженого військовослужбовця до списків гауптвахти з дня його прибуття	так	ні
Наявність в адміністративній групі (стройовій частині) першого примірника опису особистих речей		
Чи занесено результати медичного огляду заносяться до книги запису хворих військовослужбовців, які тримаються на гауптвахті?	так	ні

Право на охорону здоров'я, медичну допомогу

Наявність медичного персоналу, молодшого медичного персоналу згідно до штатного розпису

Наявність вакантних посад в медичній частині

Додати копію штатного розпису та графіки роботи закладу і чергувань медичного персоналу.

Перевірити наявність правових підстав ведення діяльності у сфері медичної практики (та отримати копії)		
Ліцензії на медичну практику	так	ні
Сертифікат акредитації закладу	так	ні
Наказ про взаємодію із закладами охорони здоров'я МОЗ України	так	ні
Наказ про комісію з інфекційного контролю в установі	так	ні
Комплексний план протиепідемічних та санітарно-гігієнічних заходів щодо попередження та запобігання розповсюдженню інфекційних, паразитарних захворювань в лікарняних закладах і медичних частинах	так	ні
Клінічні протоколи надання медичної допомоги	так	ні
Протокол використання лікарського засобу налоксон у наданні екстреної медичної допомоги особам з комою невідомої етіології та/чи за підозри на отруєння / передозування опіоїдами на догоспітальному етапі	так	ні
Угода про співпрацю зі спеціалізованою установою на утилізацію медичних відходів	так	ні
Організація доступу осіб позбавлених волі до медичної частини, наявність журналу попереднього запису на амбулаторне приймання в установі	так	ні

Медична частина

Перелік медичних кабінетів:

Перелік процедурних (маніпуляційних) кабінетів та їх обладнання

Наявність інфекційного ізолятора	так	ні
Кількість осіб утримується		
Кількість ліжок		
Підстави поміщення (зазначається хвороба, з якою особа розміщується окремо від інших)		

Наявність ізолятора для осіб з психічними розладами	так	ні
Кількість осіб утримується		
Кількість ліжок		
Застосування м'якої фіксації (<i>підстави, порядок застосування</i>)		
Підстави поміщення (<i>висновок спеціальної лікарської комісії</i>)		
Специфіка обладнання приміщення (зазначається)		

Стаціонар медичної частини

Кількість палат-камер		
Кількість осіб, що утримується		
Кількість ліжкомісць: ▶ усього, ▶ у палаті-камері	1. 2. 3. 4. 5. 6.	
Палати 1. Житлова/Жила площа на одну особу (не менше ніж 5 м ²)	1. 2. 3. 4. 5. 6.	

Описати технічний стан у палатах (нема стаціонару, необхідно провести ремонтні роботи тощо)		
Санітарно-гігієнічні умови в палатах		
Освітлення	задов.	незадов.
Прибирання	так	ні
Вентиляція	так	ні
Температурний режим у зимовий період: не нижче від + 20° С	так	ні
Кварцування Перевірити наявність графіків	так	ні
Дезінфекція		

Забезпеченість медичної частини медичними препаратами та виробів медичного призначення

Потреба в медикаментах та výroбах медичного призначення для медичної частини;

забезпеченість медикаментами та výroбами медичного призначення на дату візиту (витребувати копію переліку наявних ліків)

Наявність карт обліку лікарських засобів та їх аналогів, виробів медичного призначення і технічних та інших засобів реабілітації, отриманих від родичів та інших осіб	так	ні
Наявність у медичній документації (медичній карті № 025/о або медичній карті № 003/о)	так	Ні
Наявність заяв від родичів засуджених або інших осіб про передання ліків	так	Ні

Ліки зберігають <ul style="list-style-type: none"> ▶ в окремій шафі медичної частини, ▶ в персональній скриньці, ▶ видають для вживання під розпис після призначення лікаря, ▶ вживають без обмежень та обліку, ▶ (інше зазначається) 		
Проведення дезінфекції (зокрема кварцування) приміщень медичної частини		
Графіки прибирань приміщень	так	ні
Графіки кварцувань приміщень	так	ні
Журнал прибирань	так	ні
Журнал обліку роботи кварцових ламп	так	ні
Забезпеченість дезінфекційними засобами	так	ні
Забезпеченість кварцевими лампами	так	ні

Проведення первинного медичного огляду під час прийняття в установу

- ▶ Особа, яка проводить _____
- ▶ Присутні особи під час проведення огляду _____

Наявність окремого кабінету для проведення медичного огляду	Так/є	ні
Складник медичного огляду при прибутті до установи		
Скарги засудженого на стан здоров'я	так	ні
Оцінка загального стану	так	ні
Наявність тілесних ушкоджень	так	ні
Стан органів та систем	так	ні
Медичний висновок	так	ні
Рекомендації	так	ні
Фіксація в медичній документації	так	ні
Наявність у медичній картці 025/о екземпляру довідки, у якій медичний працівник детально описує характер ушкоджень, їх розміри та розташування	так	ні

Перевірити наявність записів та збіг даних у журналі обліку виявлення тілесних ушкоджень в осіб, які прибули до дисциплінарного батальйону, в книзі обліку заяв і повідомлень про скоєні кримінальні правопорушення та інші події та медичних картках осіб.

Лазня		
Проведення тілесного огляду осіб позбавлених волі під час відвідування лазні	так	ні
Наявність у приміщенні для роздягання (одягання) обладнаного куточка фельдшера	так	ні

Організація надання невідкладної медичної допомоги

Наявність медичного працівника в установі цілодобово	так	ні
Щодня (вказати часи роботи)	з ____ по ____	
У вихідні дні цілодобово	так	ні
У вихідні дні	з ____ по ____	
Чи є відмови в наданні невідкладної допомоги (швидкої медичної допомоги)?	так	ні
Наявність журналу обліку приймання, виписування засуджених та відмов від госпіталізації в медичній частині (лікарняному закладі)	так	ні

Дотримання заходів інфекційного контролю

Невідкладна ізоляція хворих з підозрою на туберкульоз до уточнення діагнозу	так	ні
Впродовж якого часу, після виявлення підозри		
Методи обстеження:		
рентгенографія: впродовж якого часу після виявлення підозри		
мікроскопія мокротиння в лабораторії закладу охорони здоров'я, впродовж якого часу після виявлення підозри		
мікроскопія мокротиння Gxpert, впродовж якого часу після виявлення підозри		
Постійне використання закритих ламп УФО в приміщеннях медичної частини	так	ні

Послуги лікаря інфекціоніста: якщо нема або вакантна штатна посада, вказати методи залучення лікаря-інфекціоніста для надання медичної допомоги хворим на ВІЛ	так	ні
Ведення документації щодо ВІЛ-інфікованих осіб форми № 030–5/о «Контрольна карта диспансерного нагляду за ВІЛ-інфікованою особою» та форми № 502–1/о «Реєстраційна карта ВІЛ-інфікованої особи»	так	ні
Забезпечення конфіденційності збереження документації ВІЛ-інфікованих осіб наказ Міністерства охорони здоров'я України від 10.07.2013 № 585, Закон України «Протидія поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ», а також статті 391 та 40 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»	так	ні
Обстеження на вірусні гепатити швидкими тестами	так	ні
Наявні швидкі тести для виявлення вірусного гепатиту С	так	ні
Кількість осіб, які отримали лікування вірусного гепатиту С впродовж поточного року		

Порядок фіксації інформації про виявлені тілесні ушкодження

Фіксується в медичній книжці / амбулаторній картці	так	ні
журналі реєстрації тілесних ушкоджень / книзі медичного огляду	так	ні
Заповнення та видача форми первинної облікової документації № 511/о «Довідка №___ про фіксацію тілесних ушкоджень»	так	ні

Забезпечення лікувальним харчуванням відповідно до Норм харчування військовослужбовців Збройних сил та інших військових формувань затверджених Постановою КМУ від 29 березня 2022 року № 426

Наявність лікувального харчування, норма 5	так	ні
Кількість осіб		
Наявність дієтичного харчування хворих на туберкульоз та пневмокоіоз	так	ні

Кількість осіб		
Наявність дієтичного харчування, Норма 9 (хвороби органів травлення) проводиться згідно з наказом командира військової частини на підставі висновків начальника медичної служби військової частини	так	ні
Кількість осіб		
Контроль за якістю харчування	так	ні

Наявність проявів дискримінації та сегрегації

Наявність сегрегації осіб спецконтингенту	так	ні
Наявність ієрархії серед осіб спецконтингенту	так	ні
Залучення осіб до робіт поза графіком робіт з благоустрою, прибирання приміщень, прибирання місць загального користування, санвузлів	так	ні
Наявність скарг на нерівне ставлення за визначеною ознакою	так	ні
<ul style="list-style-type: none"> ▶ уникання; ▶ психологічний тиск; ▶ нерівні умови та права; ▶ надання переваги іншим без очевидної на те причини у професійному плані; ▶ відкрита ненависть та приниження; ▶ фізична розправа (побиття, вбивство) 		
Примітки		

Право на достатній життєвий рівень, що охоплює достатнє харчування, одяг, житло

Зовнішній вигляд спецконтингенту		
Відповідність одягу та взуття до сезону	так	ні
Задовільний стан одягу та взуття (можливість ремонту, зазначається)	так	ні

Зовнішній вигляд засуджених (охайність, чистота)	так	ні
Можливість прання натільної білизни та власного одягу	так	ні
Можливість зміни та ремонту одягу (зазначається)	так	ні
Графік роботи перукарні Казармені приміщення	так	ні
Наявність пристосованих казарм для перебування змінного складу	так	ні
Блок особистої гігієни		
Наявність умивальників	так	ні
Наявність душових	так	ні
Достатня кількість кабінок для миття	так	ні
Наявність туалетних санвузлів	так	ні
Проведення дезінфекції	так	ні
Графік прибирання	так	ні
Камерні приміщення		
1. Додержання встановлених законом санітарних норм житлової площі: 4 кв. м на одну особу	1.	2.
	3.	4.
	5.	6.
	7.	
Забезпечення індивідуальними спальними місцями	так	ні
Забезпечення постільними речами, рушниками	так	ні
Наявність тумбочки	так	ні
Наявність стола для споживання їжі	так	ні
Наявність стільців	так	ні
Наявність місця для зберігання речей		
Доступ до питної води	так	ні
Природне освітлення (достатнє для читання та писання)	так	ні
Штучне освітлення: належний стан та достатня кількість	так	ні
Наявне справне нічне освітлення	так	ні

Електромережі та електроприлади (розподільні щити, побутові розетки, кип'ятильники тощо)впорядковані, справні	так	ні
Вентиляція		
Примусова	так	ні
Природна припливна	так	ні
Доступ до свіжого повітря	так	ні
Опалення: централізоване, власна котельня, функціонує, не функціонує (за сезоном)		
Температурний режим: зимовий період не нижче від +18° С		
Графік прибирання		
Наявність кімнат		
виховної роботи	так	ні
для зберігання власних речей	так	ні
кімнати для споживання їжі	так	ні
сушильні	так	ні
Побутового обслуговування	так	ні
Можливість прання, прасування, ремонт натільної та постільної білизни, одягу, взуття	так	ні
Можливість просушування та прожарювання постільної білизни, одягу і взуття у спеціальних приміщеннях	так	ні
Наявність інформаційних стендів	так	ні
Наявність у камерних приміщеннях пам'яток для засуджених щодо їхніх прав та обов'язків	так	ні
Наявність місця для прогулянки / прогулянкових двориків, їх стан та обладнання	так	ні
Опис прогулянкового майданчика / прогулянкової камери		

Надання прогулянок встановленої тривалості тощо	так	ні
Наявність скарг на неналежні умови утримання (короткий опис)		

Організація харчування

Наявність меню в їдальні	так	ні
Вартість харчування на 1 військовослужбовця спецконтингенту		
Можливість вживати їжу в непризначений час, у перервах між споживаннями їжі	так	ні
Наявність відповідної документації: меню розкладки, меню-вимоги	так	ні
Наявність дієтичного та лікувально-профілактичного меню (за призначенням медичної служби);	так	ні
Наявність дозвільної документації	так	ні
Наявність санітарних книжок у персоналу та залучених чергових	так	ні
Якість їжі — відповідність до оргалептичних властивостей	так	ні
Задовільний санітарний стан приміщень харчоблоку	так	ні
Задовільний санітарний стан холодильного обладнання	так	ні
Відповідність правил зберігання харчових продуктів (харчове сусідство)	так	ні
Наявність резервних засобів приготування їжі	так	ні
Процедура миття посуду		
Порядок роздачі їжі		

Проведення перевірки якості їжі черговим частини	так	ні
Наявність скарг на погане харчування		

Лазне-пральне обслуговування

Наявність графіка миття та прання білизни (<i>пропускна спроможність лазні повинна забезпечувати не менше ніж 4-разове на місяць миття</i>)	так	ні
Кількість часу миття на 1 особу		
Щотижневе	так	ні
Забезпечення гігієнічними засобами (милом), продезінфікованими мачулами та рушниками	так	ні
Проведення медогляду	так	ні
Окреме місце для проведення медогляду	так	ні
Відповідність лазні до санітарно-гігієнічних норм	так	ні
Наявність санітарного вузла	так	ні
Вентиляція (обрати): свіже повітря задуха сирість		
Освітлення: достатнє недостатнє		
Наявність графіка прибирання	так	ні
Душова з достатньою кількістю сіток для миття (вказати кількість)	так	ні
Можливість регулювання тиску та температури води	так	ні
Безпечність користування інвентарем (<i>зумові ковбики, справність електромереж тощо</i>)	так	ні
Кількість прожарювальних камер		
потребує ремонту		
Кількість пральних машин		
потребує ремонту		
Наявність прасувальних машин (<i>прасок</i>)		
потребує ремонту		
Хто прибирає в лазні після завершення миття роти		

Права осіб з інвалідністю

Доступність приміщень для маломобільних груп		
Наявність на гауптвахті осіб з інвалідністю	так	ні
Наявність пандусів <i>пандус з кутом нахилу не більше ніж 1:12. Ширина пандуса повинна бути не менше ніж 1,2 м за однієї сторони руху і не менше ніж 1,8 м — за двох сторін. На початку і кінці пандуса слід передбачати горизонтальні площадки завдовжки не менше ніж 1,5 м</i>		
У приміщеннях для короткострокових побачень	так	ні
У приміщеннях для довгострокових побачень	так	ні
Наявність пристосувань для усунення фізичних бар'єрів для маломобільних в'язнів	так	ні
Наявність у санітарних вузлах спеціальних умов для осіб зі спецконтингенту з інвалідністю (ДБН В.2.2-9 і ДБН В.2.2-17)	так	ні

Право на приватність

Наявність окремих спальних місць	так	ні
Порядок ведення відеоспостереження		
Місця встановлення відеокамер з дотриманням права на приватність	так	ні
Інформування засуджених про ведення відеоспостереження здійснення постійного відеонагляду в приміщеннях	так	ні
Огляд відеокамери (спостережних вічок) охоплює санітарний вузол / душеву кабінку	так	ні
Наявність збереження відеозаписів з камер відеоспостереження	так	ні
Використання відеореєстраторів та збереження відеоінформації	так	ні
Відповідність приміщень для телефонних розмов, короткострокових побачень тривалих побачень до правил забезпечення приватності	так	ні
Доступ до приватного листування: наявність можливості відправлення та отримання листів без обмежень та перевірки змісту	так	ні
Обладнання санітарних вузлів: окрема кімната, відгороджений напівстілкою, відгороджений	Так Так так	Ні Ні ні

Обладнання душових кабінок та лазні: окремі кабінки, відгороджене місце	Так так	Ні ні
Можливість зберігати особисті речі: наявність кімнат та місць для зберігання особистих речей, доступ до особистих речей	Так так	Ні ні
Можливість бути присутнім під час проведення обшуку	так	ні
Присутність інших осіб під час проведення обшуку з роздяганням	так	ні

Право на ефективні засоби юридичного захисту

Наявність контактної інформації регіонального підрозділу БПД, Уповноваженого ВРУ з прав людини, органів прокуратури, вищого командного складу та командного складу батальйону	так	ні
Обладнання кімнати для проведення побачень із захисником	так	ні
Надання побачень з правником / захисником / законним представником / юристом, фахівцем в галузі права без обмежень	так	ні
Забезпечення конфіденційності побачень з правником / захисником / законним представником/юристом, фахівцем у галузі права без обмежень, зокрема без аудіофіксації	так	ні
Доступ до інформації про власні права та пільги	так	ні
Наявність інформаційних стендів про права засуджених (плакати, стенди тощо)	так	ні
Доступ засуджених до процесуальних документів що стосуються особи — ознайомлення, отримання копій	так	ні
Право на подання скарги, заяви в усній та/або письмовий формі, ознайомлення з відповідями на них	так	ні
Порядок реєстрації та направлення скарг що не підлягають переглядові	так	ні
Наявність інформаційних стендів з інформацією про порядок звернення до компетентних органів та організацій (адреси, номери телефонів гарячих ліній, графіки приймання з особистих питань тощо)	так	ні
Графік проведення особистого приймання командним складом дисциплінарного батальйону	так	ні
Наявність у бібліотеці НПА та доступ до НПА через інтернет	так	ні
Проведення інформаційних занять правової направленості	так	ні

Право на свободу світогляду і віросповідання (ст. 35 Конституції України)

Чи забезпечено доступ до богослужінь та проведення релігійних обрядів?	так	ні
Наявність місця та інші умови для справляння обрядів та церемоній релігійного характеру	так	ні
Чи можуть засуджені військовослужбовці мати при собі предмети релігійного культу?	так	ні
Можливість доступу до засуджених представників різних конфесій	так	ні
Скарги		

Право на освіту

Наявність класів для проведення військового навчання	так	ні
Наявність умов для дистанційного навчання	так	ні
Доступ до інтернету в рамках дистанційного навчання	так	ні
Наявність підручників, канцелярського приладдя для навчання	так	ні

Контакти із зовнішнім світом

Наявність у камерних приміщеннях радіо	так	ні
Можливість осіб спецконтингенту користуватися засобами отримання інформації	так	ні
Можливість відправляти і отримувати листи без обмеження їх кількості	так	ні
Процедура вручення листів		
Можливість подати скаргу, заяву, пропозицію	так	ні
Можливість коштами, що є на їхніх особових рахунках, передплачувати і одержувати газети, журнали, інші періодичні видання без обмеження їх кількості	так	ні

Можливість телефонувати	так	ні
Доступ до інтернету	так	ні
Доступ до стаціонарних телефонів міського, міжміського та міжнародного зв'язку	так	ні
Тривалість розмов	так	ні
Плата за телефонну розмову	так	ні
Наявність журналу фіксації телефонних дзвінків Чи функціонує бібліотека?	так	ні
Отримання посилок та передач		
Можливість отримання посилок, передач, бандеролей	так	ні
Ведення книги обліку посилок і бандеролей	так	ні
Кімната для приймання посилок / передач (наявність окремого приміщення суміжного з приміщенням для відвідувачів, режим роботи)	так	ні
Обладнання кімнати		
стіл для перевірки вмісту передач	так	ні
стілець	так	ні
полиці для розкладання передач (стелаж стаціонарний)	так	ні
терези з набором гир (ваги настільні)	так	ні
тара: корзини, сумки для рознесення передач	так	ні
умивальник, дзеркало, мило та рушник	так	ні
білі халати для персоналу	так	ні
інструмент для перевірки вмісту передач	так	ні
набір столових ножів та дощок для розробляння продуктів	так	ні
Можливість отримання лікарських засобів	так	ні
Наявність приміщення для короткострокових побачень	так	ні
Облаштування		
Можливість отримання короткострокового побачення	так	ні
Наявність приміщень для тривалих побачень	так	ні

Облаштування		
Наявність інформації щодо дозволених і заборонених речей / предметів для користування та пронесення під час довготривалих побачень, процедура їх огляду та перевірки	так	ні
Наявність та облаштування місця для відпочинку, місця для приготування їжі, умивальника, туалету, душової kabіни, місця (шафи) для зберігання речей у приміщеннях для довготривалих побачень	так	ні

Заборона рабства та примусової праці, захист від експлуатації

Залучення осіб спецконтингенту до робіт з благоустрою		
Наявність та дотримання графіка	так	ні
Тривалість (час) залучення до безоплатних робіт (не більше ніж 2 год)	так	ні
Залучення до роботи з господарського обслуговування	так	ні
Обчислення тривалості робочого часу	так	ні
Оплата праці	так	ні
У нічний час	так	ні
Понаднормові роботи	так	ні
Вихідні дні	так	ні

Право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю

Наявність особистих рахунків в осіб змінного складу	так	ні
Наявність особистих речей в користуванні	так	ні
Зберігання особистих речей		
У камерних приміщеннях	так	ні
У складському приміщенні згідно з описом (заборонені предмети)	так	ні
Наявність можливості закупляти харчові продукти і речі першої необхідності та поповнювати рахунок мобільного телефона	так	ні

Система заохочень і дисциплінарних стягнень, умовно-дострокове звільнення, звільнення засуджених військовослужбовців

Обізнаність засуджених військовослужбовців із системою заохочень та дисциплінарних стягнень	так	ні
Організація соціально-виховної роботи		
Графіки проведення занять	так	ні
Залученість спецконтингенту до заходів (розпорядок дня)	так	ні
Залученість до проведення заходів соціально-виховного характеру органів державної влади, місцевого самоврядування і громадських та благодійних організацій	так	ні
Можливість займатися спортом	так	ні
Види стягнень, що застосовуються		
попередження	так	ні
догана	так	ні
позачергове залучення до прибирання камер, у яких тримаються	так	ні
переведення в одиночну камеру на строк до десяти діб	так	ні
Наявність актів про застосування стягнень в особових справах спецконтингенту	так	ні
Облік заохочень та стягнень	так	ні
Внесення записів у тижневий строк до службової картки військовослужбовця	так	ні
Ознайомлення під розпис військовослужбовця із записами про стягнення і заохочення в службовій картці	так	ні
Чи трапляються необґрунтовані відмови особам у застосуванні передбачених законодавством пільг?	так	ні

Право на вільний і всебічний розвиток своєї особистості

Організація роботи з підтримки морально-психологічного стану	так	ні
Організація інформаційної роботи	так	ні
Організація дозвілля змінного складу	так	ні
Організація культурно-масових і спортивно-оздоровчих заходів, наявність радіотрансляційної мережі	так	ні
Організація роботи з вразливими категоріями засуджених, зокрема особами, схильними до суїциду тощо	так	ні

Забезпеченість настільними іграми (шахами, шашками, доміно, нардами), газетами та книгами з бібліотеки установи, наявність спортивних майданчиків (кімнат) для зайняття спортом	так	ні
Ефективність заходів, що проводять працівники соціально-психологічної служби	так	ні

2. Орієнтовний перелік документації щодо тримання хворих засуджених, узятих під варту, заарештованих і затриманих військовослужбовців

1. Книга перевірки гауптваhti (КТЗ) та спеціальної палати*.
2. Книга обліку проведення дезінфекції приміщень гауптваhti (КТЗ) та спеціальної палати*. Книга зберігається в чергового закладу охорони здоров'я Збройних сил України.
3. Книга видачі цигарок військовослужбовцям, які тримаються на гауптваhti (КТЗ) та в спеціальній палаті.
4. Книга вилучення та видачі засобів зв'язку в осіб, які прибули для відвідування осіб, що тримаються на гауптваhti (КТЗ) та в спеціальній палаті.
5. Книга обліку доставляння їжі голодуючим військовослужбовцям/, що оголосили голодування, які тримаються на гауптваhti (КТЗ) та в спеціальній палаті.
6. Журнал реєстрації пропозицій, заяв і скарг засуджених, узятих під варту, заарештованих і затриманих військовослужбовців.
7. Іменний список засуджених, узятих під варту і затриманих військовослужбовців. Щоденно видає начальникові чергової зміни черговий закладу охорони здоров'я Збройних Сил України.

3. Орієнтовний перелік документації щодо тримання засуджених, узятих під варту, заарештованих і затриманих військовослужбовців

1. Книга обліку засуджених, узятих під варту, заарештованих і затриманих військовослужбовців.
2. Книга обліку затриманих (доставлених) осіб.
3. Книга обліку осіб, затриманих за підозрою у скоєнні кримінального правопорушення.
4. Книга перевірки гауптвахти (КТЗ) та спеціальної палати.
5. Книга інструктажу начальників чергових змін.
6. Книга обліку проведення дезінфекцій приміщень гауптвахти (КТЗ) та спеціальної палати.
7. Книга передавання засуджених, узятих під варту, заарештованих і затриманих військовослужбовців начальникові конвою.
8. Книга запису хворих військовослужбовців, які тримаються на гауптвахті (КТЗ).
9. Книга обліку відвідування душової кімнати, заміни білизни і видачі мила військовослужбовцям, які тримаються на гауптвахті.
10. Книга приймання (повернення) атестатів на продовольство, речових та грошових атестатів засуджених, узятих під варту, заарештованих і затриманих військовослужбовців.
11. Книга видачі цигарок військовослужбовцям, які тримаються на гауптвахті (КТЗ) та в спеціальній палаті.
12. Книга обліку відвідувань затриманих військовослужбовців.
13. Книга обліку руху грошових коштів засуджених, узятих під варту, заарештованих і затриманих військовослужбовців.
14. Книга обліку посилок (передач) і бандеролей та їх вмісту.
15. Книга вилучення та видачі засобів зв'язку особам, які прибули для відвідування осіб, що тримаються на гауптвахті (КТЗ) та в спеціальній палаті.
16. Книга обліку доставляння їжі голодуючим військовослужбовцям/що оголосили голодування, які тримаються на гауптвахті (КТЗ) та в спеціальній палаті.
17. Книга обліку робіт, виконаних засудженими та заарештованими військовослужбовцями.

18. Журнал обліку проведення занять.
19. План покамерного розміщення військовослужбовців.
20. Графік прибирання гауптваhti черговими прибиральниками.
21. Іменний список засуджених, узятих під варту, заарештованих і затриманих військовослужбовців.
22. Добова відомість зарахування та зняття засуджених, узятих під варту, заарештованих і затриманих військовослужбовців на продовольче (з продовольчого) забезпечення.
23. Журнал реєстрації пропозицій, заяв і скарг засуджених, узятих під варту, заарештованих і затриманих військовослужбовців.
24. Справа, в якій зберігаються рішення, ухвали та вироки судів, постанови відповідних правоохоронних органів.
25. Справа, в якій зберігаються розпорядження начальника чергової зміни на проведення робіт засудженими та заарештованими військовослужбовцями.
26. Справа, в якій зберігаються описи речей засуджених, узятих під варту, заарештованих і затриманих військовослужбовців.
27. Справа, в якій зберігаються копії повідомлень судів про виконання вироку щодо відбування покарання засудженими військовослужбовцями на гауптваhti, а також близьких родичів, членів сім'ї чи інших осіб, на вибір військовослужбовців, щодо обмеження їхніх прав та місцеперебування.
28. Справа, в якій зберігаються копії повідомлень командирів (начальників) військових частин (установ), з яких прибули на гауптвахту засуджені, узяті під варту, заарештовані та затримані військовослужбовці, про дату та час звільнення військовослужбовця з гауптваhti для надсилання за ним представника військової частини.

4. Орієнтовний перелік документів медичного пункту

- ▶ Ліцензія на медичну практику;
- ▶ сертифікат акредитації закладу;
- ▶ наказ про взаємодію із закладами охорони здоров'я МОЗ України;
- ▶ наказ про комісію з інфекційного контролю в установі
- ▶ комплексний план протиепідемічних та санітарно-гігієнічних заходів щодо попередження та запобігання розповсюдженню інфекційних, паразитарних захворювань у лікарняних закладах і медичних частинах;
- ▶ угода про співпрацю з благодійними організаціями;
- ▶ клінічні протоколи надання медичної допомоги;
- ▶ організація доступу осіб позбавлених волі до медичної частини, наявність журналу попереднього запису на амбулаторне приймання в установі, так/ні;
- ▶ Протокол використання лікарського засобу налоксон у наданні екстреної медичної допомоги особам з комою невідомої етіології та/або у разі підозри на отруєння / передозування опіоїдами на догоспітальному етапі;
- ▶ графіки прибирань і кварцувань приміщень;
- ▶ журнали прибирань та обліку роботи кварцових ламп;
- ▶ медичні картки амбулаторних хворих.

5. Орієнтовний перелік документів у разі наявності інформації щодо фактів катувань

Отримати інформацію в медичній частині

У разі наявності інформації про факти катувань отримати інформацію в медичній частині. Щодо конкретної особи:

- ▶ рапорт органу прокуратури командира ВЧ про факт виявлення тілесних ушкоджень;
- ▶ книга медичного огляду;
- ▶ медична книжка засудженого військовослужбовця;
- ▶ медична довідка, визначена в пункті 3 глави 1 розділу II Порядку організації надання медичної допомоги засудженим до поз-

бавлення волі, затвердженого наказом Міністерства юстиції України, Міністерства охорони здоров'я України від 15 серпня 2014 року № 1348/5/572, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 20 серпня 2014 року за № 990/25767;

- ▶ анамнез на період до катувань;
- ▶ медичний анамнез.

Інформація щодо кількості хворих, які зверталися до медичної частини з ознаками насильства

Отримати інформацію в психологічній службі:

- 1) психіатричний анамнез;
- 2) обстеження психологічного стану;
- 3) оцінка соціальної функції;
- 4) психологічне тестування із застосуванням контрольних переліків та опитувальників;
- 5) клінічний висновок.

6. Орієнтовний перелік документів лазне-прального комбінату

1. Журнал миття в лазні.
2. Графіки відвідування лазні особами змінного складу.
3. Журнал прибирання та дезінфекції лазні.
4. Журнал медичного огляду осіб змінного складу медичним працівником.

7. Орієнтовний перелік документів їдальні

1. Меню.
2. Меню-розкладка.
3. Дієтичні меню.
4. Перспективне меню
5. Документація харчових продуктів.

8. Орієнтовний перелік документів щодо пожежної безпеки

- ▶ план пожежної безпеки, який затверджує командир військової частини, його узгоджують з органами пожежної охорони і доводять до відома всім посадовим особам;
- ▶ загальна інструкція щодо пожежної безпеки у військовій частині, використання сил та засобів для гасіння пожежі;
- ▶ витяг з інструкції про порядок евакуації особового складу, бойової та іншої техніки і матеріальних засобів повинен бути в чергового частини.
- ▶ план евакуації осіб спецконтингенту (факт наявності)

9. Приміщення гауптвахти

- ▶ Кімната приймання громадян
- ▶ Приміщення для отримання посилок і передач
- ▶ Приміщення для чекання громадян
- ▶ КПП
- ▶ Чергова частина установи
- ▶ Дільниця карантину
- ▶ Приміщення для конфіденційних побачень з правниками
- ▶ Приміщення для звільнених військовослужбовців
- ▶ КТЗ
- ▶ Казармені приміщення
- ▶ Лазне-пральний комплекс
- ▶ Харчоблок
- ▶ Медична частина
- ▶ Приміщення для проведення освітніх та виховних заходів
- ▶ Прогулянкові дворики / місце для прогулянок
- ▶ Приміщення для роботи психологічної служби
- ▶ Приміщення для проведення релігійних служб
- ▶ Складські приміщення
- ▶ Приміщення для короткочасних побачень
- ▶ Приміщення для довготривалих побачень

10. Орієнтовний маршрут руху групи НПМ під час відвідування

Чергова частина установи — Кімната приймання громадян — Приміщення для отримання посилок і передач — Приміщення для чекання громадян — Приміщення для конференційних побачень з правниками.

Дільниця карантину — камерні/Казармені приміщення — Лазне-пральний комплекс — Прогулянкові дворики / місце для прогулянок — Приміщення для проведення релігійних служб — Приміщення для проведення освітніх та виховних заходів — Приміщення для роботи психологічної служби — Приміщення для короточасних побачень — Приміщення для довготривалих побачень

Харчоблок — Складські приміщення

Медична частина

Приміщення для звільнених військовослужбовців

11. Затверджені форми службової документації

Додаток 1
до Порядку тримання засуджених,
узятих під варту, заарештованих
та затриманих військовослужбовців
(пункт 6 розділу I)

КНИГА перевірки гауптвахти (КТЗ) та спеціальної палати

№ з/п	Час, число, місяць, рік проведення перевірки	Об'єкти, які підлягали перевірці	Хто проводив перевірку (посада, військове звання, прізвище та ініціали)	Підпис особи, яка провела перевірку	Результати перевірки, основні недоліки та зауваження	Відмітка про усунення недоліків	Підпис начальника гауптвахти
1	2	3	4	5	6	7	8

Примітка	В органі управління Служби правопорядку (підрозділі Служби правопорядку в гарнізоні), де гауптвахта відсутня, а також у спеціальній палаті книги ведуть відповідно до наведеного зразка. У графі 8 ставиться підпис начальника органу управління Служби правопорядку (начальника підрозділу Служби правопорядку в гарнізоні, начальника закладу охорони здоров'я Збройних Сил України).
-----------------	---

Додаток 2
до Порядку тримання засуджених,
узятих під варту, заарештованих
та затриманих військовослужбовців
(пункт 7 розділу I)

КНИГА інструктажу начальників чергових змін

№ з/п	Дата	Військове звання	Прізвище, ім'я, по батькові начальника чергової зміни	Підпис начальника чергової зміни про проведення інструктажу	Підпис начальника гауптвахти
1	2	3	4	5	6
Примітка	В органі управління Служби правопорядку (підрозділі Служби правопорядку в гарнізоні), де гауптвахта відсутня, книгу ведуть відповідно до наведеного зразка. Книг заповнюється після проведення практичних занять з особовим складом чергової зміни. У графі 6 ставиться підпис начальника штабу органу управління Служби правопорядку (посадової особи, відповідальної за організацію охорони в підрозділі Служби правопорядку в гарнізоні).				

Додаток 3
до Порядку тримання засуджених,
узятих під варту, заарештованих
та затриманих військовослужбовців
(пункт 1 розділу III)

КНИГА ОБЛІКУ засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців

з/п №	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Примітка	Ведення книги передбачає заповнення трьох окремих розділів для засуджених, узятих під варту та затриманих військовослужбовців. В органі управління Служби правопорядку (підрозділі Служби правопорядку в гарнізоні), де гауптвахта відсутня, книгу ведуть відповідно до наведеного зразка.									
	Посада, військове звання, прізвище, ім'я, по батькові	З якої військової частини прибув	Підстава	Строк засудження, узяття під варту, затримання	Дата початку відбування покарання	Дата закінчення відбування покарання	Відмітка про час медичного огляду і відвідування душевої кімнати	Відмітка про звільнення	Підпис засудженого, узятото під варту, заарештованого, затриманого про одержання речей, документів та грошей під час звільнення	

Додаток 4
до Порядку тримання засуджених,
узятих під варту, заарештованих
та затриманих військовослужбовців
(пункт 2 розділу III)

КНИГА
обліку осіб, затриманих за підозрою у вчиненні кримінального
правопорушення

(найменування органу управління Служби правопорядку)

№ з/п	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	Посада, військове звання, прізвище, ім'я, по батькові затриманої особи	Найменування військової частини (установи), її підпорядкованість, поштова адреса	Дата, час та місце затримання	Дата реєстрації та номер протоколу (ким складено та коли)	Дата вчинення кримінального правопорушення та стисло суть правопорушення	Прийняті речі, документи і гроші	Кого повідомлено про місце перевіряння затриманого із зазначенням часу такого повідомлення	Дата та час передачі (доставлення) до органу досудового розслідування	До якої прокуратури (суду) направлено копію протоколу (вихідний номер та дата)	Підпис затриманого про одержані речі, документи і гроші під час звільнення	

Додаток 5
до Порядку тримання засуджених,
узятих під варту, заарештованих
та затриманих військовослужбовців
(пункт 5 розділу III)

**КНИГА
запису хворих військовослужбовців, які тримаються на гауптвахті (КТЗ)**

№ з/п	Військове звання, прізвище та ініціали засудженого військовослужбовця	Висновок чергового лікаря, військове звання, прізвище, ініціали та підпис	Рішення начальника гауптвахти, військове звання, прізвище, ініціали та підпис
1	2	3	4
<p>Примітка В органі управління Служби правопорядку (підрозділі Служби правопорядку в гарнізоні), де гауптвахта відсутня, книгу ведуть відповідно до наведеного зразка. У графі 4 ставиться підпис посадової особи, відповідальної за організацію охорони.</p>			

Додаток 6
до Порядку тримання засуджених,
узятих під варту, заарештованих
та затриманих військовослужбовців
(пункт 7 розділу III)

КНИГА
прийому (повернення) атестатів на продовольство, речових та грошових атестатів засуджених,
узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців

№ з/п	Військове звання, прізвище, ім'я, по батькові засудженого, узятото під варту, заарештованого, затриманого військовослужбовця	Дата отримання атестата	Номер атестата	Підпис начальника гауптвахти про прийом атестата	Дата повернення атестата	Військове звання, прізвище, підпис засудженого, узятото під варту, заарештованого, затриманого військовослужбовця про повернення атестата
1	2	3	4	5	6	7
Примітка		В органі управління Служби правопорядку (підрозділі Служби правопорядку в гарнізоні), де гауптвахта відсутня, книгу ведуть відповідно до наведеного зразка. У графі 5 ставить підпис посадова особа, відповідальна за організацію охорони.				

Додаток 7
до Порядку тримання засуджених,
узятих під варту, заарештованих
та затриманих військовослужбовців
(пункт 8 розділу III)

ПОВІДОМЛЕННЯ

Додаток 8
до Порядку тримання засуджених,
узятих під варту, заарештованих
та затриманих військовослужбовців
(пункт 8 розділу III)

ПОВІДОМЛЕННЯ СУДУ

Додаток 9
до Порядку тримання засуджених,
узятих під варту, заарештованих
та затриманих військовослужбовців
(пункт 11 розділу III)

КНИГА

передавання засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців начальникові конвою

№ з/п	Час, число, місяць, рік передавання	Розписка про прийняття засудженого, узятото під варту, заарештованого та затриманого військовослужбовця	Підпис начальника гауптвахти
1	2	3	4
Примітка.		В органі управління Служби правопорядку (підрозділі Служби правопорядку в гарнізоні), де гауптвахта відсутня, книгу ведуть відповідно до наведеного зразка. У графі 4 ставиться підпис начальника органу управління Служби правопорядку (підрозділу Служби правопорядку в гарнізоні). У графі 3 начальник конвою робить запис: «Я, начальник конвою (військове звання, прізвище, ім'я, по батькові), отримав з гауптвахти (КТЗ) органу управління Служби правопорядку засудженого (військове звання, прізвище, ім'я, по батькові) для конвоювання його до закладу охорони здоров'я Збройних Сил України (зали суду, на слідчі дії). Зброя, автомобіль, конвой, спецзасоби наявні. Про порядок конвоювання проінструктований. Дата, підпис».	

Додаток 10
до Порядку тримання засуджених,
узятих під варту, заарештованих
та затриманих військовослужбовців
(пункт 8 розділу V)

АКТ

про встановлення технічних засобів нагляду і контролю

{Порядок доповнено новим Додатком 11 згідно з наказом Міністерства оборони № 172 від 28.06.2022}

Додаток 12
до Порядку тримання засуджених
узятих під варту, заарештованих
та затриманих військовослужбовців
(пункт 1 розділу VIII)

ТИПОВИЙ РОЗПОРЯДОК ДНЯ гауптвахти органу управління Служби правопорядку

№ з/п	Найменування заходів	Час
1	2	3
1	Загальний підйом	07.00
2	Ранкова фізична зарядка (прослуховування радіопередач)	07.00–07.40
3	Ранковий туалет та ранковий огляд	07.40–08.30
4	Сніданок	08.30–08.50
5	Прибирання камер, приміщень і території гауптвахти (проведення заходів інформування)	08.40–10.00
6	Прийом засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців начальником нової чергової зміни	10.00–12.00
7	Виконання робіт (проведення занять, культурно-масових та спортивно-оздоровчих заходів)	12.00–13.00
8	Чищення взуття та одягу, миття рук, підготовка до обіду	13.00–13.30
9	Обід	13.40–14.10
10	Прослуховування радіопередач	13.30–14.30

11	Час для особистих потреб (читання газет, військової та художньої літератури, написання листів)	14.30–15.00
12	Виконання робіт (проведення занять, культурно-масових та спортивно-оздоровчих заходів)	15.00–18.00
13	Дистанційне навчання засуджених та заарештованих військовослужбовців	18.00–19.00
14	Чищення взуття та одягу, миття рук, підготовка до вечері	19.00–19.30
15	Вечера	19.30–19.50
16	Прослуховування радіопередач	19.50–20.20
17	Час для особистих потреб (читання газет, військової та художньої літератури, написання листів)	20.20–20.50
18	Прибирання приміщень і території гауптвахти	20.50–21.50
19	Вечірній туалет, вечірня перевірка	22.00–22.50
20	Видача постільного приладдя/постільної білизни	22.50–23.00
21	Відбій	23.00
Примітки:		
		1. Прийом на гауптвахту засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців здійснюється щоденно та цілодобово.
		2. Телефонні розмови (користування глобальною мережею Інтернет) щоденно: у робочі дні: з 14.30 до 14.55, з 20.05 до 21.00; у передвихідні, вихідні, святкові дні: з 14.30 до 14.55, з 19.00 до 19.50.
		3. Миття в лазні, медичний огляд (щосереди): з 09.00 до 11.00, з 15.00 до 17.00.
		4. Прання обмундирування (щонеділі): з 09.00 до 11.00, з 15.00 до 17.00.
		5. Побачення з відвідувачами (щодня): з 09.00 до 18.00.

Додаток 13
до Порядку тримання засуджених,
узятих під варту, заарештованих
та затриманих військовослужбовців
(пункт 2 розділу VIII)

ПЛАН
покамерного розміщення військовослужбовців

Додаток 14
до Порядку тримання засуджених,
узятих під варту, заарештованих
та затриманих військовослужбовців
(пункт 4 розділу VIII)

КНИГА ОБЛІКУ
відвідування душової кімнати, заміни білизни і видачі мила
військовослужбовцям, які тримаються на гауптвахті (КТЗ)

№ з/п	Дата відвідування душової кімнати	Військове звання	Прізвище та ініціали військовослужбовця	Кількість мила (грамів)	Підпис засудженого, узятого під варту, заарештованого військовослужбовця про			Підпис чергового фельдшера
					отримання мила	заміну білизни	відвідування душової кімнати	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Примітка		Засуджені, узяті під варту та заарештовані військовослужбовці, які відвідували душову кімнату в один день, заносяться до книги обліку відвідування душової кімнати, заміни білизни і видачі мила військовослужбовцям, які тримаються на гауптвахті, списком, наприкінці якого ставиться підпис начальника гауптвахті.						

Додаток 15
до Порядку тримання засуджених,
узятих під варту, заарештованих
та затриманих військовослужбовців
(пункт 4 розділу VIII)

**КНИГА ОБЛІКУ
проведення дезінфекції приміщень гауптвахти (КТЗ)
та спеціальної палати**

№ з/п	Дата	Об'єкти, які підлягали дезінфекції	Хто провів дезінфекцію	Підпис особи, яка проводила дезінфекцію	Підпис начальника гауптвахти
1	2	3	4	5	6
Примітка		Облік проведення дезінфекції в КТЗ (спеціальній палаті) відбувається відповідно до наведеного зразка. У графі 6 ставиться підпис посадової особи, відповідальної за організацію охорони (чергового закладу охорони здоров'я Збройних Сил України).			

Додаток 16
до Порядку тримання засуджених,
узятих під варту, заарештованих
та затриманих військовослужбовців
(пункт 6 розділу VIII)

**ПЕРЕЛІК
заборонених та дозволених для зберігання речей (продуктів)
для засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих
військовослужбовців на гауптвахтах (КТЗ)**

1. Перелік речей, які мають право зберігати засуджені до арешту військовослужбовці на гауптвахті:
- 1) у кімнаті для зберігання особистих речей засуджений до арешту військовослужбовець має право зберігати такі речі:
 - ▶ портативні персональні комп'ютери, мобільні телефони та аксесуари до них;
 - ▶ натільна білизна (тепла і проста) — по два комплекти;
 - ▶ натільні хрестики та інші предмети культу, виготовлені з недорогоцінних матеріалів;
 - ▶ спортивний костюм (один);
 - ▶ спортивне взуття (кеди, напівкеди) — одна пара;

- ▶ запальничка (для тих, хто палить) — дві штуки;
 - ▶ цигарки — не більше одного блоку;
 - ▶ для жінок, крім того, халати та сукні, хустки, рейтузи, пояси, бюстгальтери, марля, гігієнічні пакети, защіпки, вата, косметика не на спиртовій основі, крем для обличчя та рук;
 - ▶ дзеркало, бритва механічна або безпечна з касетними головками разового користування;
 - ▶ туалетний папір — вісім рулонів;
 - ▶ рушники — два;
 - ▶ щітки для одягу та взуття, крем для взуття — один комплект;
 - ▶ кашне, носові хустинки, нитки та голки;
- 2) у камері засуджений до арешту військовослужбовець має право зберігати такі речі:
- ▶ бритва електрична на акумуляторі;
 - ▶ предмети туалету (мило, зубна паста та щітка, гребінець, креми для гоління і дезінфекції, шампунь) та пластмасові футляри для їх зберігання — один комплект;
 - ▶ туалетний папір — один рулон;
 - ▶ годинники ручні або кишенькові з недорогоцінних металів (1 шт.);
 - ▶ підручники і навчальне приладдя, література та періодичні видання, газети, журнали та книги, які є на гауптвахті, а також придбані через торговельну мережу, у тому числі релігійного змісту (до 10 примірників), папір, зошити, письмове приладдя, конверти, марки, листівки;
 - ▶ предмети релігійного культу, виготовлені з малоцінних матеріалів, якщо при цьому не порушуються встановлені вимоги на гауптвахті, а також не обмежуються права інших військовослужбовців;
 - ▶ документи та записи, що стосуються кримінального провадження, а також бланки поштових відділень та опис речей, зданих на зберігання;
 - ▶ для жінок, які мають при собі дітей, крім того, предмети догляду за дітьми.
2. Перелік речей, які мають право зберігати узяті під варту військовослужбовці на гауптвахті:
- 1) у кімнаті для зберігання особистих речей узятий під варту військовослужбовець має право зберігати такі речі:

- ▶ речі, визначені для засуджених до арешту військовослужбовців, крім визначених абзацом другим підпункту 1 пункту 1 цього додатка;
 - ▶ продукти харчування фабричного (заводського) виготовлення з придатним строком реалізації, які не потребують додаткового приготування шляхом термічної обробки та можуть зберігатися за кімнатної температури, свіжі фрукти та овочі (огірки, помідори, цибуля, часник, перець, капуста, морква та зелень) — до 50 кг, чай (не більше 1 упаковки, розфасованої по 100 г, або 25 пакетиків), тютюнові вироби фабричного розфасування — не більше 1 блоку цигарок або махорки, сірники — не більше 10 коробок або дві запальнички разового використання;
 - ▶ одяг за сезоном — не більше двох комплектів, взуття за сезоном — не більше однієї пари (крім військовослужбовців строкової військової служби);
- 2) у камері узятий під варту військовослужбовець має право зберігати такі речі:
- ▶ речі, визначені для засуджених до арешту військовослужбовців;
 - ▶ тапочки кімнатні — 1 пара;
 - ▶ шашки, шахи, доміно, нарди (по одному комплекту);
 - ▶ лікарські засоби (за призначенням лікаря);
 - ▶ побутові електровентилятори промислового виробництва — 1 на камеру (видаються в літній період);
 - ▶ телевізор — 1 на камеру (без можливості перегляду відео за допомогою переносних пристроїв збереження інформації, а також виходу в мережу Інтернет).
3. Перелік речей, які мають право зберігати заарештовані до адміністративного арешту військовослужбовці на гауптвахті:
- 1) у кімнаті для зберігання особистих речей заарештований до адміністративного арешту військовослужбовець має право зберігати такі речі:
- ▶ мобільні телефони та аксесуари до них;
 - ▶ натільну білизну (за сезоном) — два комплекти;
 - ▶ натільні хрестики та інші предмети культу, виготовлені з недорогоцінних матеріалів;
 - ▶ гроші, цінні речі та цінні папери;

- ▶ запальничку (для тих, хто курить) — одну штуку;
 - ▶ цигарки — не більше одного блоку;
 - ▶ дзеркало, бритву механічну або безпечну з касетними головками разового користування;
 - ▶ туалетний папір — два рулони;
 - ▶ рушники — два;
 - ▶ щітки для одягу та взуття, крем для взуття — один комплект;
 - ▶ кашне, носові хустинки, нитки та голки;
- 2) у камері заарештований до адміністративного арешту військовослужбовець має право зберігати такі речі:
- ▶ бритва електрична на акумуляторі;
 - ▶ предмети туалету (мило, зубна пасту та щітку, гребінець, креми для гоління і дезінфекції, шампунь) та пластмасові футляри для їх зберігання — один комплект;
 - ▶ туалетний папір — один рулон;
 - ▶ годинники наручні або кишенькові з недорогоцінних металів (1 шт.);
 - ▶ підручники і навчальне приладдя, літературу та періодичні видання, газети, журнали та книги, які є на гауптвахті, зокрема релігійного змісту, папір, зошити, письмове приладдя, конверти, марки, листівки;
 - ▶ предмети релігійного культу, виготовлені з малоцінних матеріалів, якщо не порушуються встановлені вимоги на гауптвахті, а також не обмежуються права інших військовослужбовців;
 - ▶ лікарські засоби (за призначенням лікаря);
 - ▶ документи та записи, що стосуються адміністративного провадження, а також бланки поштових відділень та опис речей, зданих на зберігання.
4. Перелік речей, які мають право зберігати затримані військовослужбовці на гауптвахті (КТЗ), визначений у пункті 2 цього додатка (крім побутових електровентилляторів промислового виробництва та телевізорів).
5. Перелік заборонених для зберігання засудженими, узятими під варту, заарештованими та затриманими військовослужбовцями речей на гауптвахтах (КТЗ):
- ▶ будь-яка зброя, набойі, вибухові речовини, а також спеціальні засоби та засоби активної оборони;

- ▶ гроші, цінні речі та цінні папери¹;
- ▶ гральні карти;
- ▶ будь-які вироби з дорогоцінних металів;
- ▶ наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги та прекурсори, предмети медичного призначення (шприци, голки, джгути тощо), медичні препарати (крім визначених лікарем);
- ▶ предмети, вироби та речовини, вилучені з цивільного обігу;
- ▶ продукти харчування в скляній або металевій тарі та продукти, строк зберігання яких минув, консервовані продукти з м'яса, риби, овочів, фруктів, виготовлені в домашніх умовах, готові страви, продукти, що потребують додаткового приготування шляхом термічної обробки, продукти, які швидко псуються і потребують зберігання в спеціальних умовах, а також дріжджі, спиртні, слабоалкогольні напої і пиво, одеколон та інші вироби на спиртовій основі, а також напої енергетичної дії;
- ▶ література, яка містить інформацію порнографічного характеру;
- ▶ будь-які колючо-ріжучі предмети, ножі, сокири, молотки, ножівкові полотна та будь-які інші будівельні інструменти та матеріали;
- ▶ будь-які документи (крім документів та записів, що стосуються кримінального (адміністративного) провадження, здобуття освіти, а також особистих листів, бланків поштових відділень та опису речей, зданих на зберігання);
- ▶ оптичні прилади (крім окулярів);
- ▶ комп'ютерна техніка, ігрові консолі та приставки, портативні відеоігри, батарейки та зарядні пристрої до них;
- ▶ будь-яка побутова, електрична та електромеханічна техніка (електричні плитки, кип'ятильники, пароварки тощо);
- ▶ будь-яка теле-, радіо-, аудіо- та відеоапаратура, аудіо-, відеокасети, CD та DVD-диски (за винятком телевізора для узятих під варту військовослужбовців);
- ▶ радіоелектронні засоби, призначені для передавання чи приймання радіосигналів (радіостанції, комунікатори, засоби зв'язку та зарядні пристрої до них, SIM-картки, скетч-картки поповнення рахунку зв'язку, пейджери, роутери тощо), друкарські машинки, розмножувальні прилади та гарнітура до них;

¹ Крім узятих під варту та затриманих військовослужбовців.

- ▶ подовжувачі, гірлянди, проводи, дроти, мотузки тощо;
- ▶ будь-які меблі та предмети побуту, крім установлених у камері, а також різного роду статуетки, сувеніри, квіти, рослини, вази, вазони та горщики тощо;
- ▶ електричні спіралі, татуювальні пристрої тощо;
- ▶ вироби та посуд з фарфору, скла, кераміки, металу та нержавіючої сталі, у тому числі каструлі, сковорідки, казанки, ложки, виделки, кухлі, тарілки тощо;
- ▶ бритви (крім електричних, механічних та безпечних з касетною голівкою) та інші колючо-ріжучі предмети;
- ▶ фотоапарати, фотоматеріали, хімікати;
- ▶ лакофарбові речовини, розчинники тощо;
- ▶ топографічні карти, компаси;
- ▶ кольорові ручки та олівці, фарби, копіювальний папір (крім узятих під варту та затриманих військовослужбовців);
- ▶ музичні інструменти;
- ▶ будь-яке спортивне знаряддя, у тому числі для заняття бойовими мистецтвами, а також виготовлене власноруч (боксерські рукавички та груші, рукавички для занять рукопашним боєм, маківари, гіри, гантелі, штанги тощо).

Додаток 17
до Порядку тримання засуджених,
узятих під варту, заарештованих
та затриманих військовослужбовців
(пункт 7 розділу VIII)

КНИГА ОБЛІКУ

руху грошових коштів засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців

№ з/п	Прізвище, ім'я, по батькові засудженого, узятото під варту, заарештованого, затриманого військовослужбовця	Кількість коштів, вилучених у військовослужбовця	Кількість використаних коштів станом на _____	Кількість коштів, які залишилися, станом на _____	Найменування та вартість закуплених речей
1	2	3	4	5	6

Додаток 18
до Порядку тримання засуджених,
узятих під варту, заарештованих
та затриманих військовослужбовців
(пункт 9 розділу VIII)

ГРАФІК

прибирання гауптваhti (КТЗ) черговими прибиральниками

Додаток 19
до Порядку тримання засуджених,
узятих під варту, заарештованих
та затриманих військовослужбовців
(пункт 9 розділу VIII)

РОЗПОРЯДЖЕННЯ на виконання робіт

Додаток 20
до Порядку тримання засуджених,
узятих під варту, заарештованих
та затриманих військовослужбовців
(пункт 9 розділу VIII)

КНИГА ОБЛІКУ робіт, виконаних засудженими та заарештованими військовослужбовцями

№ з/п	Час, число, місяць, рік виконання робіт	Місце виконання робіт	Характер виконаних робіт	Кількість засуджених, заарештованих, які залучалися до виконання робіт	Відмітка про виконання	Підпис службової особи, відповідальної за виконання робіт (посада, військове звання, ім'я та прізвище)	Підпис начальника гауптваhti
1	2	3	4	5	6	7	8

Додаток 21
до Порядку тримання засуджених,
узятих під варту, заарештованих
та затриманих військовослужбовців
(пункт 10 розділу VIII)

**ІМЕННИЙ СПИСОК
засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих
військовослужбовців**

№ з/п	Військове звання	Прізвище, ім'я, по батькові	Номер камери	Час		Підпис начальника гауптвахти про звільнення
				початку арешту (узяття під варту, затримання)	звільнення з-під арешту (узяття під варту, затримання)	
1	2	3	4	5	6	7
Примітка.		В органи управління Служби правопорядку (підрозділі Служби правопорядку в гарнізоні), де гауптвахт, іменний список засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців ведуть відповідно до наведеного зразка, який підписує посадова особа, відповідальна за організацію охорони, а в спеціальних палатах — черговий закладу охорони здоров'я Збройних Сил України.				

Додаток 22
до Порядку тримання засуджених,
узятих під варту, заарештованих
та затриманих військовослужбовців
(пункт 2 розділу IX)

**КНИГА
видачі цигарок військовослужбовцям, які тримаються на гауптвахті
(КТЗ) та в спеціальній палаті**

№ з/п	Прізвище, ім'я, по батькові військовослужбовця	Марка цигарок	Кількість виданих цигарок	Підпис військово-службовця про отримання	Підпис начальника чергової зміни про видачу	Залишок цигарок
1	2	3	4	5	6	7
Дата видачі _____						
Примітка		В органи управління Служби правопорядку (підрозділі Служби правопорядку в гарнізоні), де гауптвахта відсутня, ведення книги здійснюється відповідно до наведеного зразка.				

Додаток 23
до Порядку тримання засуджених,
узятих під варту, заарештованих
та затриманих військовослужбовців
(пункт 4 розділу XIII)

РАПОРТ

Додаток 24
до Порядку тримання засуджених,
узятих під варту, заарештованих
та затриманих військовослужбовців
(пункт 4 розділу XIII)

ЖУРНАЛ реєстрації пропозицій, заяв і скарг засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців

№ з/п	Дата надходження пропозиції, заяви або скарги	Військове звання, прізвище та ініціали військовослужбовця, який звернувся до адміністрації гауптвахти	Короткий зміст порушеного питання	Реагування, вжиті заходи, номери відпрацьованих документів з порушеного питання	Дата ознайомлення заявника щодо вжитих заходів	Підпис заявника про ознайомлення	Примітки
1	2	3	4	5	6	7	8
Примітка			В органи управління Служби правопорядку (підрозділі Служби правопорядку в гарнізоні), де гауптвахта відсутня, ведення журналу здійснюється відповідно до наведеного зразка.				

Додаток 25
до Порядку тримання засуджених,
узятих під варту, заарештованих
та затриманих військовослужбовців
(пункт 5 розділу XIII)

ЗАЯВА

відвідувача про передачу

Додаток 26
до Порядку тримання засуджених,
узятих під варту, заарештованих
та затриманих військовослужбовців
(пункт 5 розділу XIII)

КНИГА ОБЛІКУ

посилок (передач) і бандеролей та їх вмісту

№ з/п	Прізвище, ім'я, по батькові засудженого. Дата надходження посилки (передачі) чи бандеролі до військової частини	Дата розкриття посылки (передачі) чи бандеролі	Звання, прізвище, підпис службової особи, яка здійснила огляд вмісту посылки (передачі) чи бандеролі	Перелік вмісту посылки (передачі) чи бандеролі	Дата вручення вмісту і підпис засудженого про отримання посылки (передачі) чи бандеролі	Найменування речей, що не отримав військовослужбовець, та прийняте рішення	Примітки
1	2	3	4	5	6	7	8

Додаток 27
до Порядку тримання засуджених,
узятих під варту, заарештованих
та затриманих військовослужбовців
(пункт 5 розділу XIII)

РЕКОМЕНДАЦІЇ

щодо огляду продуктових, речових посилок (передач) і бандеролей

1. Під час огляду продуктів упаковку з них знімають.
2. Хлібні вироби (булки, батони, хлібини тощо) розрізають на декілька частин.
3. Продукти в рідкому стані переливають у посуд гауптваhti.
4. Рибу та ковбасні вироби розрізають на декілька частин.
5. Сипучі предмети (махорка, цукор тощо) пересипають в іншу тару.
6. Цукерки, вафлі, печиво тощо приймають лише в розгорнутому вигляді без обгортки.
7. Усі інші продукти, які можуть бути використані для приховування в них листування і заборонених предметів, перевіряють у такому самому порядку. Це робиться таким чином, щоб продукти не втрачали своєї якості.
8. Речі і предмети також ретельно перевіряють. У разі потреби використовують технічні пошукові прилади.

Додаток 28
до Порядку тримання засуджених,
узятих під варту, заарештованих
та затриманих військовослужбовців
(пункт 10 розділу XIII)

КНИГА ОБЛІКУ
відвідувань засуджених, узятих під варту, заарештованих
та затриманих військовослужбовців

№ з/п	Прізвище, ім'я, по батькові військово-службовця	Прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання відвідувача, підпис	Посада, прізвище, ініціали особи, яка дала дозвіл на побачення	Час, число, місяць, рік побачення	Підпис начальника гауптвахти
1	2	3	4	5	6
Примітка	В органі управління Служби правопорядку (підрозділі Служби правопорядку в гарнізоні), де гауптвахти нема, ведення книги здійснюється відповідно до наведеного зразка. У графі 6 ставиться підпис посадової особи, відповідальної за організацію охорони.				

Додаток 29
до Порядку тримання засуджених,
узятих під варту, заарештованих
та затриманих військовослужбовців
(пункт 11 розділу XIII)

КНИГА
вилучення та видачі засобів зв'язку в осіб, які прибули
для відвідування осіб, що тримаються на гауптвахті (КТЗ)
та в спеціальній палаті

№ з/п	Прізвище, ім'я, по батькові відвідувача та мета його прибуття (підстава)	Марка засобу зв'язку, дата вилучення та час	Підпис начальника гауптвахти	Підпис відвідувача про повернення засобу зв'язку та дата	Примітки
1	2	3	4	5	6
Примітка	У спеціальній палаті, а також в органі управління Служби правопорядку (підрозділі Служби правопорядку в гарнізоні), де гауптвахти нема, книгу ведуть відповідно до наведеного зразка. У графі 4 ставиться підпис оперативного чергового органу управління Служби правопорядку (посадової особи, відповідальної за організацію охорони в підрозділі Служби правопорядку в гарнізоні, начальника чергової зміни).				

Додаток 30
до Порядку тримання засуджених,
узятих під варту, заарештованих
та затриманих військовослужбовців
(пункт 3 розділу XIX)

ДОБОВА ВІДОМІСТЬ
зарахування та зняття засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих
військовослужбовців на продовольче (з продовольчого) забезпечення

№ з/п	Прибуло						Вибуло						
	Військове звання	Прізвище, і'м'я, по батькові	Військова частина	Дата постановки на продовольче забезпечення	Загальна кількість військовослужбовців, поставлених за добу на продовольче забезпечення	Військове звання	Прізвище, і'м'я, по батькові	Військова частина	Дата зняття з продовольчого забезпечення	Військова кількість знятих за добу з продовольчого забезпечення	Загальна кількість військовослужбовців, знятих за добу з продовольчого забезпечення		
1													
Примітка	В органі управління Служби правопорядку (підрозділі Служби правопорядку в гарнізоні), де гауптвахти нема, добуwu відомість ведуть відповідно до наведеного зразка.												

Додаток 31
до Порядку тримання засуджених,
узятих під варту, заарештованих
та затриманих військовослужбовців
(пункт 4 розділу XIX)

РАПОРТ

Додаток 32
до Порядку тримання засуджених,
узятих під варту, заарештованих
та затриманих військовослужбовців
(пункт 4 розділу XIX)

РАПОРТ

Додаток 33
до Порядку тримання засуджених,
узятих під варту, заарештованих
та затриманих військовослужбовців
(пункт 4 розділу XIX)

АКТ

Додаток 34
до Порядку тримання засуджених,
узятих під варту, заарештованих
та затриманих військовослужбовців
(пункт 9 розділу XIX)

КНИГА ОБЛІКУ
Доставки їжі голодуючим військовослужбовцям,
які тримаються на гауптвахті (КТЗ) та в спеціальній палаті

№ з/п	Військове звання, прізвище, ім'я, по батькові військово-службовця, який почав голодувати	Дата та час початку голодування	Дата та час доставки їжі	Підпис військово-службовця, який голодує, щодо відмови приймати їжу	Висновок лікаря	Дата передачі до спеціальної палати для лікування	Заходи медичного лікування	Дата та час закінчення голодування
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Примітка	<p>Запис до книги робиться після кожного пропонування приймання їжі з дати початку та до дати закінчення голодування. Графи 7–9 заповнюються за умови вмотивованого рішення лікаря щодо необхідності примусового лікування, яке зазначається в графі 6. В інших випадках у графах 6–9 ставиться прочерк. У разі відмови військовослужбовця, який голодує, розписуватись у книзі щодо небажання приймати їжу, у графі 5 ставлять підписи начальник гауптвахти (посадова особа, відповідальна за організацію охорони в підрозділі Служби правопорядку в гарнізоні) та начальник чергової зміни.</p>							

Додаток 35
до Порядку тримання засуджених,
узятих під варту, заарештованих
та затриманих військовослужбовців
(пункт 1 розділу XX)

ЗАПИСКА

про звільнення заарештованого військовослужбовця з гауптвахти

Національний превентивний механізм (НПМ) створено в Україні у 2012 році відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції ООН проти катувань (ФПКПК). Основна ідея НПМ полягає в запровадженні системи регулярних незалежних відвідувань будь-якого місця несвободи з метою запобігання та захисту утримуваних там осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання.

Здійснення функцій НПМ покладено на Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Відвідування місць несвободи відбувається за моделлю «Омбудсмен+»: працівники Офісу Омбудсмена спільно з активістами громадянського суспільства.

В Україні функціонування НПМ забезпечує Департамент з питань реалізації Національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Інформацію про НПМ можна знайти за посиланням:
<https://ombudsman.gov.ua/>

UKR

www.coe.int

Рада Європи є провідною організацією із захисту прав людини на континенті. Вона нараховує 46 держав-членів, включно з усіма державами — членами Європейського Союзу. Усі держави — члени Ради Європи приєдналися до Європейської конвенції з прав людини — договору, спрямованому на захист прав людини, демократії та верховенства права. Європейський суд з прав людини здійснює нагляд за виконанням Конвенції у державах-членах.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE